

Universitat de Girona

2/23

LA MÚSICA A LA CIUTAT DE GIRONA (1888-1985)

Lluís BRUGUÉS i AGUSTÍ

ISBN: XX-XXXX-XXX-X

Dipòsit legal: GI-I 138-2009

CAPÍTOL VII. LA MÚSICA DURANT LA
REPÚBLICA

CAPÍTOL VII. LA MÚSICA DURANT LA REPÚBLICA

7.1. PROJECTE DE CREACIÓ D'UNA ESCOLA MUNICIPAL DE MÚSICA (1935)

Com que l'Escola de Música, esdevinguda Municipal a partir del 1911, havia deixat la seva activitat¹ -en part suplida per les acadèmies particulars del mestre Casellas, primer, i del mestre Civil, més tard-, el consistori gironí és conscient de la necessitat que té la ciutat d'un ensenyament musical públic o semipúblic. Per això, el regidor Joaquim Tordera, el 30 de maig de 1923, presenta una moció en què sol·licita la creació d'un conservatori de música, petició que tindrà conseqüències molt positives, ja que crea un clima d'interès que porta el regidor ponent de cultura, Josep Calvet, a visitar el Conservatori d'Igualada. En aquells moments, aquesta institució, en paraules del mateix regidor, "*és un centre molt ben muntat*", tant en l'aspecte d'organització com en el pedagògic; és el conservatori "*modèlic*" i més renovador de tot Catalunya, dirigit per l'insigne pedagog Manuel Borgunyó², amb la col·laboració de dos gironins: Rafael Serra (violí) i Sants Sagrera (violoncel).

El 3 de juliol del mateix any, el mestre Borgunyó emet un informe³ dirigit a Josep Calvet que titula *Consideracions sobre l'organització i orientació d'un conservatori municipal de música*, document que pel seu contingut avançat, encara ara podria ser un model per a qualsevol escola o conservatori.

---

¹Segons el mestre Civil, l'Escola "anava passant per alts i baixos sense acabar d'arribar a una consolidació desitjable". En la nostra opinió, l'Escola deixà d'existir ja abans dels anys 20.

²Manuel BORGUNYÓ I PLA (Rubí, 7-V-1886-Madrid, 23-IX-1973). Compositor, director coral i pedagog. Dirigí la Societat Coral Euterpe, l'orfeó de Graus -que ell fundà- i el de Rubí (1919-1921), entre altres. Creà el Conservatori de l'Ateneu Igualadí (1921) i una acadèmia amb el seu nom, a Barcelona. Es traslladà més endavant a Santa Cruz de Tenerife per dirigir-hi l'Institut Municipal de Pedagogia Escolar. Ha escrit música vocal i per a piano. També algunes obres sobre educació musical, entre les quals volem destacar *La música, el cant i l'escola (Orientacions)*. Imp. obradors de Joan Sallent, suc. Sabadell, 1933. Manuel Borgunyó va fer una gran tasca de divulgació del seu mètode i dels projectes que la Generalitat intentava dur a terme en els anys 30, amb articles sobre matèries pedagògiques (verdaderament polèmics, la majoria), conferències per tot Espanya i a l'estranger -Rússia va acollir les seves idees amb vertader entusiasme-. Va lluitar tota la seva vida perquè l'educació musical arribés, a través de les escoles, a tots els nens i nenes de Catalunya.

³Vegeu volum II, document núm. 4.

A partir d'aquests anys, Girona viu un ambient musical millor. Les agrupacions corals proliferen, l'Associació de Música fa una tasca excel·lent, hi ha professors de música pràcticament a tots els col·legis de la ciutat, a les escoles de preparació professional i a Belles Arts. S'ensenya música, com hem vist, fins i tot a la Casa de la Misericòrdia (hospici), i el Sindicat de Músics de Girona arriba al nombre d'afiliats i d'agrupacions orquestrals més elevat de tota la història. Els professors Josep Baró i Güell, Francesc Casellas, Dolors Jordà i Francesc Civil, entre altres, fan una gran labor musical a la ciutat, per les seves classes i sobretot com a capdavaners de múltiples iniciatives artístiques: concerts, conferències, articles en la premsa local i especialitzada, estrena constant d'obres d'autoria pròpia, etc.

Mentrestant, la reivindicació d'una escola de música a la ciutat era habitual entre els gironins. I. Rodríguez Grahit, en un article⁴ sota el títol de "L'Escola Municipal de Música", diu: "L'Ajuntament ha aprovat la creació d'una Escola Municipal", i critica que el projecte sigui una cosa "migrada, que no respon a les necessitats de Girona". Es preveu crear l'escola amb tres professors solament, cosa que considera "una equivocació inicial", i proposa una escola completa amb professors de la majoria d'especialitats.

Des de la redacció de la revista *Scherzando* també es pren part en la discussió, fent un prec al regidor Font i Fargas⁵, el qual "*sempre havia demostrat interès per totes les belles arts*"; se li demana, com a regidor que ha proposat i defensat la creació de l'escola, "*que es faci amb tots els elements i garanties tècniques i personals*".

El mes de setembre de 1924, l'Ajuntament desisteix de crear l'escola, i revoca, per tant, un acord pres en la confecció dels nous pressupostos. S'havia elogiat el projecte com a idea fonamental, però s'havia combatut la manera com s'havia plantejat el seu funcionament, perquè es creia que no responia a les necessitats del que interessava a Girona, i que, d'altra banda, la dotació conjunta assignada de 3.000 pessetes suposava un vici d'origen que per decòrum professional calia rebutjar.

---

⁴Vegeu *Scherzando*, del juliol de 1924.

⁵Joaquim FONT I FARGAS (Prats de Lluçanès, 13-VIII-1879). Morí afusellat el 30 d'octubre de 1936. Professor de la Normal de Girona. Havia estat alumne de l'Escola Municipal de Música de Barcelona. En el llibret publicat pel servei espanyol del magisteri de la FET i de les JONS titulat *Recuerdo a los Mártires del Magisterio* de la província de Girona, del 14-IX-1939, es recorda aquest membre, i hi ha una emotiva frase que ell havia pronunciat amb enyorança. Diu així: "Recordo amb nostàlgia un concert al Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona cantant una cançó de Rodoreda fent duo amb una nena. Aquesta nena era, ni més ni menys, Maria Barrientos." A Girona també hi havia actuat com a pianista, formant trio amb Tomàs i Isidre Mollera, violí i violoncel, respectivament, al Centre Moral. (*Diari de Girona*, 4-I-1903).

En no poder orientar-lo adequadament perquè satisfaci totes les necessitats, el municipi prefereix ajornar el projecte i fer-ne un estudi detingut amb l'objecte que, en plantejar-lo novament, vagi avalat per un sentit pràctic i doti decorosament el professorat, que és en definitiva el que ha de donar la patent de la màxima garantia i confiança amb què ha de regir-se qualsevol centre docent.⁶

Tornant a la reivindicació de l'escola o conservatori de música, ja a partir del 1927, i sobretot del 1930, es publiquen una sèrie d'escrits⁷, principalment del mestre Civil al *Diari de Girona*, del qual és col·laborador habitual, de conscienciació ciutadana sobre la necessitat que els gironins es prenguin com a propi aquest projecte cultural. També s'hi suggereix una orientació definitiva del projecte, ja fet públic, d'iniciar a Girona l'ensenyament oficial de la música.

En aquest sentit, és interessant analitzar les opinions de dos destacats gironins, Josep M. Dalmau i Cassià Costal, sobre el projecte de l'escola. Dalmau sosté el següent: "Els darrers ajuntaments populars de la nostra ciutat ja iniciaren aquest ensenyament amb la creació d'una plaça de professor de solfeig i cants escolars al Grup Escolar; però cal que s'estengui a totes les altres escoles oficials. I l'escola municipal de música, amb son claustre de professors, resoldria aquesta necessitat, puix que cada professor hauria d'encarregar-se d'una escola de primer ensenyament distinta. L'escola d'instrumentistes de sardana ja no és solament una necessitat, és una qüestió de dignitat col·lectiva. És vergonyós que una terra com la nostra, amb una dansa com la sardana, admiració de propis i estranys, no tingui encara l'escola per a l'adequada formació dels que han de donar-li vida."

⁶Malgrat la desestimació de la creació de l'escola, volem deixar clar que la ciutat vivia un bon ambient musical. En aquells mateixos dies tingué lloc un esdeveniment musical de primer ordre -en aquest cas, dins l'àmbit religiós-, la celebració del 25è aniversari de la promulgació del *motu proprio* (any 1928), amb una setmana litúrgica organitzada pel bisbe Vila i Martínez, en què va ser un fet important la presència de mossèn Farró amb el seu Orfeó Popular Olotí i la seva notable capella parroquial.

⁷Vegeu els següents articles a la premsa gironina:

Gener-27	"Una escola de música a Girona"	J. M. Dalmau
4-IV-30	"Per una escola de música"	F. Civil
11-IV-30	"Pro escola municipal de música"	R. Serra
26-IV-30	"Per una escola de música"	F. Civil
Maig-30	"Per una escola municipal de música"	M. Santaló
14-VI-30	"Per una escola municipal de música"	F. Civil
29-I-31	"Per una escola de música"	F. Civil
12-II-35	"Una escola de música a Girona"	F. Civil
18-III-35	"Per l'eficàcia d'una escola municipal de música"	F. Civil
24-IV-35	"Consideracions sobre l'escola municipal de música"	F. Civil
10-VIII-35	"A l'entorn de l'escola de música"	F. Civil

Dalmau proclama que hi ha un bon ambient musical a la ciutat, i destaca: "la labor de Casa Sobrequés, de l'Athenea, de les cobles, quintets, orfeons, escolanies i de l'Associació de Música, i de la simfònica. El mestre Civil des de fa un any veu la possibilitat de crear una massa coral femenina i s'acaba de fundar una agrupació de corda, el Quartet Albéniz". Proposa una escola amb quatre professors: de piano; de violí i viola; de tenora, tible i flabiol i d'instruments de metall. Aquests dos últims queden justificats per la necessitat de la formació d'instrumentistes de cobla.⁸

La seva proposta, doncs, consisteix que cada un d'aquests professors, a més, hauria de concórrer a una escola nacional de la ciutat per a la iniciació en el solfeig i per a l'ensenyament de cants escolars als alumnes de primeres lletres. L'escola de música ensenyaria solfeig, teoria i piano obligat a tots els alumnes, i a més dels instruments ja esmentats, hauria de preparar els alumnes a l'harmonia, la composició i la instrumentació.

La visió de Cassià Costal l'exposa en l'article "Per una escola de música"⁹. Argumentant que tot i que està d'acord en la seva creació, creu que "no té perquè ser municipal, l'important és que reuneixi aquelles essències morals i tècniques que li han de donar la màxima eficiència. Que sigui municipal o no és secundari, que l'escola sigui realment una Escola. Si és una cosa viva i substantiva; si els professors són aptes i dignes i tenen interès i sentit pedagògic, puix tant se val que l'Escola sigui municipal, com provincial, com de patronat, com purament particular, si de fet reuneix la màxima eficiència". Cassià Costal fa referència també al fet que a la Normal el professor de música ensenya dos cursos de solfeig i cant als futurs mestres i al fet que la legislació espanyola ordena a tots els mestres "que ensenyin aquestes coses a les escoles". Diu que la creació de l'escola "no l'escalfa gaire, ja que ve a ésser només una petita solució d'un aspecte parcial d'un gran problema". Per acabar, advoca per una "Escola-Centre d'Educació postescolar, una escola d'adolescents, amb disciplines humanistes i ètiques de finalitat pràctica vital, amb classes de dibuix, pintura, escultura, música, etc."

Per l'interès documental, transcrivim íntegra la carta de Josep Barberà, director aleshores del Conservatori del Liceu de Barcelona, al mestre Civil com a resposta a la informació sol·licitada per aquest. La carta, textualment, diu així:

---

⁸Vegeu *Scherzando*, d'abril de 1930.

⁹Vegeu *Scherzando*, de setembre de 1930.

"Sr. D. Francesc Civil

Honorable senyor:

A son degut temps rebí la seva lletra de data de 18 del propassat mes.

No he contestat abans car volia poder dir-li alguna cosa alguna cosa respecte de la fundació del Conservatori de Sabadell.

Contestant, doncs, al primer extrem de la seva lletra, respecte de les condicions en que podria presentar a exàmens deixebles seus, tal com ara està establert reglamentàriament en el Conservatori del Liceu, sols pot fer-se de la següent manera:

Aquests deixebles han de considerar-se com a deixebles assistents a unes de les classes del Conservatori. Per això, han de matricular-se a la classe del professor que a vostè mellor li plagui i satisfer tant la matriculació com les mesades.

L'assistència o no assistència a la classe en la qual figuri com a matriculat és una convenció que s'estableix entre el professor del Conservatori i el professor qui l'ensenya fora de Barcelona.

Si és que aquesta forma, que és la reglamentària en el Conservatori, li és convenient, indiqui'm quins cursos han de fer els seus deixebles, que jo li indicaré quins són els professors entre els quals vostè pot escollir. Si vostè vol venir a Barcelona per enraonar directament amb dit professor, faci'm el favor de dir-m'ho, que jo li indicaré els dies que dona classe per tal que vostè pugui enraonar amb ell i posar-s'hi d'acord.

Respecte de la qüestió dels Conservatoris, haig de manifestar-li que ja s'ha fundat el de Sabadell i que segurament dintre no gaires dies la Junta del Conservatori del Liceu tractarà oficialment d'admetre'l com a Filial. El de Sabadell serà el primer Conservatori que entrarà a començar la xarxa de Filials que pot ésser establerta per tot Catalunya.

Si vostè i els seus companys professors estan animats i decidits per a anar a la fundació del Conservatori de Música de Girona, demani a mossèn Muset de Sabadell, o bé al mestre Manuel Borgunyó, dades referents a com han aconseguit formar un patronat que, en el seu començ, ha estat constituït per setanta persones de molt bona voluntat i amb la ferma decisió d'assegurar la vida econòmica del dit Conservatori. Sembla, també, que l'Ajuntament els concedirà una subvenció.

Vostès poden portar a terme la mateixa obra a Girona, i aixís com ara cada u de vostès treballa i exerceix independentment, si s'ajunten i funden un bon Conservatori, estic convençut que vostès mateixos hi guanyarien, tant en importància com en acció cultural, car ja se sap que la unió fa la força, i comptant que el Conservatori que vostès fundin ha de passar a ésser una filial del del Liceu de Barcelona, aleshores, el prestigi inicial és molt més notable i tot seguit ha de guanyar en importància.

Penso que en aquesta forma l'acció de cultura musical arreu de Catalunya pot arribar a aconseguir un grau d'elevació del tot insospitat i que ara per ara és necessari que tothom treballi per a arribar a convertir en realitat aquest ideal.

Esperant la seva contesta s'ofereix, com sempre, son bon amic i afm.s.

Barcelona, 5-Març-1932. JOSEP BARBERÀ".

Hem volgut reproduir aquest document en la seva totalitat com a testimoni dels passos que el mestre Civil va anar fent fins a arribar a la fundació de l'escola de música, document que el mestre Civil ens digué, en més d'una ocasió, que fou el detonant que el motivà a seguir treballant per aconseguir l'objectiu que s'havia proposat: la fundació de l'escola o conservatori de música de Girona.

Com que el nostre treball no té com a objectiu escriure la història que conduí a la fundació de l'escola pròpiament dita, ni de la seva vida, sinó ser un resum cronològic dels antecedents de l'ensenyament de la música a la ciutat en l'època republicana, i que portaren el caliu per a la fundació del que és avui el Conservatori de Música de Girona, esmentem a continuació els fets i les dades més significatius fins a arribar al 1936:

- * 9-X-1935   El ple de l'Ajuntament de Girona, presidit per l'alcalde Francesc Tomàs, aprova la proposta i les bases sobre la creació i funcionament de l'Escola Municipal de Música.¹⁰

---

¹⁰En un dels capítols d'aquestes bases, curiosament, diu: "Podran prendre part en el concurs els titulats en piano, harmonia, contrapunt i música antiga que siguin *homes*." Vegeu les Bases al volum II, document núm. 4 bis.

- * 25-X-1935   La Comissió de Govern deixa damunt la taula la proposta del ponent de Cultura, Estanislau Aragó, sobre les bases que haurien de regular el concurs lliure per a proveir el càrrec de director de l'Escola.

- * 27-XII-1935   El ple de l'Ajuntament, en sessió extraordinària, acorda l'aprovació, per unanimitat, de les bases sobre la creació i el funcionament de l'Escola Municipal de Música.

- * 4-I-1936   Al *Bulletí Oficial de la Generalitat de Catalunya*¹¹ surt el concurs obert per l'Ajuntament gironí per a proveir la plaça de director de l'Escola Municipal de Música, de recent creació, amb un sou de 2.000 pessetes anyals. (El Sr. Francesc Civil es presenta a aquesta plaça.)

- * 24-I-1936   A proposta del conseller regidor de cultura, s'acorda sotmetre a informe d'un tècnic en l'art musical els títols aportats per Francesc Civil en la instància per al concurs obert per a proveir el càrrec de director de l'Escola, en el sentit que, abans que resolgui la Comissió de Govern, siguin examinats els documents presentats, per determinar si són els exigits en el concurs i si s'aconsella el nomenament de l'aspirant per a l'alt mestratge que li ha de ser conferit. S'acorda també comunicar a la Direcció i a l'Administració Local que queda suspès el nomenament de referència de conformitat amb allò establert en període electoral, i que no produeixi efecte en aquest concurs la instància formulada per Francesc Casellas i Castellet, per haver estat presentada una vegada transcorreguts els quinze dies naturals fixats en l'anunci de convocatòria.

- * 7-II-1936   L'alcalde, Francesc Tomàs i Martín, designa el director de l'Escola Municipal de Música de Barcelona, Lluís Millet, i li sol·licita un "dictamen tècnic o informe" sobre els títols i estudis del mestre Civil.

- * 15-II-1936   Resposta del mestre Millet a favor del Sr. Civil¹². De l'escrit es desprèn l'alta estima i consideració que té vers el que més tard serà el fundador del Conservatori, això sí, ja en una altra època i en unes circumstàncies molt diferents.

---

¹¹Vegeu BOGC núm. 4, del 4-I-36, vol. II, document núm. 5.

¹²Vegeu la resposta del mestre Millet en el vol. II, document núm. 6.

- * 4-III-1936 El conseller regidor de cultura, Estanislau Aragó, proposa a la Comissió de Govern el nomenament del professor Civil com a director.¹³
- * 6-III-1936 La Comissió de Govern acorda nomenar el Sr. Civil per al càrrec de director de l'Escola Municipal de Música de Girona amb subjecció a les condicions aparegudes en l'anunci de convocatòria, a reserva, però, del nomenament definitiu, que correspon al ple de l'Ajuntament atorgar-lo.

Tot i l'esforç realitzat durant tants anys¹⁴ per uns i altres, la proposta no prospera en el ple. El recurs de reposició del regidor Joan Cervera, del 17 de març contra l'acord pres per la Comissió de Govern el dia 6, de nomenar Francesc Civil com a director de l'escola, havia aconseguit el seu objectiu. Evidentment, motius polítics¹⁵ interfereixen en aquest nomenament i, conseqüentment, en la creació de l'escola.

En vista de la situació avançada del projecte, estem quasi segurs de poder afirmar que, si no hagués estat per l'esclat de la Guerra Civil, Girona hauria tingut Escola Municipal de Música a partir del curs 1936-37.

Cal dir que en un article del mestre Civil al *Diari de Girona*, de data 18 de març de 1935, ja es donava per creada l'escola. Hi argumentava que amb l'ambient musical assolit a la ciutat pels més de deu anys d'activitat de l'Associació de Música¹⁶, per la familiarització que

---

¹³Com que la intel·lectualitat gironina intuï un cert interès per part d'algun regidor en el sentit que no prosperés aquest nomenament, s'adreçaren diverses cartes de suport a la premsa i al mestre Civil, entre les quals hem pogut llegir la de Carles Rahola (com a president de l'Ateneu), en la qual felicita l'Ajuntament pel nomenament de Civil i per la creació de l'escola.

¹⁴En aquests anys, en canvi, l'antiga Escola Municipal de Música d'Olot es reorganitzà. Vegeu BOGC núm. 350 del 16-XII-1934, volum II, document núm. 7.

¹⁵Si bé no coneixem cap afiliació política del mestre Civil, pensem que les seves idees podien ser properes a les de la Lliga. Així el veien alguns regidors d'esquerres, com és el cas del ponent de cultura, Josep M. Dalmau, el qual era partidari de l'Escola, però tenia altres interessos per a la plaça de director. No és d'estranyar, doncs, que havent-hi majoria d'esquerres al consistori, no prosperés el nomenament en el ple.

¹⁶Recordem que en aquells últims anys havien passat per la nostra ciutat figures de la talla de Joan Manén (abril de 1930) i Frank Marshall, amb l'anunci que ens visitaria Manuel de Falla. També havia tingut lloc el memorable concert del polonès Arthur Rubinstein, el 10 de març de 1931. Rubinstein va fer un recital íntim i improvisat al saló de música Sobrequés, executant davant el micròfon de l'aparell Ràdio-Electrola La Voz de su Amo obres de Chopin i Falla. Els discs impressionats pel genial artista foren cedits per Tomàs Sobrequés a la junta directiva de l'Associació de Música.

el públic gironí tenia amb la seva orquestra simfònica, per la tasca de les quatre escolanies i de diversos grups de cambra i grups escolars, així com de l'Orfeó Cants de Pàtria, no hi podia mancar una escola de música. Més endavant, en el mateix article, sosté que "no solament una escola de la importància que ha de tenir Girona pot ensenyar piano i violí, sinó que no es pot oblidar l'especialitat de la terra: el tible i la tenora de plaça que tan bé escauria a Girona de posseir-ne, per a les seves comarques, la primera escola oficial".

En síntesi, l'article dóna per feta la creació de l'escola i apunta la necessitat que el seu pla d'estudis s'adapti a la música del país. Els esdeveniments de juliol del 36 no deixaren prosperar el projecte.

7.2. ELS SINDICATS I LES MÚTUES DE MÚSICS DURANT LA GUERRA CIVIL

En el capítol IV, en l'apartat dedicat al Sindicat i a la Mútua, havíem acabat exposant la crítica situació en què estava la professió musical al llindar dels anys 30, en part per la invasió de la música mecànica.

La crisi, doncs, continuava, i en aquest sentit -i sent president del Sindicat Enric Guasch Poudevila-, el març de 1932 s'envia un telegrama al ministre de Treball, per pregar-li l'adopció de mesures per combatre l'efecte del cinema sonor i dels aparells de música mecànica¹⁷. Josep M. Soler havia deixat la presidència per motius de salut, concretament per problemes de visió; la seva gestió va ser molt aplaudida per tots els sectors del Sindicat.

És una època de proliferació de la música de *jazz-band*¹⁸; apareixen com bolets grups i orquestrines i es detecta una intromissió en la professió. Per això el Sindicat estableix la condició o categoria de soci condicional per a aquests *músics*.

Volem remarcar que al llarg de la vida del Sindicat, de més d'una dècada, no s'havia fet mai afluència a qüestions polítiques. Els debats i discussions tenien sempre una finalitat

---

¹⁷Llibre d'actes del Sindicat (vol. II).

¹⁸Entre la ciutat de Girona i les comarques, es compten més de cinquanta grups amb aquesta nova formació.

absolutament professional. Les úniques incursions en la política tindrien caràcter de cortesia. Així tenim que, en l'acta del dia 13 de maig de 1931, i a proposta de la presidència, s'acorda per unanimitat adreçar una comunicació al molt Honorable President de la Generalitat de Catalunya, Sr. Francesc Macià, fent constar l'adhesió d'aquest Sindicat a la jove República Espanyola, i desitjant que les properes Corts Constituents la declarin federal. En l'assemblea del 30 de juliol del mateix any, fou llegida la comunicació del president Macià que regreïava l'enviada per aquest Sindicat amb motiu de la proclamació de la república.

Un altre detall que nosaltres també qualifiquem de pura formalitat, és que s'acorda, el febrer de 1934, com a conseqüència de la mort de Francesc Macià, "transmetre un telefonema expressant el condol i associant el Sindicat al sentiment de la Generalitat i d'arreu de Catalunya per tan sensible pèrdua, i transmetre també al Sr. Lluís Companys una afectuosa comunicació felicitant-lo per haver estat elegit per ocupar tan alt i important càrrec de President de la Generalitat de Catalunya".

També el març de 1934 es llegeix una comunicació de la Joventut Republicana de Girona, adreçada a la presidència (l'ocupava, des del dia 21-III-34, Josep Blanch Reynalt) interessant el Sindicat perquè envii un representant a l'acte de desgreuge per la profanació realitzada a la tomba del primer president de la Generalitat de Catalunya, Francesc Macià. L'assemblea del Sindicat s'adhereix a l'acte enviant-hi una corona de flors naturals.

Mentrestant, el Sindicat, que havia canviat el seu nom pel de Sindicat Musical de la Província de Girona, el 1933, anava consolidant la seva posició en molts aspectes. El fet de fer-se respectar davant dels socis i davant de les empreses cada vegada li donava més força. Els seus dirigents no dubtaven a aplicar estrictament les sancions corresponents, sempre d'acord amb les normatives vigents. Les reunions se solien fer a la seu de la Cambra de Comerç, i hi havia delegacions a totes les poblacions importants de la província.

En l'aspecte econòmic, la gestió del secretari, Joaquim Vidal, era molt bona. A més d'un molt bon músic era un bon comptable, un home compromès amb la professió, seriós, competent, intel·ligent i, sobretot, d'una gran confiança per administrar els béns de l'entitat. S'inventava qualsevol pretext per augmentar els cabals. Els festivals¹⁹ proliferaven, amb

---

¹⁹Cal dir que com a mínim se celebrava una festa de la sardana a l'any, organitzada conjuntament amb el Foment de la Sardana, que venia a ser com els aplecs actuals. Des de l'any de la fundació del sindicat fins la Guerra Civil, hem comptabilitzat catorze festes sardanistes, com a mínim. Aquestes festes solien acabar amb un ball, sovint al Teatre Municipal. Exemples d'alguns d'aquests festivals i els guanys obtinguts, descomptades totes les despeses, solien repercutir en benefici de l'auxili per a la vellesa:

- any 1922:   a Girona, Figueres i Olot

intervenció gratuïta i desinteressada de les cobles i orquestres, sobretot concursos de sardanes, i els beneficis anaven a parar, la majoria de les vegades, als auxilis que el Sindicat tenia establerts, o bé s'invertien en bons de l'Estat²⁰. Precisament aquestes inversions, fetes des dels primers anys -majoritàriament en bonos de l'Estat i en títols de deute exterior- van ser la solució per a poder mantenir el Sindicat i les seves obligacions mutuels amb els socis durant la guerra.

Malgrat els problemes inherents a tota professió, el Sindicat, en els anys immediatament anteriors al conflicte bèl·lic, arriba a una plena consolidació en tots els aspectes. L'afiliació de l'any 1935 és de 1.042 socis. Poc temps li duraria, ja que, com és de suposar, s'apropaven temps difícils.

La problemàtica sindical, l'any 1935 se centra especialment en els següents aspectes:

- A principis d'any França prohibeix a les orquestres espanyoles les actuacions en el seu territori. Aquesta ordre perjudica d'una manera molt directa les cobles i orquestres gironines, que actuen amb certa freqüència al país veí. Les causes cal trobar-les en la crisi que també pateix la professió musical a França. El Sindicat adverteix a les orquestres que, quan siguin requerides, desestimin els contractes per evitar problemes. Recordem que les orquestres gironines sempre havien tingut un bon cartell a França, sobretot al Rosselló.
- La Federació de Sindicats acorda prohibir a totes les societats d'arreu de Catalunya utilitzar aparells d'altaveu durant l'actuació de conjunts musicals.
- També prohibeix a totes les orquestres actuar amb caràcter d'atracció.

Ja a principis de 1936, i atesa la preocupació existent dins la professió musical per la repercussió negativa que començava a ocasionar la impressió de sardanes i ballables en plaques per a fonògrafs i gramols, el vicepresident del Sindicat Jeroni Ros i Riuró, de Figueres,

---

- any 1923:	a Figueres	962,80 ptes.
- any 1923:	a Girona	449,45 ptes.
- any 1926:	a Girona	3.090 ptes (concurs amb 10 cobles al camp d'esports de la UDG).
- any 1927:	a Girona	(7a festa celebrada)
- any 1928:	a Girona	384,90 ptes.

²⁰Curiosament, el petit patrimoni que avui dia té encara la Mútua de Músics és el diner de les inversions fetes aquells anys.

presenta una interessant proposició²¹ sobre la normativa que hauria de regir perquè, a la llarga, no es converteixi en un fet perjudicial per a la professió.

7.2.1 ELS DIFÍCILS I INTENSOS ANYS DE LA GUERRA (1936-1939)

El dia 3 d'abril de 1936 sortí elegit com a nou president del Sindicat el senyor Pere Masats Vilalta, que substituïa Josep Blanch i Reynalt.

Pels fets importantíssims que ocorregueren durant aquests tres anys, i com que no se celebraren gaires reunions, anem a fer un resum de cadascuna, per poder analitzar amb més detall els fets i els canvis que es varen produir en aquest període tan especial per al nostre país, i sobretot per entendre la manera de ser i de fer dels músics davant d'un fet d'aquesta magnitud. En aquest període també va néixer la Mútua de Músics:

El dia 30 de juliol de 1936 se celebrà la primera reunió de la nova Junta Directiva. La convocatòria tenia únicament com a objectiu tractar de la situació que vivia el país des del dia 18, de les mesures que calia prendre i de la posició del Sindicat per a salvaguardar els interessos morals i materials dels seus components.

---

²¹Proposició del vicepresident, Jeroni Ros, en la reunió del dia 3-IV-1936:

- "1r. A l'ésser contractada qualsevol agrupació musical per impressionar sardanes i ballables en plaques, fonògrafs o gramoles, ho faran per escrit i per triplicat en la forma que disposar l'article 23 del Reglament, utilitzant a l'efecte les fulles de contracte autoritzades per la nostra Federació. A l'esmentat contracte es farà constar d'una manera clara i terminant que les plaques de referència no podran ésser utilitzades en audicions de sardanes, ni celebrar balls en Societats, cabarets, dancing's, festes camperoles ni llocs públics de cap mena on es faci ball, no afectant tal prohibició quan es tracti solament i exclusivament d'actes d'expansió dels que existeixen a qualsevol local o lloc públic que no sigui per ballar.
- 2n. Obligar l'Empresa o contractant que faci constar, per mitjà d'una petita nota a cadascuna de les plaques, la prohibició de fer-ne ús per a la celebració de balls, a fi que els compradors no puguin al·legar ignorància de dita prohibició.
- 3r. Donar coneixement a la Federació i altres entitats musicals d'Espanya de l'acord aprovat pel nostre Sindicat en benefici general, i sol·licitar de tots la seva aprovació per tal que una vegada aquesta obtinguda pugui interessar-se dels governs de la República i de la Generalitat, per conducte dels Excel·lentíssims Senyors ministre de Treball i de Previsió Social, així com també del Jurat Mlxt d'Espectacles Públics de Catalunya, l'ajuda necessària per a l'acompliment de l'acord. I es publiqui una disposició de caràcter general per a coneixement de tots, a l'objecte que les plaques de nacionalitat estrangera quedin també subjectes a tal prohibició."

El vicepresident, Jeroni Ros, presentà un document signat per un bon nombre de socis residents a Figueres, en què se sol·licitava que, de conformitat amb l'article 74 del Reglament, la Directiva acordés convocar urgentment una reunió general extraordinària amb l'objecte de procedir immediatament a l'ingrés del Sindicat en una de les organitzacions obreres i sindicals, la CNT o UGT.

Examinada detingudament la proposició, s'acorda procedir a la convocatòria, i es prenen tres mesures d'urgència:

- 1a. Que una comissió es desplaci a Barcelona, a fi d'assabentar-se de l'actitud que, en vista de les circumstàncies, hagin adoptat la Federació de Sindicats Musicals i el Sindicat Musical de Catalunya.
- 2a. Celebrar una sessió ordinària de Junta el 3 d'agost.
- 3a. Com a conseqüència de les gestions realitzades, enviar una circular a totes les entitats sindicals per tal que el Comitè d'Ordre Revolucionari doni totes les facilitats als conjunts per traslladar-se a "qualsevulla població que a partir del dia 1 d'agost vulgui celebrar alguna festa"

La següent sessió de Junta se celebra el 3 d'agost, però se suspèn per gestionar prop del Comitè Executiu Antifeixista les autoritzacions per fer possible l'actuació de les orquestres a les festes majors de l'estiu.

L'altra, el dia 20, és una reunió general extraordinària, que té lloc als salons de la Cambra de Comerç. El president, Pere Masats, dóna compte a l'assemblea de totes les gestions fetes davant la difícil situació del país. El president proposa que, a fi de garantir una veritable imparcialitat en els debats que puguin esdevenir-se, es nomeni una mesa de discussió, si així ho considera pertinent l'assemblea. Aquesta dóna tota la confiança al president i a la directiva per dur a terme el debat.

En aquella data, la Junta estava formada per Pere Masats, president; Jeroni Ros, vicepresident; Emili Saló, tresorer; Josep Serra, vicesecretari; Celestí Bofill, Josep Llenas, Antoni Plans i Robert Rich, vocals, i Joaquim Vidal, secretari.

7.2.2. L'ADSCRIPCIÓ A LA CNT (1936)

En una intervenció, Emili Saló explica el seu punt de vista respecte a l'ingrés del Sindicat en una determinada organització obrera, la qual cosa considera del tot necessària.²²

Una altra intervenció va ser la de Narcís Fatchí²³, per proposar "la conveniència d'ingressar immediatament a la Federació d'Espectacles Públics per a poder garantir l'actuació de les orquestres", que demana que es reguli de la manera següent:

- 1r. Que actuïn amb preferència els músics que no tinguin cap altre mitjà de vida que la professió musical, o bé que sigui aquesta el principal element per viure.
- 2n. Ídem., els músics que es consideri indispensables per a determinats treballs.
- 3r. Finalment, actuaran els que, perquè ocupen algun càrrec o exerceixen altres professions, tenen com un ajut complementari l'exercici de la professió musical.
Sol·licita també que es faci una selecció dels elements en les tres categories.

El president i molts socis li contesten que no s'ha de discriminar a ningú, sinó que el Sindicat en bloc ha de passar a la CNT. En tot cas, i amb caràcter local i individual, cada soci es pot afiliar a la Federació d'Espectacles Públics.

Després de moltes intervencions, el Sindicat, per aclamació, acorda sol·licitar l'adscripció a l'organització obrera Confederació Nacional del Treball (CNT).

D'altra banda, l'assemblea autoritza la Directiva perquè concedeixi préstecs en concepte d'ajut transitori, i amb càrrec al fons social, a determinats socis que es troben en situacions desesperades. L'assemblea considera just i humanitari alleujar momentàniament les situacions precàries extremes. Baró i Güell fa constar la seva conformitat amb la manera de procedir de la Junta, puix considera que a més de ser un acte humanitari, és un deure de companyonia atendre tant com sigui possible els companys necessitats.

---

²²Vegeu l'acta de la reunió general extraordinària del 20-VIII-1936.

²³Narcís FATCHÍ I ARQUÉ (Girona, 11-VII-1898-4-II-1981). Tocava el trombó i era conegut com un excel·lent copista. La seva simpatia i caràcter obert feren que, en el temps de la Guerra Civil, obtingués informació de les persones que s'anava a executar, fet que va ajudar més d'una persona a salvar la vida.

S'aprova que, mentre durin les circumstàncies actuals, quedarà en suspens l'abonament de pensió als jubilats menys als que demostrin una necessitat urgent.

Es nomena una comissió de socis perquè, juntament amb membres de la directiva i del comitè de la CNT, resolguin sobre els imports que representen les contractes no realitzades, i la distribució d'aquestes als més necessitats. La comissió la formen:

- per a les orquestres de 1a categoria . . . . . Ferran Prunell
- per a les orquestres de 2a categoria . . . . . Joan Guillaume
- per a les orquestres de 3a categoria . . . . . Pere Baró
- per a les orquestrines . . . . . Ramon Perich
- per als socis individuals . . . . . Antoni Bohigas

El mes de setembre el Sindicat ja ha entrat formalment a la CNT (reunió del 16-IX-36). Hi ha una última reunió el dia 22 de desembre, en la qual destaca el sentiment de dol de la Junta i de tota la professió per la mort de l'expresident Josep M. Soler, ocorreguda el dia 9 de desembre.

7.2.3. FUNDACIÓ DE LA MUTUALITAT DELS TREBALLADORS MÚSICS DE LES COMARQUES GIRONINES (1937)

La primera reunió de la directiva, l'any 1937, se celebra el dia 13 de gener. És la primera vegada que es parla de la reestructuració del Sindicat i es llegeix el projecte de reglament del que serà, en principi, la Mutual del Professorat Músic de les Comarques Gironines. S'acorda sotmetre'l a la propera assemblea.

Queda clar que la Mútua es forma des del mateix Sindicat i es projecta la separació per conveniències i necessitat administratives. Així, la part mutual se separa de la sindical, entre altres raons, perquè als músics afiliats al Sindicat no se'ls podia obligar a ser socis de la Mútua. En aquesta data, el Sindicat donava, a més dels subsidis per malaltia, pensions de jubilació i de defunció.

El dia 29 de gener se celebra la reunió general ordinària al saló de l'Ateneu Cultural i Recreatiu. Es passa balanç de la situació econòmica del Sindicat corresponent a l'any 1936, el qual dóna un benefici favorable de 4.160,50 pessetes que, juntament amb el saldo de 230.044,25 pessetes d'exercicis anteriors, fa un cabal social de 234.204,75 pessetes. Les despeses de l'any havien importat 8.398,35 pessetes les d'administració; 9.128,75 per a la mutualitat; 7.118 per subsidis de malaltia i 30.646,15 per pensions de jubilació (incloses les de defunció).

En la reunió s'acorda definitivament la nova organització del Sindicat, i que se separi la part mutual del que estigui relacionat amb el treball professional; s'acorda també la creació de la Mutualitat dels Treballadors Músics de les Comarques Gironines, amb tots els efectes, amb data 1 de febrer de 1937.

La Mútua queda domiciliada a la mateixa seu social de la Federació i secció Musical de Girona, al carrer d'Abeuradors, 7, 2n. La primera Junta la formaren Pere Mitjà, president; Francesc Gruart, tresorer; Enric Castelló i Joan Ribas Serra, vocals, i Joaquim Vidal, secretari.

7.2.4. FUNDACIÓ DE LA FEDERACIÓ DE SINDICATS MUSICALS DE LES COMARQUES GIRONINES (1937)

Dins la nova reestructuració del Sindicat, Josep M. Jaumeandreu presenta la proposició següent en nom de la secció sindical de Girona. Exposa que, a fi de substituir el Sindicat pel que fa a les normes i a la retribució del treball professional que es té establerta, la secció de la ciutat de Girona havia elaborat un projecte per constituir una altra entitat amb el nom de Federació Musical de les Comarques Gironines, que resumeix en cinc articles, diu el següent:

- 1r. Que el Sindicat Musical de la Província de Girona es transformi en Mútua dels Treballadors Músics de les Comarques Gironines.
- 2n. Que tots els pobles de les comarques gironines que tinguin en nombre reglamentari de músics per constituir-los procedeixin a la creació de sindicats locals.
- 3r. Tots els sindicats locals es comprometran a fundar una federació intercomarcal o regional que comprendrà el territori següent: el Gironès, la Selva, la Garrotxa, el Ripollès, l'Alt Empordà i el Baix Empordà.

- 4t. Una vegada constituïda la federació, es procedirà a redactar-ne el reglament, en el qual haurà de constar tots els aspectes que regulen la professió: salaris, prestació de treball, i els altres drets i obligacions.
- 5è. La quota de sosteniment en cap cas serà superior a 20 cèntims mensuals per individu, a part del segell de cotització que cada Sindicat està obligat a satisfer.

S'acorda l'aprovació del projecte i es nomenen els delegats comarcals i d'enllaç, que seran:

- Pere Mitjà, de Girona . . . . . pel Gironès.
- Enric Guasch, de Santa Coloma de Farners . . . . . per la Selva.
- Enric Barnosell, de la Bisbal . . . . . pel Baix Empordà.

Els enllaços de les comarques de l'Alt Empordà, la Garrotxa i el Ripollès nomenaran els seus representants més endavant.

El dia 23 de febrer de 1937 consta en acta la constitució de la Federació. D'acord amb la resolució presa el dia 29 de gener, es reuneixen els delegats electes de les diferents comarques:

-Pere Mitjà	Gironès	president
-Enric Guasch	La Selva	vicepresident
-Celestí Bofill	La Garrotxa	tresorer
-Arseni Corsellas	Alt Empordà	vocal 1r.
-Joan Soler	Ripollès	vocal 2n.
-Enric Barnosell	Baix Empordà	comptador
-Joaquim Vidal	Gironès	secretari

S'aprova el reglament de l'entitat, la Federació Intercomarcal de Sindicats Musicals de la II Vegueria (ex-província de Girona).

El dia 6 de març se celebra la primera sessió de la Junta Administrativa de la nova Mutual. Es possessionen del càrrec de vocals de la nova entitat, Mútua de Treballadors Músics de les Comarques Gironines, els músics Enric Castelló i Joan Ribas.

La reunió següent de la junta de la Mútua té lloc el dia 22 de maig, en la qual es perfilen els últims detalls de l'organització del festival a la Piscina de Girona per l'endemà, dia 23, amb l'objectiu de recaptar fons per a la Mútua.

L'altra sessió no s'efectuarà fins al dia 29 d'octubre, dia de Sant Narcís, en la qual s'exposa la crisi de l'entitat, a causa, d'una banda, de l'ingrés a files de molts dels joves músics, fet que repercuteix en menys ingressos, i de l'altra, de l'increment de malalties i de la manca de pagament dels socis a causa de la crisi.

La crisi és forta i en la primera reunió de 1938, el 2 d'abril, s'acorda abonar solament el 50% de la pensió de jubilació, amb efectes retroactius des de l'1 de gener de 1938. Se sol·licita del Banc d'Espanya un crèdit amb l'aval i la garantia dels títols de deute perpetu exterior del 4% que s'hi tenen dipositats.

En la reunió del dia 27 de juliol, i vistes les circumstàncies, s'autoritza els socis jubilats perquè puguin actuar, sempre que deixin, provisionalment, de cobrar pensió i que demostrin que no ocupen el lloc d'un músic en activitat.

Durant el segon semestre de l'any, la Mútua encara tingué alguna activitat (de caràcter econòmic), i restà després paralitzada fins al mes d'abril de 1939, ja dins d'un altre context històric. A causa de la situació del país en aquells moments, doncs, no arriben a constituir-se els sindicats comarcals projectats, i els següents passos del Sindicat i de la Mútua no es faran, com hem dit, fins a l'abril de 1939. En parlarem en el capítol VIII (8.2. i 8.4.).

CAPÍTOL VIII. LA MÚSICA A LA POSTGUERRA:
EL FRANQUISME. DE L'EUFÒRIA INICIAL A LA
DECADÈNCIA (1939-1975)

CAPÍTOL VIII. LA MÚSICA A LA POSTGUERRA. EL FRANQUISME: DE L'EUFÒRIA INICIAL A LA DECADÈNCIA (1939-1975)

8.1. LA NOVA SITUACIÓ POLÍTICA I CULTURAL

Com diu Josep Clara, la vida cultural gironina en aquesta etapa "estigué sotmesa a les orientacions castellanitzadores de la Nueva España", la misèria cultural de la postguerra va anar a remolc de la vida oficial i fou fortament condicionada per la misèria general que planava damunt la ciutat. Continua dient: "Les formes genuïnes que s'havien manifestat prolíficament durant la República van haver d'emmudir i la tendència a emfasitzar els valors religiosos i patriòtics ocupà el lloc dels corrents pedagògics renovadors del període anterior. El tall, la tornada enrere, va connectar amb el pensament més tradicionalista i reaccionari."¹

Malgrat aquestes patètiques descripcions, la música no fou, ni de bon tros, l'àmbit cultural i artístic més perjudicat per la nova situació política. La llengua, la literatura, el teatre, i sobretot la informació i les llibertats foren les vessants on la manipulació del nou règim actuà amb més eficàcia i rigor.

Els anys de la postguerra van ser molt durs per a la població, que va patir fam i misèria. Podem establir quatre etapes en l'època franquista:

- Durant la dècada de 1940, i després de la victòria dels aliats en la Segona Guerra Mundial (1939-1945), Espanya es va replegar en els seus propis límits a causa de l'aïllament internacional de què va ser objecte.
- Durant la dècada de 1950, Espanya s'incorpora tímidament al concert internacional i s'aconsegueix el suport econòmic dels EUA.
- A la dècada de 1960, es produeix una certa recuperació econòmica de l'Estat i s'intensifiquen les onades d'immigrants que es traslladen a les grans ciutats. D'altra banda, i de manera submergida, es reorganitzen partits i sindicats. A més, sorgeixen moviments diversos que defensen la cultura catalana: editorials, Omnium Cultural, el grup de cantautors de la

---

¹CLARA, J. *Girona sota el franquisme, 1936-1976*. Quaderns d'Història de Girona. Edita Ajuntament i Diputació. Imp. Arts Gràfiques Palahí, Girona, 1991.

Nova Cançó, el Front Universitari Català,...

- Durant la dècada de 1970, l'oposició al règim és cada vegada més forta i generalitzada. Amb la mort de Franco (1975) s'inicia el camí de la transició democràtica.

LA REPRESSIÓ I LA DEPURACIÓ

Dins d'aquesta nova situació política al país, i centrant-nos en els professionals de la música que havien treballat abans de la guerra per a l'administració local², tenim, per exemple, que a l'Ajuntament de Girona, i en aplicació de la *Ley de responsabilidades políticas*, promulgada el 9 de febrer de 1939, es procedí contra totes les persones que havien col·laborat amb el Govern republicà o amb les institucions i les entitats partidàries de la República. Aquesta llei es concretà, per al personal de l'administració local, en l'Ordre del Ministerio de la Gobernación, de 12 de març del mateix any, sobre *Empleados provinciales y municipales. Normas para su depuración*³. Com a conseqüència d'això, cada administració designà el jutge o jutges instructors que havien de procedir contra totes les persones no afectes al nou règim. A l'Ajuntament de Girona, el jutge instructor es designà per acord de la Comissió Gestora del 17 de maig de 1939. Els expedients conservats a l'Arxiu Municipal són 267, instruïts entre el 2 de juliol de 1939 i el 9 de gener de 1940, i dos expedients més, de 1952, que són de revisió. Els fets punibles i la seva corresponent sanció es regulaven d'acord amb els articles 7 i 8 de l'Ordre del 12 de març esmentada.

En el cas del nostre Ajuntament, foren set els professionals de la música que directament o indirectament hi treballaven, i per tant varen ser sotmesos a aquest procés de depuració politicosocial⁴. Són els següents:

---

²A Girona hi hagué els casos dels músics que treballaven a l'Ajuntament i els músics de la Diputació, entre altres administracions públiques. Hem posat, com a exemple, els primers.

³Vegeu el *Catàleg d'expedients de depuració Político-social del personal de l'Ajuntament (1939-1952)*. Girona, novembre de 1995. Arxiu Històric de la Ciutat.

⁴A més dels set expedients que presentem, altres persones vinculades d'alguna o altra manera a l'ambient musical passaren també per la depuració. N'és un exemple Josep Geis i Parragueras, germà de Mn. Camil Geis. (Expedient 1939/73. Localització 3008/95).

- **JOSEP SALÓ I BOS** (Violinista, expedient 1939/39)⁵

Ingressà a l'Ajuntament per oposició el 10-I-1913 i en el moment d'esclatar la guerra, el 18-VII-36, era cap de negociat d'Hisenda. Era casat i tenia 56 anys.

Actuaren com a testimonis Enric Gruartmoner Massa i Francesc Bartrina Mas (germà de Jaume Bartrina, que havia estat alcalde de Girona. Aquest mateix testimoni actuaria també després en el procés contra el germà de Josep, Jaume Saló).

Després de totes les declaracions i manifestacions en el procés de depuració, es resol la seva admissió sense imposició de cap sanció.

- **JAUME SALÓ I BOS** (músic i cantant, expedient 1939/67)⁶

A l'Ajuntament, era cobrador d'arbitris i impostos municipals. Era casat i tenia 50 anys. Havia viscut al carrer Pau Casals, 9, 4t., i a la Rambla, 15, 3r.

Actuaren com a testimonis Mn. Josep M. Ribas Tenas i Sr. Francesc Bartrina Mas.

En la resolució del procés seguit, amb data de 24-X-1939, se'l declara admès sense imposició de cap sanció. Morí a Girona el dia 1 d'octubre de 1976.

- **JOSEP M. JAUMEANDREU QUINTELA** (Violinista, expedient 1952/0.2)⁷

En la data d'obertura del procés, el 28-IX-39, era oficial de primera. En aquesta mateixa data fou separat del servei; es notificà per cèhula el 3-X-39 i es publicà en el BOP núm. 99 del 12-X-39. Jaumeandreu fou separat del servei de l'Ajuntament en virtut de l'acord del 28-IX-39, per haver-se absentat del domicili, fet pel qual no se li va fer l'expedient de depuració.

---

⁵Localització núm. 3008/92.

⁶Localització núm. 3008/95.

⁷Localització núm. 3009/100.

El 7-VII-1952, Jaumeandreu demana al Govern Civil una revisió del seu expedient de depuració polític-social a l'Ajuntament. Després d'informes i més informes dels lletrats municipals, el ple de l'Ajuntament del dia 6-II-53, i llegida tota la documentació, resol, per 1 vots en contra, 2 a favor i 3 en blanc, no admetre el Sr. Jaumeandreu, al·legant que "el seu possible reingrés causaria pertorbació en la plantilla i escalafons de funcionaris, i seria perjudicial en extrem per als interessos municipals". Això sense tenir en compte que havia estat separat de servei per haver estat declarat *desafecto a la causa nacional*.

Queda clara la mala jugada que se li féu al bon violinista gironí, el qual havia servit sempre l'Ajuntament amb eficàcia.

- **JOSEP BARÓ I GÜELL** (mestre de música, expedient 1939/118)⁸

Adscrit al Departament de Cultura com a professor de música a les escoles municipals des del 20-X-1921, a través de concurs.

Actuaren com a testimonis Francisca Colomer Bruguera (mestra nacional) i Josep Adroher Guitó (propietari).

En les declaracions es féu constar que Baró havia contribuït que es posés en llibertat Josep Blanch i Reynalt, de Castelló d'Empúries, així com que del 1916 al 1925 havia estat soci del Centre Moral Gerundense, on havia dirigit durant 7 anys l'orfeó de la societat, i que del 1923 al 1936 havia estat també soci de l'Ateneu Social Democràtic, clausurat pels rojos.

La resolució fou l'admissió al servei actiu sense imposició de cap sanció.

- **DOLORS JORDÀ I DURAN** (professora de piano, expedient 1939/126)⁹

Havia estat nomenada per l'alcalde el 20-XII-30 amb destí a l'Escola de Belles Arts com a professora de solfeig i piano.

---

⁸Localització núm. 3008/90.

⁹Localització núm. 3009/98.

Actuaren com a testimonis M. Esperança Vilagran Quintana (professora de música) i Jaume Gispert i Bordas.

La resolució fou l'admissió sense imposició de sanció per "bona conducta i perquè declara que és de dretes".

- **TERESA SUÑER I JULIÀ** (professora de piano, expedient 1939/240)¹⁰

Entrà a l'Ajuntament el 24-II-1934 com a professora de música a les escoles primàries. Era soltera i tenia 34 anys.

Actuaren com a testimonis Dolors Barceló Florensa (mestra) i Joaquina Suñer Tubert.

S'allega en l'expedient que ensenya els himnes nacionals a l'escola i que "es persona de buena conducta y antecedentes y de ideas religiosas, por lo que se le considera afecta a la Nueva España".

En la resolució consta que sigui admesa sense imposició de cap sanció.

- **JOSEP CANTÓ I PRATS** (pianista i professora de música, expedient 1939/263)¹¹

Havia estat nomenat per l'Ajuntament el 16-II-1934 com a professor de música a les escoles primàries. Se li obrí expedient el dia 7 d'agost de 1939, moment en què era a la presó. Tenia 48 anys i era solter.

Actuaren com a testimonis Mn. Joan Perramon i Mn. Bruno Bujons.

El professor Cantó s'havia declarat públicament comunista i en diverses ocasions

---

¹⁰Localització núm. 3009/99.

¹¹Localització núm. 3008/92.

havia parlat malament de les religioses, tot dient "que s'havia de fer amb elles actes deshonestos i, entre altres afirmacions, també havia dit que *"Jesucristo era un vago"*. Aquestes afirmacions figuren en l'expedient que se li va obrir.

La declaració de Mn. Perramón no el va ajudar gaire. Diu que el coneix des de feia temps, per la relació professional, i que el considera de *"temperamento un poco excéntrico, pero de buenos sentimientos"*. Diu que durant la dominació marxista ignora l'actuació de Cantó per la circumstància d'haver estat part del temps *"preso y escondido"*, però sap que es dedicava a fer classes de música particularment i als col·legis públics.

Quant a la de Mn. Bujons, l'acaba d'enfonsar. Diu: que durant el Moviment l'esmentat funcionari es va instal·lar en un dels pisos de la casa on ell vivia i per aquesta raó el va conèixer, i va poder apreciar la seva tendència *"izquierdista, aun` cuando se portó caballerosamente con el dicente"*.

La resolució es fa efectiva el 20 de gener de 1940 i és taxativa: destitució amb pèrdua de tots els drets, menys els de caràcter passiu. Sens dubte, Cantó, bon pianista i apreciat a la ciutat, era de caràcter bohemí i de tendències esquerranes, però en absolut havia militat ni participat en cap mena d'esdeveniment desestabilitzador. Els que l'havien conegut estaven d'acord a afirmar que era incapaç de fer mal a ningú. Una bona prova de la seva bona fe és que ell mateix va escollir com a testimonis dos sacerdots.

Fent una anàlisi de les resolucions dels expedients oberts als set músics treballadors de l'Ajuntament, s'observa que tant sols dos dels expedientats foren separats del servei. Això no vol dir, en absolut, que la repressió no fos dura, sinó que confirma l'escassa afiliació política dels músics.

8.2. LA MÚTUA DE MÚSICS, EN MANS DE LA CNS (1939)

Els projectes i l'eufòria sindical dels músics de l'època republicana s'havien esfumat. Els tres anys de Guerra Civil havien posat fi a tot el treball de quasi vint anys de lluita dels músics gironins per exercir dignament la professió. Malgrat aquest parèntesi de tres anys, Desideri Brugués ens deia: "Feia la impressió, en les primeres reunions, que érem unes altres persones; parlàvem de manera diferent, com atemorits, ens era igual una cosa que l'altra. La guerra ens havia marcat molt fortament, tant els que havíem estat al front com els que s'havien quedat a casa."

El dia 20 d'abril de 1939 hi ha una reunió de la Junta de la Mútua; l'acta està redactada en castellà i es parla ja amb el terme "*camaradas*". Presideix la sessió el tresorer Francesc Gruart, ja que es desconeix la residència actual del president Pere Mitjà i la d'Enric Castelló, de Figueres. El senyor Gruart diu que és innecessari excusar la Junta dels motius pels quals durant els últims quatre mesos no s'ha fet cap tipus d'operació i que ara, ja normalitzada la situació, es tornaran a passar els rebuts a cobrament i, amb els interessos dels títols, es pagaran els subsidis.

Com que en aquestes dates el Sindicat Musical queda anulat, la Mútua proposa a la CNS, interinament, que faci les funcions del Sindicat quant a contractació i formació d'orquestrés.

REUNIÓN DEL DIA 15-XI-1939: "TOMA DE POSESIÓN DE LA GESTORA NOMBRADA POR LA CENTRAL NACIONAL SINDICALISTA, PARA REGENTAR Y ADMINISTRAR LA ASOCIACIÓN MUTUALISTA DE PROFESORES MÚSICOS DE ESTA PROVINCIA"

Es reuneixen els "*camaradas Francisco Civil, José M. Carbonell, Juan Guillaume, José Blanch Reynalt, Celestino Bofill, Juan Grau Capdeferro*", que han estat nomenats pel règim com a gestora i administració de la Mútua de Professors Músics d'aquesta província. Assisteix també a la reunió Joaquim Vidal, que havia estat secretari de la Mútua des de la seva fundació.

Ocupa la presidència el representant de la Central Nacional Sindicalista, i manifesta als presents la designació de Francesc Civil com a president, de Josep Blanch com a tresorer, i vocals, la resta dels reunits.

REUNIÓN DEL DIA 14-II-1940: REUNIÓN DE LA COMISIÓN GESTORA DE LA MUTUALIDAD DE PROFESORES MÚSICOS DE LA PROVINCIA. (Resum)

Presideix la sessió Francesc Civil, amb els mateixos components de la Gestora. S'hi integra com a vocal Josep Saló i Bos. S'informa dels temes següents:

- 1.- Que el Sindicat està dissolt.
- 2.- Que la CNS, en virtut del que ha disposat la Delegació Sindical Provincial, ha ordenat que passessin a formar part del capítol social de la Mútua els títols dipositats al Banc d'Espanya.
- 3.- S'informa que, en aquella data, hi ha unes existències a caixa de 17.383,75 ptes. El secretari diu que el deute en obligacions pendents és de 40.452 ptes.
- 4.- Es fa una crida a tots els socis que ja ho eren el juliol del 36 i que varen ser baixa per diferents motius perquè regularitzin la seva situació i es fan unes condicions especials als que hi tenen deutes.

En les reunions que segueixen, presidides totes pel mestre Civil, com a president de la Gestora, no hi ha aspectes importants a destacar, fins a la del dia 22 de maig de 1947, en què es fa la reunió general i surt elegida una nova Junta. No obstant això, remarcarem alguns fets en aquest brevíssim resum:

REUNIÓ DEL DIA 3-IV-1941

Com a fet curiós, i per demostrar el rigor administratiu del Sindicat abans de la guerra, direm que Mn. Josep M. Ribas demana entrar a la Mútua; exposa que ja ho havia sol·licitat l'any 1936, i que no se'l va admetre perquè li va ser impossible presentar, en aquelles dates, la partida de naixement. En aquesta data la Mútua tenia un capital de 255.454,15 ptes.

REUNIÓ DEL DIA 7-VIII-1941

S'acorda la publicació d'un butlletí informatiu. Durant els anys 1942 i 1946 no hi ha cap acta en el llibre corresponent, ja que feia les funcions de secretari un funcionari de la CNS.

REUNIÓ DEL DIA 15-IX-1943 (GESTORA)

Durant els anys 1942 i 43, F. Civil insisteix en la necessitat de convocar una reunió general; finalment diu que la CNS ja ha autoritzat a assenyalar una data per celebrar-la i, per tant, per poder elegir una nova directiva, després del llarg període de provisionalitat de la Gestora. Veurem, però, que això no es realitzarà fins quatre anys més tard, el 1947.

REUNIÓ DEL DIA 9-VI-1943 (GENERAL)

Aquesta reunió havia estat preparada per la Gestora el dia abans, i només se'n pot destacar la problemàtica econòmica d'aquests anys, derivada de les devolucions dels rebuts dels socis com a conseqüència de la crisi del país.

Les reunions que segueixen (20-IV-44, 17-III-45 i 21-IV-47), són purament de tràmit, igual que les del 30-V-47, 21-X-47, 24-II-48 i 9-III-48.

REUNIÓ DEL DIA 22-V-1947 (GENERAL)

En aquesta sessió, presidida encara per Civil, acaba les seves funcions la Gestora, que actuava de manera provisional des del 1939, i entra una nova Junta, formada per:

- Josep Blanch . . . . . president
- Josep Viader . . . . . vicepresident
- Pere Arpa . . . . . tresorer
- Conrad Saló . . . . . vocal
- Celestí Bofill . . . . . vocal
- Miquel Aiguabella . . . . . vocal
- Rafael Figueras . . . . . vocal
- Joaquim Vidal . . . . . secretari

8.3. LA MÚSICA A L'ESCOLA NORMAL DE MESTRES (continuació)

Després de la guerra, l'evolució de la Normal reflecteix també el tall històric que va representar el franquisme, el retrocés i la pobresa cultural que patiren les institucions sotmeses a un ideari anticatalà i retrògrad.

El 1940 entra en vigor una norma normativa, el Pla Batxiller, consistent en dos cursos de carrera, amb poca formació en general. El 1942 se n'aplicà un de nou, aquesta vegada de tres cursos; la música hi era present a 2n i 3r, però hi havia deficiències notòries de planificació.

L'any 1945, mentre el país passava un període de misèria material i cultural, i d'acord amb la Llei d'educació primària del mateix any, per ordre de 21 de juliol hom va disposar que *"las actuales Escuelas Normales del Magisterio Primario se denominen en lo sucesivo Escuelas del Magisterio"*, i el seu règim queda completament independent per a nois i per a noies. Així, apareixen dues escoles a Girona: la masculina, que el 1949 fou posada sota l'advocació del filòsof Jaume Balmes, i la femenina, dedicada al jesuïta Ramon Ruiz Amado, fill de Castelló d'Empúries. Aquesta fórmula duraria fins que, per ordre de 26 de juny de 1963, es decretà la reunificació de les dues escoles. Aleshores s'imposà el nom d'Escola del Magisteri de Girona.

Pel que fa al professorat de la casa, el dia 9 de març de 1945 moria el professor Sobrequés, i amb data del 23 de maig ja consta com a ajudant interí el professor Josep Viader i Moliné. Viader hi continuaria ininterrompudament fins a la seva jubilació, el 30 de setembre de 1985. El 1957 havia passat a ser-ne titular numerari i el 1966, catedràtic.

El mestre Viader, a part de la seva tasca pedagògica, també ocupà càrrecs de responsabilitat dins l'Escola; va ser-ne cap d'estudis del 1968 al 1978, any en què passà a ocupar la direcció, fins a la seva jubilació.

El professor Sobrequés i el mestre Viader, respectivament amb 32 i 40 anys respectivament de servei a la Normal, són sens dubte els professors de música que han marcat tota una època en el magisteri gironí.

El nom d'Escola Normal fou rehabilitat per la Llei de 21 de desembre de 1965. El 1968 els dirigents de Girona escolliren un nou nom, el de Joaquim Ruyra, i per ordre de 20 de

novembre de 1968 es va confirmar l'acceptació de la nova denominació Escola Normal Joaquim Ruyra. Aquest nom, poc duraria ja que el 10 de setembre de 1971 la Junta Nacional de Universidades determinà que l'Escola Normal s'integrés a la Universitat Autònoma de Barcelona, amb el caràcter d'Escola Universitària i amb la denominació d'Escola Universitària de Formació del Professorat d'EGB.

Tornant a la vida musical de l'Escola, el 1945 també hi hagué nou pla d'estudis; no tenia qüestionaris i la música hi apareixia en els tres cursos. El proper el trobem l'any 1950, amb música a 2n i 3r; els qüestionaris són similars als del 1942. S'ha de recordar que durant molts anys -citem per exemple des del 1940 als anys 60 o 70- la programació de la música a magisteri estava reduïda a unes lliçons de solfeig i a un repertori de cançons.

Entra el Pla 67, amb una tendència a retornar al Pla del 31. Comencen a arribar les noves pedagogies europees. La música s'inclou a 1r i 2n curs, i el 3r es destina a pràctiques. Aquest curs 67-68 entraren com a professores interines Roser Busquets i Anna M. Viader. La professora Busquets passà a ser titular numerària amb motiu de les proves d'idoneïtat de l'any 1984 i la professora Viader hi estigué fins al curs 1972-73, si bé els dos últims cursos com a ajudant de Ciències Naturals, i passà seguidament a l'institut, on actualment ocupa una càtedra.

L'any 1970, ja més coneguda per tothom, arriba la famosa Llei General d'Educació, i el 1971 es formen els districtes universitaris.

El novembre de 1982, i com a conseqüència de la dedicació a temps parcial del mestre Viader i de la professora Busquets, hi entra com a interí el professor Lluís Brugués i Agustí, que compagina la docència a l'Escola amb la del Conservatori. El 1985, el professor Brugués passa a ser titular interí i el 1989 esdevé titular numerari, en virtut de les oposicions per a la plaça en propietat i en les quals presidí el tribunal la doctora M. Pilar Escudero, de Madrid.

Les posteriors transformacions ja són dels nostres dies i sobradament conegudes per tots. Destaca, naturalment, la de l'any 1990, la Llei Orgànica General del Sistema Educatiu (LOGSE). Des del curs 1991-92 comença, doncs, una nova etapa realment transcendent en la història de la música a l'Escola Normal. Sota l'adscripció a la Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat de Girona, es crea la nova estructura acadèmica i de titulacions de mestres especialistes i generalistes de primària, entre les quals hi ha la de l'especialitat de música, juntament amb les d'educació física, llengua estrangera i educació infantil i primària. És una alta responsabilitat per a tots els que formem part del projecte d'una manera o altra, però a la vegada, una ihusió per l'oportunitat que la història ens ha donat de ser els protagonistes d'un canvi que sobretot, i en gran part, podem fer des de casa nostra mateix.

8.4. CONSTITUCIÓ DEL SINDICATO DE PROFESORES DE ORQUESTA DE LA PROVINCIA DE LA CENTRAL NACIONAL SINDICALISTA (CNS) (1940)

Acabada la guerra, la CNS, igual que en els altres col·lectius professionals, vol organitzar els músics en l'aspecte laboral.

El dia 15 d'abril de 1940, i a través d'un camarada de la CNS, es convocà a una reunió els músics Josep Saló Bos, Josep Blanch Reynalt, Celestí Bofill, Joan Grau i Joaquim Vidal, amb l'objecte de proposar-los que prenguessin possessió dels càrrecs per a què havien estat designats. No hi ha eleccions!

Presidí la reunió el camarada representant de la Delegació Sindical, el qual, una vegada fet l'acte de presa de possessió dels càrrecs, exposà la necessitat de sol·licitar de l'autoritat competent la prohibició que s'utilitzessin aparells de música mecànica per amenitzar espectacles i balls públics i de societat, prohibició que ja tenia establerta el Comitè Paritari Regional que funcionava amb anterioritat al "*Glorioso Alzamiento Nacional*".

D'aquesta manera, doncs, quedà constituïda la primera junta del sindicat vertical i quedaria establert un sistema únic d'afiliació que duraria fins a l'any 1976.

Ja hem fet constar que en la primera dècada després de la Guerra Civil els músics estigueren sotmesos plenament a les directrius dels dirigents del sindicat únic. La junta de músics nomenada sense eleccions de cap mena no va fer gaire res més que gestionar els mandats de la superioritat.

Són anys de control absolut de les jerarquies sindicals i del Govern Civil. Un bon exemple del que diem és que l'any 1946 el governador, Luis Mazo Mendo, publicà una resolució amb la relació de les orquestres autoritzades a actuar.¹² Els anys posteriors, que anirien aproximadament des del 1955 fins al 1975, l'agrupació de músics tindria més autonomia. Tot i dependre, jurídicament i laboralment, de l'organigrama de la CNS, el mateix grup de música elegiria la seva junta i disposaria d'una certa llibertat de decisió, dins el marc laboral vigent.

---

¹²Vegeu l'Ordre núm. 916, BOP núm. 45, del 13-IV-1946; BOP núm. 54, del 4-V-46 (relació temporada 46-47), i BOP núm. 79, de l'1-VII-1947 (relació temporada 47-48).

Durant tota aquesta època, estigué al capdavant del Sindicat i de la Mútua Josep Viader. La cronologia dels presidents i secretaris de la Mútua i del Sindicat, des de la seva fundació, la podrem veure en el capítol X (10.2.).

8.5. LA MÚSICA A LA SECCIÓ FEMENINA DE LA FET I DE LES JONS

La Sección Femenina de Falange Española Tradicionalista y de las JONS va tenir un paper d'importància vital en matèria musical, a l'Espanya de tota l'època de Franco.

La Secció Femenina va ser una de les branques constituents de FET i de les JONS, el partit únic que a partir de 1933 va unir a les seves files els membres de Falange Espanyola (FE) i de les Juntas de Ofensiva Nacional-Sindicalista (JONS), i que va servir de suport al règimen franquista en els primers moments. La secció va ser creada per José Antonio Primo de Rivera el 1934 i es va estructurar amb un organigrama de naturalesa vertical¹³ que tenia com a dirigent suprema la germana de José Antonio, Pilar. Entre els seus objectius figurava l'educació de la dona espanyola amb vista a completar el treball de l'home (i sempre supeditada a ell), en referència a la difusió dels ideals nacionalsindicalistes, principalment "unitat, totalitat i jerarquia". A les seves integrants se'ls exigia superació i, sobretot, abnegació. Treballaren abans i després de la Guerra Civil espanyola en diferents missions: recaptació de donatius, visita a les famílies dels camarades presos o ferits, confecció de camises i banderes, ocultació d'armes, Auxili Social, Servei de Premsa i Propaganda, educatives...

De tots els terrenys de què s'ocuparen, nosaltres ens limitarem, naturalment, als musicals, i dintre d'aquests, als dos de més pes específic: l'educació musical i el folklore.

En el cas de l'educació musical a les escoles, s'ha de tenir present que va ser portada per la branca femenina de la Falange, i hi va haver sempre una espècie d'oscil·lació permanent entre els termes *pedagogia* i *didàctica musical* que mai va ser aclarida, potser perquè els mateixos quadres i instructors ajuntaven, conscièntment o inconscièntment, aspectes dels dos terrenys sense arribar a tenir del tot clara la seva pertinença a un o altre àmbit. Cap text no ens en parla, però la confusió existeix i matèries dels dos camps es fusionen i amalgamen fins i tot en els cursets que es denominen Pedagogía Musical o Didáctica Musical.

---

¹³L'organigrama presentava quatre branques troncal que se subdividien en departaments i seccions: Delegació Nacional, delegacions provincials, delegacions locals i afiliades.

El pensament generador de la política cultural aplicada per la Secció Femenina va condicionar l'estructuració de la seva pedagogia musical, que quedà fonamentada en la gran importància i la rellevància atorgades a la música. D'això n'és testimoni l'alt nombre de departaments i seccions que s'encarregaven de la pedagogia musical:

- a) Directament, i dependent de la Delegació Nacional de la Secció Femenina, actuava la Secció de Centres de Convivència i d'Activitats Culturals i Artístiques. En aquesta Secció la pedagogia musical quedava supervisada a través de la Unitat de Música i Folklore, de les Oficines d'Activitats Folklòriques i Musicals, i d'Ensenyança de la Música i el Folklore.
- b) Indirectament, la pedagogia musical passava pels Departaments de Participació, Formació i Participació de la Joventut i Económicoadministratiu i pel Gabinet Tècnic.

És a dir, d'un total de nou departaments, cinc tractaven de qüestions relatives a pedagogia musical, i de vint-i-quatre seccions, tretze feien el mateix.

La música fou considerada matèria fonamental en la formació de la joventut per la influència que obrava sobre l'esperit humà, i així, es va incloure amb caràcter obligatori en nombroses activitats dedicades a les més variades edats: escoles i col·legis (de tot tipus), cercles de joventut i albergs. El fi que es volia aconseguir era despertar el gust musical en l'alumnat per mitjà del contacte amb les cançons i balls autèntics del folklore *nacional*. D'altra banda, deien que volien educar el sentit del ritme, donar agilitat al cos i afavorir l'interès de les alumnes en el folklore.

Segons els escrits de les instructores, quadres i assessores de la Secció, aquest programa educatiu havia sorgit basant-se en la creença que la unitat de les terres d'Espanya (que en el terreny militar era obra de Franco i del seu exèrcit), seria aconseguida "*a través de la doctrina nacional-sindicalista*"¹⁴, de la terra, i de la Música); totes elles complementades amb la doctrina de Crist, el caràcter diví del qual el col·locava per damunt de totes les altres: "*Cuando todos los españoles tengan metido dentro de sí las consignas de Falange Española Tradicionalista y de las J.O.N.S.; cuando los catalanes sepan cantar las canciones de Castilla; cuando en Castilla se conozcan también las sardanas y se toque el chistu; cuando en el cante andaluz se entienda toda la profundidad y toda la filosofía que tiene, en vez de conocerlo a*

---

¹⁴Els postulats pedagògics i la metodologia específica utilitzats per la Secció Femenina s'ajustaven perfectament a l'esquema que el nacionalsindicalisme pretenia per a l'educació musical. Per a més informació sobre aquest tema es pot consultar el resum d'aquestes idees a la revista *Ritmo*, números 140 (novembre de 1940), 143 (febrer-març de 1941) i 145 (maig de 1941).

través de los tabladillos zarzueleros; cuando las canciones de Galicia se canten en Levante; cuando se unan cincuenta o setenta mil voces para cantar una misma canción, entonces sí que habremos conseguido la unidad entre los hombres y entre las tierras de España (...) Queremos por medio de la música unir las regiones de España. Queremos lograr la compenetración del pueblo español, la armonía entre las provincias, la unidad entre los hombres de España por medio del ritmo, de la música, del arte. Cuando Zaragoza baile sevillanas y Sevilla cante jotas, se habrá dado un gran paso hacia la unidad de la Patria."

A la vegada, la Secció Femenina, i en el marc d'una determinada visió de la dona i de la societat, deia que volia destruir la creença arrelada en els pobles espanyols que la condició de dona determinava unes funcions específiques que havia de complir. Volia que la dona espanyola no es quedés reduïda a "les coses de casa", i per això va crear les Escoles de la Llar, en les quals es pretenia instruir la dona en diversos àmbits culturals, oferint-li una profunda i completa formació que li permetés abordar amb èxit les tasques de la família i en la societat. S'hi ensenyava música, a més de puericultura, economia domèstica, cuina, neteja, labors, decoració, higiene i atenció a malalts, art, ciències, literatura i altres.

L'actuació de tot el personal implicat en la política pedagogicomusical de la Secció Femenina es va haver d'ajustar a unes normes elaborades per la Regidoria Central de Cultura¹⁵. La correcta observança d'aquests principis es controlava a través del Departament de Música¹⁶ i de les delegades provincials i locals, i més puntualment, en cada província, per la regidora provincial de Cultura, ajudada per una instructora provincial i un assessor de música.

Tot el que feia referència a ensenyança musical ordenada per la Llei, tant en centres de la Secció Femenina com en els que en depenien a través del Ministeri d'Educació i Ciència, - la planificació dels cursos provincials i de renovació musical, l'orientació en la tasca de les instructors de música, etc.-, era competència del Departament de Música.¹⁷

---

¹⁵Aquesta Regidoria a la vegada estava directament vinculada a la Delegació Nacional, i tenia com a missió la planificació i vigilància d'execució de tot el que feia referència a les ensenyances que per Llei tenia encomanades la Secció Femenina. Havia de dirigir tota la tasca formativa cultural de les escoles de la Secció i centres dependents, així com en cursos i en tot tipus d'activitats culturals. Tot això es realitzava a través dels seus departaments, que eren: Música, Llar, Círculos Medina i Biblioteques i Extensió Cultural.

¹⁶El personal del Departament de Música el componien dos caps de Departament, auxiliars de viatges, auxiliars de concursos, auxiliars d'administració, auxiliars de fitxers d'investigació, auxiliars de fitxers de càtedres, auxiliars de màquina en general, auxiliars de discs i de biblioteca.

¹⁷Aquest organisme també s'encarregava de la investigació folklòrica i de l'organització dels grups creats a les províncies, de l'organització de fitxers, de l'organització dels viatges de Cors i Danses, tant per la Península com a l'estranger i de l'organització dels concursos nacionals de Cors i Danses i de Villancets.

Aquest Departament rebia tota la planificació del Gabinet Tècnic i tenia com a centre pilot l'Escola Nacional de Música, on es formaven les instructors que més tard impartirien música als centres de la Secció Femenina i en tots aquells que ho sol·licitessin.

La regidora provincial de Cultura tenia al seu càrrec innombrables aspectes. Els que es refereixen a pedagogia musical són els següents:

- * Organitzar els cursos d'instructors provincials.
- * Comprovar que les classes de música es donessin en tots els cursos d'acord amb el que indicava el pla de formació de la Delegació nacional, i que en cada curs es realitzessin les conferències concert pertinents.
- * Tenir cura de gramols i fonoteques.
- * Enviar els informes trimestrals de les instructors de música a través de les delegacions locals a la capital.
- * Dirigir les reunions generals i trimestrals d'instructors de música convocades per la Delegació Local.
- * Proposar a la Regidoria Central de Cultura les persones susceptibles de ser becades.

Tant en els centres dependents de la Secció Femenina com en els que el Ministeri d'Educació Nacional li confià l'ensenyança musical era impartida segons les normes donades en el pla de formació de la Delegació Nacional de la Secció Femenina, en què es considerava la música com una assignatura que posseïa igual interès que les altres per a la formació total de l'individu (femení, en aquest cas).¹⁸

---

¹⁸La divisió entre el masculí i el femení en matèria educativa queda especificada per la Llei del 6 de desembre de 1940, article 10, que afecta tots els alumnes de primera i segona ensenyança. S'hi especifica que els alumnes rebran educació política en l'esperit i doctrina de FET i de les JONS, educació física i esportiva i educació premilitar; quant a les alumnes, rebran les dues primeres més la iniciació a la llar, dins la qual s'incloïa la música amb caràcter obligatori, però sense ser matèria que canviés la valoració final de la nota. Així doncs, no va ser per desig exprés de la Secció Femenina el fet que únicament l'alumnat femení rebés educació musical, ja que des d'un principi es demanà al Ministeri l'ensenyança de la música per a l'alumnat masculí amb vista a equiparar-lo en aquest sentit al femení. La petició no va ser tinguda en compte pel Ministeri fins a la data ja molt allunyada en què es va establir el BUP, 35 anys després que la Secció comencés a impartir música als centres que tenia assignats: *"La Sección Femenina no tiene un interés especial en que esta materia quede adscrita al ámbito de su competencia, pues cuando lo hizo fue por cubrir un vacío, que no llenó en ningún momento el Ministerio, a pesar de haberlo propuesto repetidamente con el fin de evitar una discriminación entre alumnos y alumnas que de hecho ha existido, en un aspecto educativo tan importante."* (Arxiu General de l'Administració, caixa 177, G.1, núm. 2; carta de Pilar Primo de Rivera a José Ramón Masaguer, director general d'ordenació Educativa, amb data del 14-V-1974,

Els tipus de centres a càrrec de la Secció varen ser:

- 1.- Centres que varen dependre directament de la Secció Femenina: escoles de *mandos mayores*, Escoles de *mandos menores*,¹⁹ centres de Formació de la Massa, cursos d'Escoles de la Llar²⁰, albergs de Secció Femenina, SEU, Joventuts de la Secció Femenina i Sindicades, cases de flechas, preventoris, Tallers.
- 2.- Centres en els quals tenia confiada l'ensenyança musical: instituts, col·legis, escoles de magisteri.

En l'ensenyament impartit en aquests centres es considerava que les classes de música havien d'impartir-se de manera permanent, diversificada i diària, sotmeses a unes pautes que havia elaborat la Regidoria Central i que podien ser aplicades a qualsevol edat i en qualsevol centre.

Aquestes normes són divisibles en tres grans blocs²¹:

- 1.- De caràcter general: abordaven les normes a què havien d'acollir-se tant el professorat de

---

Madrid). Així doncs, en els centres dependents de la Secció Femenina hi hagué música obligatòria, en els altres no se n'ensenyà, perquè el Ministeri no va atendre la petició esmentada.

¹⁹Les Escoles de Quadres varen ser: Escola Superior José Antonio, a Medina del Campo (Valladolid); Escola Superior Ramiro de Ledesma, a Peñaranda de Duero (Burgos); i Escola de Formació Isabel la Catòlica a Las Navas del Marqués (Àvila).

²⁰Segons Di Febo, "*las primeras Escuelas de Hogar fueron organizadas a partir de 1941 por la Sección Femenina en los barrios, en las fábricas, en el campo y en algunos casos también en las cárceles. El decreto de 16 de octubre de establecía que la materia Hogar debía ser obligatoria en todos los centros escolares (...). Las Escuelas de Hogar tenían el objetivo de formar no sólo apagadas amas de casa para todo, a través de lecciones de cocina, gastronomía, puericultura, corte, religión, historia de España y "convivencia social", sino también activas damas de caridad dispuestas a desarrollar un trabajo gratuito en las instituciones de beneficencia, en los asilos-nido y en los sanatorios*". (Giuliana DI FEBO. *Resistencia y movimiento de mujeres en España. 1936-1976*. Barcelona; Icaria, 1979).

²¹La divisió obeeix exclusivament a l'estudi que en fa Antonia Luengo en el seu article "La pedagogía musical en la Sección Femenina", *Revista Iberoamericana de Pedagogía Musical*, any I, núm. 1, setembre-desembre de 1996.

música²² com els quadres que exercien el control sobre la seva observança, l'elaboració de programes trimestrals que havien de ser aplicats en els centres²³, els destins i horaris dels professors, el mètode d'ensenyança, l'adjudicació de beques d'estudis a Espanya i a l'estranger i l'organització de concerts.

- 2.- De contingut metodològic: distribució de les matèries en cada classe i segons l'edat i tipus de curs, cançons i danses susceptibles de ser utilitzades i metodologia que s'havia d'emprar, solfeig i conferències musicals que calia desenvolupar.
- 3.- Amb destinació específica a la formació de joventuts²⁴, derivat de l'especial interès amb què Falange en general va pensar abordar la formació de la joventut espanyola: la música a través de les tardes d'ensenyança a la Casa de Flechas, col·legis, escoles i tallers, aprenents, albergs i instituts d'ensenyament mitjà. Concursos de villancets i de cors i danses.

A més dels cursos regulars que es realitzaven en aquestes institucions, en els quals la música era una matèria més de formació, la Secció Femenina havia organitzat cursos musicals especialitzats per a alumnat nacional i estranger.

En el primer cas cal destacar els cursos de les Escoles d'Especialitzacions. Foren tres els centres que es varen crear per Ordre d'1 de febrer de 1966²⁵: un a Madrid, un a València i el tercer a Barcelona, el *Roger de Lauria*, clausurat el 15 de desembre de 1976. Durant dos cursos de nou mesos de duració²⁶ (horari de 9'30 a 12'30 i de 16 a 20 hores, de dilluns a divendres), s'instruïa les futures professores de Llar fent-les competents per a l'ensenyança de la música (solfeig, història de la música, direcció de cors, cant gregorià, impostació de la veu

---

²²El professorat de música se subdividia així: de cor: Instructores nacionals especialitzades, assessores, instructores provincials, instructores generals, professores particulars. De dansa: Instructores especialitzades, instructores provincials, professores particulars.

²³Aquests programes constaven de cançons folklòriques, cant gregorià, himnes i marxes; hi havia dos models formulats: a) Per a cors de districte i locals de la Secció Femenina. Escoles de Llar, Escuela de Mandos Mayores y Menores i Escoles Normals. b) Escoles de Llar d'instituts, tallers d'aprenents, col·legis, instituts laborals, Casa de Flechas, joventuts i cors de districte i locals.

²⁴Atenent a l'edat, es feia la classificació següent: *Margarita* (menors de 10 anys), *luceros* (entre 10 i 14 anys) i *flechas* (majors de 14 anys)

²⁵El reconeixement oficial es dona el 1966, però algunes de les especialitats funcionaven des del 1940, en cursos de duració de 30 a 45 dies, en règim d'internat o no. Es formava les mestres en diverses matèries musicals i alhora en els principis del nacionalcatolicisme.

²⁶En un principi era un període de quinze mesos, dividit en un de sis mesos i un de nou.

...) i de balls populars i per a la investigació del folklore espanyol. Les matèries no eren únicament musicals i anaven a càrrec de professorat especialitzat: solfeig, dictat i transport, impostació de la veu i cant, direcció de cors, folklore, cant gregorià i música religiosa, història general de la música, rítmica i coreografia, danses populars, harmonia i contrapunt, història de la cultura, història del teatre i muntatge d'obres representatives, religió, nacionalsindicalisme, organització, gimnàstica i pedagogia musical per a nens.

Per a l'ingrés en el curs nacional era necessari presentar un certificat d'estudis oficial expedit pel Conservatori on s'haguessin realitzat els estudis elementals (llavors eren quatre anys de solfeig, cinc d'instrument i un d'harmonia), una partida de naixement legalitzada, el certificat d'afiliació²⁷, pagar la quota de manutenció i la taxa d'ensenyança i realitzar un examen d'ingrés que es referia a cultura general i equivalia a un batxillerat elemental.

En finalitzar els estudis, les alumnes rebien el títol d'instructora nacional de música, i ja podien ser destinades per la Secció a centres oficials, col·legis particulars, escoles de quadres, escoles de llar... Aquest títol va ser convalidat pel Ministeri d'Educació i Ciència per Ordre de 23 de juny de 1969 (BOE del 4 de juliol de 1969).

A part del curs nacional, s'organitzaren també cursos de pedagogia i didàctica musical que a vegades abordaven metodologies foranes, com l'Orff-Schulwerk (realitzat durant 10 anys, de 1964 a 1972 i 1976), camps internacionals de música i dibuix (del 1973 al 1977), etc. El programa d'aquests camps varià segons els anys de realització.²⁸

Totes les activitats pedagògiques esmentades es desenvoluparen mentre estigué en vigència el règim franquista. Finalitzat aquest, l'any 1975, la Secció Femenina va aconseguir del Ministeri d'Educació i Ciència la prolongació de la seva tasca en el BUP, en el qual les seves instructores varen ser part del professorat que va impartir la nova assignatura de música en el primer de BUP. El 1975 eren 215 les professores de música de la Secció que amb nomenament del Ministeri d'Educació i Ciència impartien música (dins l'assignatura de Llar) en els instituts d'ensenyament mitjà, dins del batxillerat elemental i superior. La preocupació de Pilar Primo de Rivera per la continuïtat d'aquest personal va donar com a fruit que el director general d'ensenyaments mitjans, Manuel Arroyo, decretés la permanència d'aquest professorat en els seus instituts corresponents (Instrucció núm. 29/1975 de 30 de juny, pel qual es donaven normes sobre professorat de música als instituts de batxillerat per al curs escolar 1975/76, moment del

---

²⁷En cas de ser afiliada. De totes maneres, mai no es va exigir el carnet de pertinença a la Secció Femenina, per a l'assistència als cursos de pedagogia.

²⁸I Camp: La música espanyola del s. XVI. II Camp: Època clàssica i contemporània. III Camp: Guitarra clàssica. IV Camp: Música de cambra. V Camp: Conjunts de cambra, violí i piano.

canvi al BUP). Aquest serà l'últim reducte pedagògic de la Secció Femenina en matèria musical des del 1977, encara que mancat ja de la seva identitat inicial. Hem d'assenyalar que un dels músics espanyols de rellevància que donaren suport a les activitats musicals de la Secció Femenina fou Joaquim Turina.

8.5.1. LA TASCA MUSICAL DE LA SECCIÓ FEMENINA A GIRONA

A la nostra ciutat, des d'un bon principi, i malgrat la poca militància²⁹, la Secció Femenina tingué un pes específic i les seves activitats foren múltiples. Es nomenà el mestre Civil com a assessor de música de la Delegació Provincial, i ho seria des de l'any 1941 al 1965. Es creà el cor, que assolí una perfecció poc comuna i obtingué més d'un guardó, entre altres, el Premi Nacional, l'any 1942³⁰. El cor, fundat el 1940, estava compost d'uns trenta elements femenins, també amb el mestre Civil com a director. I no és menyspreable la tasca dels cors i danses, dels quals fou responsable, en la part coreogràfica i fins i tot musical, Josep M. Figueras. Dins d'aquesta última branca esmentada, cal fer especial referència al magnífic treball de recollida de cançons, danses i costums de les nostres comarques a càrrec de la que fou secretària de la Secció Femenina durant un bon temps, Maruja Arnau, filla de Ramon Arnau, director de la banda.

Entre les activitats desplegades en aquella primera època, destaca la tasca assistencial, les campanyes contra la mortalitat infantil, l'esport i el folklore (cors i danses). En els darrers temps del règim, la preocupació principal consistia a organitzar cursets de tota mena, concursos de floricultura, concerts i el foment de la sardana. Com diu l'historiador Josep Clara, com a contrast amb el Frente de Juventudes, les dirigents de la Secció Femenina "foren persones d'origen autòcton: Dolors Falcó, Maria Moratones, Assumpció Olivé, Rosaura Xiberta, Maria Cobarsí, Maruja Arnau", i altres³¹. El fet de ser gent de casa i inclinada vers la tradició explica aquest singular perfil de les activitats. A tall d'exemple, n'esmentem un parell:

---

²⁹Pel juliol de 1940, els efectius de la Secció Femenina a la ciutat de Girona eren 35 militants i 77 adherides. (Clara, J. op. cit., p. 56).

³⁰Cal assenyalar que els elements del cor femení posseïen quasi tots base musical, fet que ajudà que al llarg de la seva trajectòria obtingués diverses distincions. Mencionem el primer premi del concurs celebrat a Madrid l'any 1942.

³¹Clara, J. Op. cit., p. 56.

- Febrer de 1947. En aquest any s'organitzà un cicle de cinc actes al Casino. En el cinquè i últim hi intervingué el crític musical Josep Massanas, amb una dissertació sobre el tema *La mujer y el arte: La mujer y la música*. Acabà l'acte amb un recital a càrrec de Consol Oliveras (violí) i F. Civil i J. Cantó (piano).
- Els Concerts de Quaresma. Durant molts anys s'organitzaren cicles de concerts en la temporada quaresmal. Uns dels realitzats a partir de febrer de 1956 a la sala de Pergamins de la Biblioteca Pública foren els protagonitzats per Carme Vilà i Santiago Pavia (pianistes), Renata Tarragó (guitarra) i Anna M. Cardona (pianista), alumna de Pere Vallribera.

8.6. LA FUNDACIÓ DE L'ORQUESTRA FILHARMÒNICA DE L'OBRA (1941) I LA BANDA MILITAR

No tenim cap dubte a afirmar que la fundació de l'orquestra³² va ser provocada, en part, pels bons records i l'enyorança que havia deixat a la ciutat aquella simfònica dirigida pels inoblidables mestres Ismael Granero i Ricard Lamote de Grignon els anys 30, sense obviar naturalment els dos personatges clau en la seva creació, el mestre Ramon Arnau i José-Luis Fernández Coll, de la CNS, que hi va donar el beneplàcit.

L'orquestra naixeria el maig de 1941 i la seva composició era de músics militars, sobretot en els instruments de vent fusta i en algun de metall, i músics gironins, tots ells d'excel·lent currículum professional, sota la batuta del mestre Arnau. L'orquestra estava composta d'uns 60 membres. La formació inicial era la següent:

Flautí	: Agustí Díaz
Flautes	: Antonio Ramos i Miguel Roca
Clarinetes	: Lluís Badosa, Lluís Marco i Jaume Alou
Clarinet baix	: José Berenguel
Fagot	: Josep Cunill i Vicente Lozada
Trompetes	: Bernabé Pinar, Jerónimo Martínez, Antoni Fortuny i Isidoro Escudero
Trompes	: José Ramos i Lluís Blanco
Trombons	: Tomás Escudero, Juli Armengol, Jaume Saló i Idelfonso Remollo

---

³²Vegeu els estatuts al volum II, document núm. 8.

Tuba	: José Garrido
Timbals	: José Ruiz
Percussió	: Josep Grabalosa
Violins primers	: Josep Saló, Francesc Puntonet, Joan Baró, Joan Guillaume, Jaume Baró, Josep M. Boix, Antoni Bohigas, Alexandre Pissabini, Bartomeu Garcia, David Costa, Jaume Roca Delpech, Pagès, Ferran Prunell i Enric Molí
Violins segons	: Miquel Saló, Cels Ferrer, Francesc Martí, Francesc Figueras, Martí Font, Arseni Girbal, Antoni Planas, Jaume Pujadas, Jaume Purcalla i Joaquim Vidal
Violes	: J.M. Carbonell, Antoni Barnès i Enric Pla.
Contrabaixos	: Josep Planells, Joan Roig Bartrina, Ramon Fogueras i Francesc Ballada
Pianistes	: Francesc Civil i Francesc Casellas .
Copistes	: Joan Paredes i José Berenguer .

Director: Ramon Arnau i Serrano

L'orquestra, tal com dèiem en la biografia del mestre Arnau, va tenir poca durada. El primer concert públic el feia el 16 de maig de 1941 i l'últim, el novembre de 1942, per les fires i festes de Sant Narcís. Les causes de la poca durada de l'orquestra varen ser principalment econòmiques³³. D'una banda, la CNS no aportà la col·laboració mínima per a la seva subsistència; de l'altra, tampoc la societat gironina demostrà gran interès en l'assistència als concerts. Aquesta actitud es pot disculpar pel fet que el principal objectiu de la ciutadania d'aquells primers anys de postguerra era sobreviure a la misèria que hi havia. Aquests dos fets foren la causa de la desaparició de l'orquestra.

Hem dit que la creació de l'orquestra havia estat possible gràcies a la incorporació dels músics de la banda militar. Això no era nou a Girona; tant la creació, el 1916, de l'orquestra Societat Gironina de Concerts, sota el soplug d'Athenea, com la de l'Orquestra Simfònica, el 1929, havien estat fetes comptant amb els músics de la banda.

Pel que fa a la banda militar, i com a continuació del capítol II, volem significar que amb el temps varià tant la seva dependència com el nombre d'homes que la integraven. En unes èpoques pertanyia al Regiment d'Infanteria; en altres ocasions depenia directament del Govern Militar, o de la Divisió. En el segon cas augmentava el contingent de personal, que arribà a superar el centenar de músics. En unes èpoques, el director, o músic major, tenia grau de tinent, en altres, de capità. També existí un subdirector amb grau de sotstinent.

---

³³Precisament disposem d'una nòmina dels components de l'orquestra corresponent als mesos d'octubre i novembre de 1941. Vegeu volum II, document núm. 9.

La integració dels músics militars a la ciutat era total i absoluta, ho demostra que un sotsdirector, pels anys quaranta, adaptà la sardana "Pageseta moreneta..." com a marxa militar. En moltes desfilades pels nostres carrers, les formacions marxaven al compàs d'aquella popular i coneguda sardana. També en temps del director Ramon Arnau es formà una cobla amb músics de la banda que causà impacte a la ciutat. I com un exemple més d'aquesta integració, direm que la música de l'himne del CF Girona és també d'un director de la banda, amb lletra del ben conegut Maurici Duran (EPD).

Del nostre record, són diversos els directors de banda que han passat per la ciutat. Suplí a Ramon Arnau el tinent Lluís Bevià Amat, que hi estaria uns quants anys i que seria destinat després a la banda de Tarragona, on a més entrà com a professor en el Conservatori d'aquella ciutat. Antonio Moya fou el seu substitut, que es desplaçà després a Segòvia. Entremig d'aquests destins, i de manera provisional, foren directors, entre altres, Joan Paredes, Ramos, Pérez-Boraita i els sotstinents Ricardo Gainza i Antonio Morales, i li tocà cuidar-se de tots els tràmits, en el moment de la desaparició de l'última banda a Girona, l'any 1987, al sergent i bon amic Àngel Salazar Conesa; quan estàvem redactant aquestes línies (octubre de 1997), hem rebut la trista notícia de la seva mort, als 62 anys d'edat.

Tornant a l'activitat de la Filharmònica, direm que en el seu repertori, prou extens i de certa dificultat per la poca durada de l'agrupació, hi figuraven les següents obres: *La boda de Luis Alonso* (Giménez), *Simfonia Júpiter* (Mozart), *Sarabanda i Gavota* (Bach), *Serenata* (Schubert), *L'Arlesienne* (Bizet), *La Revoltosa* (Chapí), *Els mestres cantaires*, obertura (Wagner), *Cinquena simfonia* (Beethoven), *Invitació al vals* (Weber), *Quintet en La* (Mozart), *Ària en Re* (corda sola)(Bach), primera suite de *Peer Gynt* (Grieg), *Oberon*, obertura (Weber), *La Simfonia inacabada* (Schubert), *Concert en Sib.* (Bocherini), *Allegro apassionato* (Saint-Saens), *Noches en los Jardines de España* (Falla), etc.

Dels concerts que realitzà, hem pogut localitzar els programes dels següents:

Núm.	1.	16-V-1941	Teatre Municipal (concert de presentació)-
"	2.	9-VII-1941	Teatre Albéniz
"	3.	3-XI-1941	Teatre Municipal (solistes: Sants Sagrera, violoncel i Josefina Planas-Civil, piano).
"	4.	3-XI-1942	Teatre Municipal
"	5.	?-XI-1942	Teatre Albéniz

8.7. EL CONSERVATORI DE MÚSICA ISAAC ALBÉNIZ DE GIRONA (1942-1985)

8.7.1. ANTECEDENTS

Abans d'entrar en la història del Conservatori i dels fets que conduïren a la fundació de l'Escola de Música que la va precedir, volem exposar, ni que sigui breument, el panorama de l'ensenyament musical oficial que hi havia a l'entorn, i d'una manera especial a Catalunya.

El terme *conservatori* ens remet a Itàlia, on existien d'antuvi institucions (*ospedali*) gratuïtes que acollien nois i noies per a ensinistrar-los en el camp de la música. En trobem datats des del 1537 a Nàpols, Santa Maria di Loreto, que esdevindria el Real Conservatorio di San Pietro a Majella (1808).

El s. XIX, però, és la millor època per a aquestes institucions. El Liceo Benedetto Marcello, d'antiga tradició a la ciutat dels canals, esdevé municipal el 1877. El Regio Conservatorio di Musica di Palermo, fundat el 1615, esdevé oficial el 1863 (actualment es coneix com a Conservatorio di Musica Vincenzo Bellini).

Fora d'Itàlia, la vida dels conservatoris avança per camins semblants, si bé amb no tanta abundor. El Conservatoire National de Musique et Declamation de París data del 1784 i ha tingut directors tan cèlebres com Sarrette, Cherubini, Auber, Thomas, Dubois i Fauré, que arriba fins al 1920. La Schola Cantorum, on estudia el fundador del nostre Conservatori, Francesc Civil, data de 1896 i fou fundada i dirigida per Charles Bordes, Vincent d'Indy i A. Guilmant. El Conservatori de Praga és del 1811; el Musikfreunde, fundat per Salieri, del 1817; el de Leipzig, fundat per Mendelssohn, del 1843; el Stern de Berlín, del 1850; la Staatliche Akademische Hochschule fur Musik, fundada per Zelter, del 1822; la Rheinische Musikschule de Colònia, dirigida per Ferdinand Hiller, del 1850; el de Dresden, del 1856; a Budapest el més antic és el Conservatori Nacional, el segueixen l'Acadèmia Pública de Música, del 1867, i l'Acadèmia Nacional de Música, del 1875; el Conservatoire de Ginebra és del 1835.

Seguint el nostre recorregut per les capitals i principals ciutats europees, tenim que a Brussel·les el 1813 es fundà l'École Municipale de Musique, que el 1824 es transformava en École Royale i el 1832 esdevenia estatal. Directors tan significatius com l'historiador Sig Fétis o el teòric Gevaert aixecaren la institució a nivells que justificaven l'admiració de molts catalans que es desplaçaren a estudiar-hi, així com molts altres ho feren a París.

El Conservatori d'Amsterdam és del 1862; la Royal Academy of Music, del 1822, i el Royal College of Music, que dirigiria Grove, del 1883. El Conservatori de Sant Petersburg, orientat per Anton Rubinstein, del 1862 i el de Moscou, dirigit pel seu germà Nicolau Rubinstein, del 1866. Finalment, el National College of Music of America és del 1885.³⁴

Pel que fa al territori espanyol, com ja havíem apuntat, el més antic és el de Madrid, fundat el 1830, i reuneix les millors personalitats del moment: Ramon Carnicer i Pedro Albéniz (1830), Hilarió Eslava (1855), Emilio Arrieta (1857), Emilio Serrano (1895), etc.

A València, on també havien actuat entitats setcentistes d'estímul a l'ensenyament musical, el 1879 s'inicien els tràmits legals per a constituir el Conservatori, que el novembre d'aquell any comença les tasques sota la direcció de Salvador Giner i Vidal.

Ja en el nostre entorn més immediat³⁵, tenim el centre més antic en el Conservatori del Liceu, fundat el 24 d'abril de 1837 amb l'estrident nom de Liceo Dramático de Aficionados. En foren directors Marià Obiols, Frederic Balart, Francesc de Paula Sánchez Gavagnac, Joan Lamote de Grignon, Josep Barberà i Pere Vallribera. L'Escola Municipal de Música de Barcelona es creà per acord del consistori del 2 de març de 1886, quan decidí fundar una Banda Municipal, una escola i una societat de socors mutus. La creació de l'escola serà el resultat de

---

³⁴Devem part d'aquestes dades a Xosé Aviñoa, *Cent anys de Conservatori*. Edició: Ajuntament de Barcelona, 1986.

³⁵Vegeu la fundació i el desenvolupament de les escoles i conservatoris del nostre entorn: * **Montserrat**: l'Escola Musical Montserratina és del s. XIII. Els anys vuitanta fou convertida en conservatori elemental i en l'actualitat ha tornat als seus orígens d'escola. * **Vic**: el 1850, al l'Oratori de Sant Felip Neri (institut per als nens de Casa Caritat) ja s'hi ensenyava música. El 1858, l'Ajuntament convertí l'Oratori en Escola de Música, amb la finalitat de nodrir la banda municipal. El 1913 l'Ajuntament crea el conservatori municipal a partir de l'antiga escola. El 1924 l'Ajuntament dissol el conservatori i continua com a escola municipal. El 1988 l'escola és reconeguda per la Generalitat. El 1990 es transforma en conservatori oficial elemental, i finalment, el 1994, el conservatori es transforma en escola de música no reglada. * **Lleida**: es funda l'escola el 1862. Es converteix en conservatori elemental el 1958 i en conservatori professional el 1983. * **Sabadell**: l'escola és del 1892; es converteix en conservatori elemental el 1958 i en professional el 1987. * **Granollers**: l'escola és del 1928, i passa a conservatori elemental l'any 1983. En l'actualitat torna a ser escola. * **Tarragona**: s'hi constituí primer l'Institut Musical sota la tutela de la FET i de les JONS a finals de 1939. El 1950 es creà l'Escola de Música, filla de la secció d'ensenyança de l'institut. L'any 1954 es convertí en conservatori elemental, i en professional l'any 1970. * **Badalona**: l'escola era dels anys quaranta i va passar directament a conservatori professional, l'any 1982. * **Terrassa**: l'antiga escola de música passa a conservatori elemental l'any 1958 i a professional l'any 1983. * **Manresa**: l'escola és del 1932 i es converteix en conservatori elemental l'any 1959 i en professional el 1979. * **Vilanova i la Geltrú**: l'escola és del 1975, convertida en conservatori elemental el 1980. * **Vila-seca-Salou**: l'escola és del 1975, convertida directament en conservatori professional, el 1980. * **Andorra**: l'Institut Andorrà d'Estudis Musicals, actual Conservatori, és del 1980. * **Cervera**: l'escola és del 1980 i es convertí en conservatori elemental l'any 1984.

la necessitat de proveir de personal la banda, no pas de la necessitat d'educar musicalment els barcelonins, cosa que, a nivells més o menys satisfactoris, ja era resolt de forma particular des de temps enrere.³⁶

Anem ara a entrar de ple en els motius que conduïren a la creació d'una Escola de Música a Girona.

El mestre Civil s'havia guanyat un merescut prestigi a la ciutat. Aquelles classes particulars iniciades ja feia anys, aproximadament des de la seva arribada a Girona el 1924, al seu pis del carrer de l'Argenteria, 23, s'havien convertit ja en l' Acadèmia Francesc Civil, que sovintejaven, pert cert, estudiants no sols de la ciutat de Girona, sinó de totes les comarques.

D'altra banda, les seves contínues publicacions a la premsa diària i a la premsa especialitzada en feien un personatge culte i preparat; un home jove, però a la vegada amb la maduresa suficient per afrontar responsabilitats; amb il·lusions i experiència, adquirida en la seva trajectòria, primer com a bon estudiant format a l'Escolania de Montserrat i més tard en la seva estada, ben aprofitada, a París.

Tot això, juntament amb els seus dots personals, i sense oblidar la tasca de recerca contínua i la important producció com a compositor, feia del mestre Civil el personatge musical i cultural més capacitat del moment a la ciutat i que ningú pot discutir.

Un dels seus somnis no realitzats continuava essent la fundació d'una Escola de Música o Conservatori amb participació pública.

Acabada la Guerra Civil, i essent organista de la Catedral, va pensar que aquell projecte iniciat ja abans dels anys 30 aleshores podia fer-se realitat.

Tot i no havent trobat en les altres ocasions el suport necessari del municipi, ens consta que ho tornà a intentar, contactant amb responsables del nou consistori. Aquest cop tampoc no va triomfar, ja que el municipi va considerar, segons es desprèn de les declaracions d'un regidor, que *"en estos momentos hay en la ciudad problemas más inmediatos que la creación de una Escuela de Música"*.

---

³⁶Aquesta mateixa circumstància es donà a Girona, tant en la creació de l'escola de música del 1892, com l'escola de música dependent de la CNS el 1942, aquesta vegada, però, per proveir l'Orquestra Filharmònica de la mateixa CNS.

Si bé no dubtem en absolut de la veritat d'aquestes paraules, sabent la situació de l'any 1941, el fet és que Francesc Civil va veure, una vegada més, com el seu somni trobava les portes tancades a la plaça del Vi. Però és evident que el mestre Civil no es desil·lusionava fàcilment, com ho demostra el fet que al cap de poc trucà a una nova porta de despatx; aquesta vegada, a la de José-Luis Fernández Coll, cap provincial de l'Obra Sindical d'Educació i Descans de la CNS, home culte i sensible en temes culturals i molt especialment en els musicals. Allà -en paraules textuais del mestre Civil-, *"hi vaig trobar immediatament la comprensió i la il·lusió compartida pel projecte que tant havia buscat, en un senyor que em va escoltar amb tota l'atenció i interès, i que es va comprometre a estudiar el tema en profunditat i a sotmetre'l als seus superiors"*.

És clar que Fernández Coll va veure el projecte interessant i engrescador per a la ciutat i província des del primer moment, i va començar a treballar de manera sorprenentment ràpida per muntar l'Escola.

Pensem, però, que si bé l'esmentat Fernández Coll va trobar en la persona de Francesc Civil el mestre indiscutiblement adequat, tant musicalment com personalment³⁷, ens consta que tingué els seus dubtes en l'aspecte de confiar-li la direcció de l'Escola, ja que la CNS no veia gens clar el fet que un músic, a més de dirigir una orquestra, fos capaç de dirigir una escola, sobretot pel que fa a l'administració i a la disciplina.

Com que l'Obra Sindical acabava de crear en una mena de classes d'educació musical destinades als fills dels productors³⁸, a càrrec del que era músic major de l'exèrcit i director de la Banda de Música del Regiment Alcántara 33, Ramon Arnau Serrano, Fernández Coll va pensar que aquesta era l'altra persona que necessitava per assegurar l'èxit del projecte.

No cal donar voltes a aquest fet per entendre aquest raonament des de l'òptica de la CNS, i sobretot, amb la situació política dels primers anys de la postguerra, ja que amb la incorporació d'un militar l'èxit de l'Escola el veien encara més assegurat, i especialment des del punt de vista disciplinari, com hem dit.

Un altre factor decisiu que facilità que la creació de l'Escola fos una realitat va ser la coincidència de la recent fundació de l'Orquestra Filharmònica, creada i tutelada per la

---

³⁷Brugués, Ll. *Programa d'actes del 50è aniversari de la fundació del Conservatori*. Edita: Consorci de la Música I. Albéniz. Imp. Palahí. Girona, 1992.

³⁸Brugués, Ll. *Op. cit.* p. 15.

mateixa Obra Sindical. En una ciutat de les característiques de Girona, no era fàcil formar un conjunt simfònic, però es va poder fer, gràcies al fet que una gran majoria dels seus components eren de la banda militar, en aquells moments en formació de gran banda.

Es va pensar també que amb el temps caldria disposar de nous elements per a la renovació dels seus integrants, i es va aplicar aquella teoria que amb una orquestra no es pot crear un conservatori, però amb un conservatori es poden formar diverses orquestres. Dit d'una altra manera, es va creure que per a la continuïtat de l'orquestra calia la fundació d'una escola.

Poc sabem de José Luis Fernández Coll, veritable protagonista de la creació de l'orquestra i de l'escola; tan sols que va ocupar el seu càrrec fins al 1945, i que, casat amb una gironina, es desplaçà a Barcelona.

No es va equivocar aquest responsable de la CNS en escollir el mestre Arnau perquè organitzés l'Escola amb el mestre Civil. En tot cas l'equivocació hauria pogut ser haver confiat en ell només per la seva condició de militar; però el mestre Arnau, *Don Ramón*, com era conegut per tots els gironins, resultà des d'un primer moment un col·laborador lleial, eficaç i imprescindible en la fundació de l'Escola, juntament amb el mestre Civil. La seva condició de militar no va ser mai cap inconvenient. Incorporat al cent per cent a la nostra ciutat, no escatimà esforços de cap mena per constituir l'Escola, primer, i per mantenir-la, després.

S'ha de recordar que, tot i que la CNS va donar suport jurídic a l'Escola, aquesta, des del punt de vista econòmic i de funcionament, va haver de caminar sola. És sobradament conegut pels gironins que aquests professors, en els primers temps, havien de pagar el lloguer del local o dels pianos de la seva pròpia butxaca, i que el seu sou el cobraven, si hi havia recursos, una vegada a l'any. L'Escola, des d'un punt de vista oficial, començaria a funcionar l'1 d'octubre de 1942 amb una programació basada en la del Conservatori del Liceu de Barcelona.

El tercer personatge amb què es va comptar des d'un primer moment per a completar el quadre de matèries que es pensava establir va ser Josep Saló, mestre nacional, que havia estat violí concertí de l'Orquestra Simfònica, i que en aquells moments ho era de la Filharmònica, indiscutible figura del violí, en aquella època, a Girona.

8.7.2. ELS FUNDADORS: ELS MESTRES CIVIL, ARNAU I SALÓ

FRANCESC CIVIL I CASTELLVÍ

Com que la personalitat del mestre Civil ja ha estat estudiada, destacarem aquí únicament els fets més rellevants en el marc d'aquesta panoràmica general de la música gironina i en l'àmbit del Conservatori³⁹. Ens limitarem, doncs, a un article nostre, escrit arran del seu traspàs, amb el títol de Mestre Civil, figura decisiva de la vida musical gironina⁴⁰. Hi feiem constar que, amb la seva desaparició, Girona perdia un dels millors i més fecunds músics que havia tingut al llarg de la seva història.

El mestre Civil, que va néixer ja predestinat a la música per l'ambient de tota la seva família i per haver nascut sota l'ombra de les muntanyes montserratines, el 12 de març de 1895 a Molins de Rei, es va establir a Girona l'any 1924, després d'haver passat un període de set anys, des del 1917, a Figueres, on va fixar la seva residència en venir de París, com a conseqüència de la seva incorporació a files. S'hi casà i hi exercí l'ensenyança de la música⁴¹.

Rebé les primeres nocions musicals del seu pare. Als 8 anys (1903) ingressà a l'Escolania de Montserrat sota el mestratge, entre altres, del P. Manuel Guzmán (1846-1909). Eren uns anys de represa i de sortida de la crisi llarga i profunda en què havia caigut l'Escolania durant la segona meitat del s. XIX. Francesc Civil hi estigué fins al 1907.

Als 18 anys es trasllada a París (1913), on cursà el batxillerat a la Sorbona, exercí de mestre de capella i d'organista a Étampes. Al mateix temps perfeccionava els seus coneixements musicals a la Schola Cantorum de París i rebia lliçons de Vincent d'Indy, d'on va sortir-ne diplomat en piano, harmonia, contrapunt, acompanyament, improvisació i cant gregorià.

---

³⁹Sobre el mestre Civil, vegeu *Biografia del mestre Francesc Civil i Castellví*, de Cervera, J. Edició del Conservatori de Música Isaac Albéniz de Girona. Imp. Dalmau Carles Pla, SA, 1992.

⁴⁰Brugués, Ll. "Mestre Civil, figura decisiva de la vida musical gironina". *Revista Musical Catalana*. Barcelona, 1991.

⁴¹A Figueres, el mestre Civil tingué una gran activitat i fou promotor de diversos projectes. Fou component del trio Emporium, format, a més, per Fèlix Mascort i Julius Tarragó, l'any 1917, i el principal impulsor de la fundació de l'Associació de Música d'aquella ciutat.

Instalat ja a Girona (1924), i contractat des d'un primer moment per amenitzar amb música de piano el Cinema Gran Via, paralelament inicia les seves classes particulars. Organitza així la seva acadèmia de música, i, sobretot a partir del 1930, reivindica constantment la necessitat de la fundació d'una escola de música oficial. Inicia una serie d'escrits a través del *Diari de Girona*, del qual era col·laborador habitual, de conscienciació ciutadana per a la reivindicació de l'escola. La lluita per a obtenir el suport de les institucions gironines va ser mantinguda fins pocs dies abans de l'esclat de la Guerra Civil, l'any 1936.⁴²

Paralelament a aquestes tasques, el seu treball com a compositor i com a intèrpret resultava ser, cada dia més, d'una envergadura excepcional. Deixà una obra escrita extensa, ben feta -sense atreviments formals i harmònics-, que abraçava tota classe de gèneres: polifonia religiosa i profana, cantates, harmonitzacions de cançons populars, sardanes, concerts per a orquestra, quartets de corda, peces per a orgue, piano, etc. Cal esmentar el seu lligam amb Montserrat i amb la seva Escolania, que sempre estimà, i a la qual dedicà nombroses composicions que han estat i són objecte de repertori i d'enregistraments discogràfics. Com a organista, era un improvisador nat i un coneixedor de tots els secrets i misteris que la tasca d'organista porta implícits. Els seus treballs sobre aquest instrument i els seus antecedents són de gran volada. En el terreny de la recerca, ha estat sens dubte el musicòleg més important de la història a Girona; els seus treballs musicològics són una vertadera font d'informació, imprescindible per a totes les generacions posteriors, i també cal esmentar la seva important tasca d'articulista a la premsa gironina.⁴³

És cert que en molts moments Francesc Civil va rebre premis i distincions per la seva tasca musical docent i de composició, tant per part d'institucions públiques com privades. Entre els seus mèrits destaquen la seva dedicació al capdavant de les corals del GEiEG i de la Secció Femenina, la fundació de l'Escola de Música, l'any 1942 -l'actual Conservatori, del qual fou director fins a la seva jubilació, el 1965-, i molts altres que per la seva extensió se'ns fa impossible de mencionar aquí.

---

⁴²Ens consta que ja a finals de 1939 o a principis del 40, s'havia presentat un projecte a la CNS, amb el nom d'Acadèmia Musical de la CNS, pel professor Josep M. Carbonell i Perich, que s'encarregaria de les classes de violí i instruments de metall i estaria integrada, a més, pels professors Enric Muli Rubirola (instruments de fusta) i Francesc Civil (piano, harmonia i solfeig), respectivament. No tenim constància que s'arribessin a començar les classes. En aquesta mateixa època es presentaren dos projectes per a organitzar una banda, un del professor Carbonell i l'altre de Joaquim Vidal. Vegeu volum II, document núm. 10 (10.1, 10.2 i 10.3).

⁴³Pensem que a través dels seus articles és com es pot descobrir millor la personalitat del mestre Civil. Home culte, no escatimava les bones crítiques, però tampoc s'estava de dir les coses; això sí, amb una elegància i diplomàcia que el caracteritzaven. Generós, però a la vegada cautelós. Les veritats les deia tan ben dites que ningú es podia ofendre. Heus aquí una mostra d'un paràgraf de la seva crítica al genial pianista Rubinstein, del seu concert a Girona el dia 10 de març de 1931: "Amb tan belles qualitats d'instrumentista i d'interpretador, una mica de cor faria de Rubinstein un dels millors pianistes del món."

Amb més de seixanta anys de vida musical intensa a Girona, el mestre Civil ha eixamplat amb la seva gran tenacitat el camp de la música com ningú en aquesta ciutat; ens en queden les seves recerques, els seus escrits i, sobretot, la seva música, que, com cap altra de les belles arts, és eterna.

Volem acabar aquesta breu semblança del mestre Civil amb una referència personal, en homenatge al que fou el principal impulsor que Girona i comarques tinguessin un centre d'ensenyament oficial de la música, remarcant les seves inqüestionables qualitats humanes, que els que l'hem conegut de prop no oblidarem mai. És difícil que es conjuntin tants adjectius de grandesa en una sola persona, i, a més, portats amb tanta humilitat: bondat, perfecció, senzillesa, sensibilitat, constància i personalitat.

Les mostres de dolor de la societat gironina pel seu òbit, el dia 29 de novembre de 1990, i els cants que una bona colla de cantors, dirigits pel mestre Viader, li oferiren espontàniament en el seu darrer adéu, a l'església de la parròquia de Vista Alegre són el més testimonial dels homenatges al fundador del Conservatori de Girona, el mestre Francesc Civil.

RAMON ARNAU SERRANO⁴⁴

El que fóra l'altre fundador del Conservatori, amb el mestre Civil, Ramon Arnau, va néixer a Altura (Alt Millars, Castelló) el 27 de juliol de 1895. Als 18 anys ingressà, com a voluntari al Regiment Otumba núm. 49, de guarnició a València.

Posseïdor d'amplis coneixements musicals, passà a formar part de la Banda de Música del regiment i amplià els estudis amb el músic de 1a i director de la Banda de Música de Bétera, Emilio Marín i Foj, el qual l'inicià en el domini del bombardí. L'any 1919 obté per oposició la plaça de músic de primera en la mateixa banda.

El 21 d'octubre de 1922, amb la secció de música s'incorpora per destí a la plana major de guarnició a Xàtiva (Costera, València). El mateix any contreu matrimoni amb Marianna Guerola Aymerich, vídua del que havia estat el seu mestre.

---

⁴⁴ Agraïm a la seva filla, l'escriptora Maruja Arnau, la gentilesa de facilitar-nos part d'aquesta informació.

En aquesta data inicia els estudis de direcció i harmonia amb el mestre Emilio Vega Manzano, músic major de la Banda d'Alabarders de Madrid, i el 1927 es presenta a les oposicions per a músics majors de l'exèrcit, en les quals obté el número 2 de la promoció.

Simultanieja la seva professió militar amb la direcció de les bandes de música civils de Mislata, Natxaret i Roglà i Corberà (València).

El 1928 és destinat a Jaca (Osca) per a ocupar la plaça de músic major de la banda de música del Regiment de Galícia núm. 19, i tres anys més tard, el 1931, és destinat a la del Regiment d'Infanteria de Pavia núm. 48, a San Roque (Càdis).

El 13 de desembre del mateix any passa a ocupar la plaça de músic major del Batalló de Muntanya núm. 2, de guarnició a Girona, que el 1935 rep la denominació de Batalló de Muntanya Asia núm. 2.

El 19 de juliol de 1936, a les ordres del comandament superior, secunda el Movimiento Nacional i, fracassat aquest a Girona, roman en zona republicana fins al 1939, que es presenta a les autoritats d'Irun. En el camp de concentració de Pamplona se li encarrega la formació de la banda de música, i en aquest lloc gaudí de la confiança dels seus superiors i de la consideració i estima dels presoners.

Retornat a Girona, i en situació de disponible forçós, l'1 d'agost de 1939 fou nomenat pel general governador militar de Girona per a exercir el càrrec de censor militar en la correspondència postal de la plaça, i el 12 d'octubre del mateix any, per ordre del cap de la Divisió 42, s'encarrega de l'organització de la banda de música de l'esmentada divisió.

Cal destacar que, artísticament, aquesta agrupació gaudí d'un renom molt preponderant. Formada per 70 o 80 músics entre professionals i soldats de lleva les seves actuacions eren lluïdes a la ciutat i arreu on actuava. Cal recordar els concerts populars a la Devesa i a la Rambla els dies festius, i mereix especial menció la participació en l'Hora Santa del Govern Militar a la Catedral, amb interpretació d'obres clàssiques, que assolí gran èxit i audiència.

Un fet anecdòtic. Pels anys cinquanta, per la Puríssima, patrona de la Infanteria, la música del regiment s'havia de desdoblar per atendre els actes militars i la processó de la Puríssima que sortia de la Catedral i recorria els carrers de Girona. En una ocasió, Ramon Arnau, que sentia un gran amor per la ciutat on desenvolupà la major part del seu quefer

professional, va voler que els gironins participessin de la joia de la festa patronal, i sol·licità l'autorització del governador militar perquè un grup de components de la banda toqués sardanes a la Rambla. L'autorització fou concedida i causà gran sorpresa i simpatia el fet que una cobla de músics militars -amb els seus uniformes- oferís una audició amb la interpretació de les més conegudes sardanes, com ara *El toc d'oració* de Pep Ventura.

A part de la brillant trajectòria al capdavant de la banda, els dos fets més transcendents del mestre Arnau a la nostra ciutat són la participació en la fundació de l'Escola de Música d'Educació i Descans i la formació de l'Orquestra Filharmònica, també de la mateixa Obra Sindical, de la qual fou el director. Malauradament, aquesta formació tingué vida efímera i, malgrat l'entusiasme dels uns i els altres, al cap de poc temps s'hagué de dissoldre per manca de recursos econòmics.⁴⁵

L'any 1955 li arribà el retir forçós. Prosseguí, però, com a professor del Conservatori. Assabentats de la seva situació de retirat, diverses poblacions li proposaren la direcció de la banda, entre altres el seu poble natal. Ell no va voler marxar de Girona. Durant la seva vida professional fou nomenat en diverses ocasions president de tribunals d'oposicions. Les seves composicions musicals foren sobretot marxes militars.

Morí a Girona el 29 de desembre de 1963. Comptava 68 anys d'edat. L'any 1983 el poble d'Altura li va retre un homenatge pòstum del qual el mestre Civil es va fer ressò en un article al diari *Los Sitios* el 30 de novembre de 1983.

JOSEP SALÓ I BOS

El tercer personatge que va col·laborar des del primer moment amb els mestres Civil i Arnau en la fundació de l'Escola de Música, l'any 1942, fou Josep Saló.

Nascut a Girona el 14 d'abril de 1883, resultà ser un més dels deixebles aprofitats de la docència exercida per Mn. Miquel Rué a l'escolania de la Catedral.

Als set anys, i formant part de la cobla L'Harmonia Gerundense, va prendre part en el recital obsequi al bisbe Dr. Tomàs Sivilla. Els intèrprets del concert foren Tomàs Sobrequés,

---

⁴⁵Vegeu l'apartat 8.6.

violoncel; Serratosa⁴⁶, flauta; Mn. Genís, contrabaix, i Jaume Pumarola⁴⁷, fagot. Aquest recital va ser recordat durant molt de temps per tots els gironins presents en l'acte.

Als 17 anys (1900), forma part del Sexteto Artístico Gerundense juntament amb Joaquim Vidal i Tomàs Mollera (violins), Josep Serra (viola) -de Peralada, pare de Rafel i Josep Serra i Freixas-; Tomàs Sobrequés (violoncel) i Miquel Oliva (piano).

Els anys següents, estudià magisteri, però no va exercir mai, i es dedicà enterament a la música; ara bé, aquests estudis li feren guanyar punts perquè a principis de l'any 1931 pogués entrar, primer, com a professor a la Normal, al costat del seu bon amic Tomàs Sobrequés⁴⁸, i, més tard com a funcionari de l'Ajuntament⁴⁹ en les tasques de cap de negociat, ocupació que mantindria fins a la seva jubilació.

Fou el fiscorn solista de la cobla L'Art Gironí (1906) i per espai d'una temporada fou director de l'orquestra Muxins de Sabadell (1907-1908)⁵⁰, i del 1910 fins al 1912 fou violí director de la cobla La Principal de la Bisbal, període en què aquesta cobla va obtenir el primer premi en el concurs d'orquestres de Girona, l'any 1912.

Instalat de nou i definitivament a Girona, el 1913 forma part del Quartet de l'Acadèmia Musical Gerundense, de la qual és també professor, i el 1915 el trobem com a director de la cobla Catalònia de Girona, al mateix temps que forma part de la ben recordada

---

⁴⁶Mn. Joaquim SERRATOSA I DALMAU (Girona, 1879-Figueres, 1936). Encara que consti en la majoria de documents com nascut el 1878, el nostre biografiat nasqué el dia 14 de febrer de 1879 (llibre de baptismes núm. XVII de la parròquia de Sant Feliu, ref. núm. 10 (1879). Era el petit de set germans. Format a l'escola de Mn. Rué, va ser organista de la parròquia de Castelló d'Empúries, des del 1905. Fem nostres les paraules de Mn. Cervera que diuen d'ell: "Mn. Serratosa fou un dels grans mestres que ha tingut el nostre bisbat en la present centúria. Perfecte executant i expert compositor." Hi ha obres seves a l'arxiu de la parròquia castellonina. Mn. Serratosa fou una de les tantes víctimes de la persecució religiosa del 1936. Entre els seus deixebles sobresortí J. Blanch i Reynalt, excellent músic, professor i compositor de sardanes.

⁴⁷Pensem que podria ser germà de Mn. Josep M. Pumarola i Culubret (Girona, 1904-1939), també eclesiàstic i músic. Exercí com a vicari a Sant Jordi Desvalls durant un any i immediatament es féu càrrec de la capella de la parròquia de Sant Feliu, a Girona. Artista tot d'una peça, com el defineix Mn. Cervera, es dedicà també al dibuix i a la poesia. Llegà alguna composició, com ara els goigs dedicats a la Mare de Déu dels Àngels, amb lletra de Mn. Casassa.

⁴⁸Sobre Tomàs Sobrequés, vegeu el capítol III, 3.6.

⁴⁹Vegeu el seu expedient de depuració en aquest mateix capítol.

⁵⁰En aquella època, era una orquestra de gran prestigi arreu de Catalunya.

cobla L'Art Gironí.

Josep Saló era bon amic de Juli Garreta, juntament amb el qual arranjà diverses sardanes i, aquest, en prova d'agraïment, li traspassà el material original de les seves *Impressions Simfòniques*, de les quals finalment sembla que se'n féu càrrec el mestre Baró i Güell, que, segons la família Saló, les hauria cedit al Museu de la Sardana, avui Sala de la Sardana del Museu d'Història de la Ciutat, del qual el mestre Baró fou el fundador⁵¹.

Bona part de la seva obra musical la fa en l'anonimat, ja que es va dedicar quasi completament a arranjaments de partitures de compositors consagrats i d'altres de no tan coneguts, com el pianista Cantó, actualment molt oblidat.

Josep Saló ha estat sens dubte un dels grans violinistes que ha tingut Girona en tota la història. Ocupà sempre el primer seient de totes les formacions en què actuà. Juntament amb els mestres Civil (piano) i Josep Serra (violoncel) formà els anys 30 el Trio Ràdio Girona, que com indica el seu mateix nom actuava preferentment en aquest mitjà. Quan la seva actuació no era en aquest mitjà, el grup prenia el nom de Trio Civil. Va ser primer violí de l'Orquestra Simfònica de Girona i, més tard, el 1941, de la Filharmònica.

Si bé com a cofundador del Conservatori no ocupà mai càrrecs de responsabilitat, sempre fou aquell col·laborador eficaç que ajudà els professors Civil i Arnau a tirar endavant l'escola, que prou penes passà en aquells primers temps per anar subsistent.

El professor Saló, amb vint anys de servei al Conservatori, es jubilà el 30 de setembre de 1962, i va ocupar la seva vacant el professor Guillaume. Havia viscut al carrer de la Força, 22, i més tard al primer pis del núm. 10 del carrer del Dr. Pascual i Prats. Com que el seu fill exercia la medicina a Manresa, es traslladà a aquesta vila, on morí el dia 31 de juliol de 1969.

---

⁵¹Revisada tota la documentació del Museu, no hem trobat l'esmentada obra.

8.7.3. DE LA FUNDACIÓ DE L'ESCOLA DE MÚSICA D'EDUCACIÓ I DESCANS AL CONSERVATORI DE GRAU ELEMENTAL (1942-1954)

Amb la corresponent aprovació per part de les jerarquies sindicals del projecte de *Reglamento general de la Escuela de Música de la Obra Sindical de Educación y Descanso*⁵², naixia i quedava constituïda, amb data de 1 de juny de 1942, l'Escola Provincial de Música de Girona, sota la tutela de la CNS de Girona.⁵³

Aquell mateix any, el Ministeri d'Educació Nacional -dirigit per José Ibáñez Martín- promulgava un decret, amb data 15 de juny, en el qual es fixaven els ensenyaments musicals en tots els establiments oficials i privats de l'Estat, seguint un criteri unificador molt propi de la concepció *nacional* de les noves autoritats. Aquell decret partia de l'estructura acadèmica existent en el Conservatori de Madrid. Com diu X. Aviñoa⁵⁴ aquell decret "*dormí en el somni de la burocràcia*", sobretot en l'aspecte pedagògic, ja que no s'hi va notar cap renovació important, excepte la validesa dels títols acadèmics que atorgava. Pel que fa a categoria de centres, professorat, alumnat, etc., s'hagué d'esperar el nou decret de 26 de gener de 1944 pel qual es creava a Barcelona el Conservatori Superior de Música i Declamació, amb l'objectiu d'agrupar i unificar totes les institucions que es dedicaven a la pedagogia de la música, de la dansa i de la declamació; això sí, conservant cadascuna la seva autonomia.

Les classes es varen començar a l'edifici de la CNS a la carretera de Barcelona núm. 5, 6è pis, amb un piano de lloguer marca Chassaigne Frères, seguint la programació i sistema d'estudis del Conservatori del Liceu de Barcelona⁵⁵, donada la vinculació que ja hi mantenia el mestre Civil amb anterioritat. Aquesta vinculació consistia en una mena de conveni amb la professora del Liceu Concepció Darnés, muller del gironí Josep M. Dalmau i Casademont, que consistia que els alumnes del mestre Civil eren presentats i avalats per la susdita professora en aquell conservatori barceloní.

---

⁵² Aquest reglament, que adjuntem al volum II com a document núm. 11, són unes bases en forma de projecte, les quals es convertiren en definitives, a partir del setembre de 1942, després d'una reforma en profunditat que es pot comprovar fàcilment en el nou text, que figura també com a annex al volum II i com a document núm. 12. El reglament definitiu està signat pel cap provincial de l'Obra, Sr. José L. Fernández, i pel delegat sindical provincial, Sr. Fèlix Jofre.

⁵³ Per als detalls sobre la inauguració de l'escola, vegeu *El Pirineo* del 22 i el 25 de setembre i del 14 d'octubre de 1942.

⁵⁴ Aviñoa, X. *Cent anys de Conservatori*. Ajuntament de Barcelona, 1986.

⁵⁵ Atenent la petició prèvia, el Conservatori de Música del Liceu declarava l'Escola de Música de Girona com a filial per a Girona i província en escriptura privada del 12-XII-1942.

El claustre, com ja hem dit, estava format pel mestre Civil, que es faria càrrec de les matèries de piano, harmonia, estètica i història de la música, i assumiria la direcció de l'Escola. Ramon Arnau, faria les classes de solfeig i instruments de vent, i a més ocuparia la secretaria, i Josep Saló faria les classes de violí i d'instruments d'arc.

El sou assignat inicialment a cada un dels professors durant els nou mesos de curs escolar, i que mai varen arribar a cobrar era de 400 pessetes per a Francesc Civil, de 300 per a Josep Saló i de 100 per a Ramon Arnau, aquest sense assignació completa per la circumstància que era al mateix temps director de la Filharmònica.

El pressupost per a aquest primer any era de 1.352,50 pessetes i en l'aspecte econòmic l'Escola no podia començar amb més mal peu. El primer ajut de l'entitat que en tenia la titularitat no arribaria fins a l'any 1948; per tant, durant aquests primers anys l'Escola funcionaria amb els únics ingressos de les matrícules i les mesades dels alumnes, motiu pel qual a final de mes no era possible donar les assignacions previstes.

I en parlar de pressupostos, ve a tomb detallar l'evolució dels del Conservatori des de l'any 1942 al 1996. Han estat els següents:

ANY	ESCOLA DE MÚSICA	CONSERVATORI ELEMENTAL	CONSERVATORI PROFESSIONAL
1942	1.352,50	-	-
1943	2.392,80	-	-
1944	5.882,30	-	-
1945	8.185,30	-	-
1946	11.771,05	-	-
1947	15.250,00	-	-
1948	15.938,36	-	-
1949	21.000,00	-	-
1950	35.000,00	-	-
1951	46.000,00	-	-
1952	57.000,00	-	-
1953	58.500,00	-	-
1954	62.700,00	-	-
1955	64.834,00	-	-
1956	-	66.000,00	-
1957	-	69.752,00	-

1958	-	69.752,00	-
1959	-	107.400,00	-
1960	-	111.000,00	-
1961	-	114.000,00	-
1962	-	121.000,00	-
1963	-	129.000,00	-
1964	-	138.800,00	-
1965	-	191.353,79	-
1966	-	192.405,10	-
1967	-	257.796,30	-
1968	-	240.800,00	-
1969	-	268.000,00	-
1970	-	342.552,00	-
1971	-	507.000,00	-
1972	-	528.000,00	-
1973	-	812.860,00	-
1974	-	1.252.100,00	-
1975	-	1.700.000,00	-
1976	-	2.100.000,00	-
1977	-	2.892.850,00	-
1978	-	4.850.000,00	-
1979	-	6.972.500,00	-
1980	-	12.399.610,00	-
1981	-	18.269.435,00	-
1982	-	23.010.039,00	-
1983	-	-	27.113.913,00
1984	-	-	36.663.708,00
1985	-	-	40.456.186,00
1986	-	-	45.039.227,00
1987	-	-	52.631.286,00
1988	-	-	67.749.562,00
1989	-	-	80.000.000,00
1990	-	-	90.002.848,00
1991	-	-	105.388.273,00
1992	-	-	119.425.889,00
1993	-	-	124.993.336,00
1994	-	-	132.203.283,00
1995	-	-	150.775.000,00
1996	-	-	134.775.000,00

El nombre d'alumnes en el primer curs, 1941-42, fou de 23, i el primer alumne matriculat va ser Florian Pinardell i Viladomat, de solfeig i teoria, inscrit el dia 6-X-42, com es pot veure en la mateixa llista oficial de matriculats.

Com que al cap de poc temps els locals de la carretera de Barcelona resultaven insuficients, l'Escola es traslladaria provisionalment, l'any 1944, al carrer de la Força núm. 29, a les dependències del Centre Cultural -abans Círculo Católico Obrero o L'Amistat-. Eren uns locals petits, però acollidors; molts gironins deuen recordar les entranyables representacions dels Pastorets que s'hi feien⁵⁶.

És en aquesta mateixa època que arriba de la Nacional de Madrid un piano marca Piazza en substitució d'un d'anterior que era de lloguer. "Un bon piano d'estudi, però amb escasses possibilitats per interpretar obres d'envergadura pròpies a partir d'un cinquè curs", deia el mestre Civil d'aquesta nova adquisició. Això era el 1945, any que va deixar el càrrec de cap d'Educació i Descans, José Luis Fernández i va ser substituït per Joan Hugas.

El 1946 sembla que l'Escola troba local definitiu en un ampli pis principal al carrer Escola Pia núm. 2, també al nucli antic de la ciutat, amb pati d'esbarjo inclòs.

Precisament és aquí on l'Escola entra en contacte amb els únics conserges que ha tingut, la família Solans-Comas, que per sort hi resta vinculada encara avui.

Ben coneguda és aquella frase que diu "El més important d'una institució, és el seu potencial humà". El Conservatori, al llarg de la seva història, ha tingut el privilegi de comptar amb valuosíssimes persones, que s'han sacrificat molt per ell, i una d'aquestes ha estat Remei Comas i Nadal, coneguda per tothom com *la senyora Remei*. El seu espòs, Antoni Solans, era originari de Martorell, i ella de Cornellà del Terri. Tingueren tres fills, l'Angelina, que més endavant es faria monja, la Pepita i l'Antoni.

La seva vinculació amb l'Escola es produí arran del fet que la filla gran, Angelina -molt espavilada en tasques administratives- va ser requerida per ocupar una plaça a la CNS de Girona, i poc després el seu pare hi entrava com a conserge.

Era el temps del camarada Pedreira, el qual va oferir a la família Solans un pis com a habitatge a canvi dels seus serveis a la consergeria de l'Escola de Música, situada, com hem

---

⁵⁶Un nom de representació dels Pastorets havia tingut vertader ressò a la ciutat; es tracta de *La Rosa de Jericó*, drama bíblic en 3 actes, dividits en 9 quadres, original de Josep Duró i Gili, amb il·lustracions musicals del Rev. Rossend Mollera, prevere.

dit, a l'Escola Pia, núm. 2, justament a l'edifici propietat de la família Domènech.⁵⁷ La família Solans acceptà l'oferta.

Antoni Solans morí l'octubre del 1974, i es quedà com a responsable de les tasques de la porteria la seva vídua, la senyora Remei, la qual ha realitzat un treball de col·laboració amb el centre digne d'agraïment, sobretot en uns anys de fort creixement d'alumnat, sense escatimar esforços ni hores de dedicació, i tot amb un tracte més que familiar.

Són molts anys, doncs, d'una tasca pràcticament desinteressada, i d'un coneixement complet de la vida del centre. La senyora Remei hi ha viscut hores bones i hores amargues, i un reguitzell d'anècdotes, calamitats, alegries i historietes que no vénen a tomb en aquest treball, però que donen fe que encara ara, als seus 95 anys, és tota una institució del Conservatori.

Tornant a l'Escola, hem de dir que malgrat que tingués molt poca ajuda econòmica (problema que arrossegaria sempre més) durant tota la seva dependència de la CNS, i en contra de la imatge social que els estudis musicals tenien en aquella època, es va aconseguir mantenir sempre un caràcter assistencial, fet que d'alguna manera s'ha intentat anar seguint fins ara, en detriment, això sí, del professorat i del personal del Conservatori.

Cada curs es destinaven unes bosses d'ajuda, que l'any 1953 eren de 3.000 pessetes per als alumnes que se n'haguessin fet mereixedors, amb bones qualificacions i mancats de mitjans econòmics.

Per entendre la situació econòmica d'aquells anys, direm que l'any 1946, abans d'abonar la nòmina de desembre, es tenia un saldo de 250 pessetes, i a principis del 47 el lloguer del local era de 300 pessetes mensuals.

Els alumnes dels instruments de vent augmentaven, i per això el professor Arnau proposa la incorporació d'un professor especialista en la matèria. Així entra, l'1 d'octubre de 1947, el músic militar de la banda Vicente Pérez Fernández, excel·lent clarinetista que es va fer càrrec de les assignatures instrumentals, principalment de vent fusta. Vivia al carrer de la Cort Reial, molt a la vora de l'actual seu del Conservatori i d'on havia estat situada l'Acadèmia Mollera en temps passats.

---

⁵⁷ Aquí començà a estudiar música Antoni Domènech, que a més dels seus estudis musicals ha exercit sempre com a mestre d'escola. Durant uns anys féu una gran tasca pedagògica a les escoles de Celrà, i últimament al col·legi Eiximenis, fins a la seva jubilació. Antoni Domènech fou regidor de cultura de l'Ajuntament en les primeres eleccions democràtiques.

Si bé Vicente Pérez no va intervenir mai en iniciatives i decisions de l'Escola, hem de dir que va complir la seva tasca amb gran professionalitat i integrat plenament en el treball d'equip amb els seus tres companys de claustre.

L'1 de maig de 1949, i després d'una lleugera reorganització del funcionament de l'Escola, que en set anys havia adquirit una experiència i uns resultats apreciables, ingressà en el centre Josep Viader i Moliné, personatge que amb els anys esdevindria una figura fonamental en la vida del Conservatori; es va fer càrrec, a part de la dedicació docent, de la secretaria de l'Escola. Dins d'aquesta reorganització, i en la mateixa data de l'1 de maig, cessa en el càrrec de director el mestre Civil, i ocupa provisionalment la direcció el mestre Ramon Arnau. D'aquest cessament, sabem tan sols que es va tractar d'unes diferències d'opinió amb els responsables de la CNS, però no ens ha estat possible esbrinar el motiu concret, ni ara que ho hem tornat a intentar. Sí que resulta tot plegat una mica estrany, pel fet que en l'acta de la reunió del 30-IV-49 consta com a director el Ramon Arnau i, en canvi, la signa, sense posar-hi p.o., Francesc Civil.

Entra en vigor un nou reglament de l'Escola (vegeu volum II, document núm. 13). Com que els locals es feien petits, sobretot per als exàmens d'alumnes lliures, el mestre Viader, professor també a l'Escola Normal de Mestres, facilita l'entrada a l'edifici de magisteri. Els successius directors van tenir l'amabilitat de permetre fer-hi regularment els exàmens des del juny de 1951 fins aproximadament el 1978, primer al carrer d'Anselm Clavé i després a l'edifici del carrer de la Creu, ara Facultat de Ciències de l'Educació, amb entrada per Emili Grahit.

8.7.4. CONSOLIDACIÓ DEL CONSERVATORI (1955-1965)

EL MESTRE JOSEP VIADER I MOLINÉ

S'ha de constatar que l'entrada de Josep Viader al Conservatori hi donà un fort impuls. La seva joventut, i sobretot, els seus dots personals i d'organització es deixaren entreveure ben aviat. Es pot comprovar pels pressupostos; l'economia seguia essent pobra, el saldo era gairebé sempre favorable al Banc Hispà Colonial, però l'Escola va començar a tenir una organització pedagògica i administrativa més acurada.

El 30 d'abril de 1950 va cessar en el càrrec de director provisional el professor Arnau i se'n va fer càrrec interinament el secretari, Josep Viader.

L'1 d'abril del 1951, de nou es féu càrrec de dirigir el centre el mestre Civil, i ocuparia la direcció fins a la seva jubilació; alhora es confirmà el mestre Viader com a secretari, i quedava així resolta una situació de provisionalitat no desitjada.

El setembre de 1953 es fa el trasllat definitiu, al carrer de la Cort Reial núm. 7⁵⁸. Es va ocupar una part del segon pis, i representà una considerable millora sobre la instal·lació anterior, tot i que aquest local tampoc devia estar en tan bones condicions, ja que l'agost de l'any següent s'enfonsà tota una part del primer pis. Per sort, el daltabaix va tenir lloc en uns dies que no s'utilitzaven les aules, fet que produí que l'accident no tingués pitjors conseqüències.

És en aquest curs 1953-54, i a les noves dependències, que els tribunals del Conservatori del Liceu es desplacen a Girona a fer els exàmens per primera vegada. En aquesta època, el preu de la matrícula era de 15 pessetes, i els alumnes oficials hi havien de sumar nou mensualitats de 10 pessetes. A part s'abonaven 5 pessetes per assignatura oficial per als cursos del primer al quart, i 10 per als de cinquè a vuitè, en concepte de calefacció.

La inquietud del mestre Viader, secundada pel director, Francesc Civil, eren presents dia a dia a l'Escola. Es varen començar a fer gestions per obtenir l'oficialitat dels ensenyaments com a conservatori de grau elemental. Una es va fer prop de Joaquín Ruiz Giménez, aleshores ministre d'educació i ciència i més tard Defensor del Poble, que ja en aquella època estiuava a Calonge. Una entrevista amb ell, aprofitant una visita que va fer a Girona, va ajudar molt favorablement a aquest reconeixement.⁵⁹

També el camarada Pedreira i el governador civil, Luis Mazo Mendo, feren gestions en el mateix sentit, i el Consell de Ministres del 6 d'octubre de 1954 va acordar concedir a l'Escola Provincial de Música de l'Obra d'Educació i Descans el reconeixement de "*conservatorio de grado elemental*". Va produir angoixa el retard en la publicació oficial, que no va arribar, fins al 8 d'agost de 1955 (BOE núm. 220).

Tornant a la figura del mestre Viader, no tenim cap dubte a afirmar que passarà a la història com un dels músics importants que han tingut Girona i el Conservatori.

---

⁵⁸Amb anterioritat a la utilització d'aquest edifici com a Conservatori, al núm. 7 de la Cort Reial hi havia hagut, a partir de l'1 de desembre del 1907, l'Associació de la Dependència Mercantil (amb servei de bar inclòs).

⁵⁹El març de 1992, en ocasió d'assistir a un simposi sobre educació musical al Cercle de Belles Arts de Madrid, en el qual participava amb una ponència el Sr. Joaquín Ruiz Giménez, vàrem tenir l'honor de conversar amb ell i agrair-li aquella gestió, de la qual, sorprenentment, es recordava.

Nascut l'1 de setembre de 1917 en un entresol del carrer Auriga, la seva família era molt coneguda a la ciutat per l'ofici del pare, que era flequer. El Forn Viader, davant del cinema Modern, i l'establiment al carrer Albereda, 3, eren d'aquelles botigues que pertanyien al teixit comercial tradicional de la ciutat. Més tard, la família es traslladaria a un pis del mateix sector, a la travessia Auriga, on coincidiren, per la part interior de l'habitatge, que es comunicava amb el primer pis, amb Josep Albertí⁶⁰, i en el segon, amb Francesc Puntonet, violinista, tots dos estudiants de música, en aquella època⁶¹.

De petitet, la veu de Josep Viader ja es féu escoltar, primer a la parròquia del Carme amb Mn. Ribas, i més tard a la de Sant Feliu, amb el mestre Civil, del qual ja rebia classes particulars. Més tard ampliaria estudis amb Pere Vallribera (piano) i amb Mn. Josep Muset i Antoni Busom (harmonia); també, més endavant, estudiaria harmonia seguint el mètode Morera, amb Josep Blanch i Reynalt⁶², i instrumentació per a cobla.

Compaginà els seus estudis musicals amb els mercantils (comerç) fins als 14 anys, i inicià seguidament els estudis de magisteri. En aquella època, per accedir com a alumne a la Normal no era necessari el batxillerat.

Acabada la carrera de magisteri, complí el servei militar a la 13a Comandància de l'Exèrcit València i Terol, a La Corunya, on ben aviat formà una coral, juntament amb Àngel Colomer, que després seria director de l'Orfeó Laudate.

Una vegada finalitzada la guerra, entrà com a mestre interí a Bordils (1939). Aquesta plaça l'ocuparia durant dos cursos, fins al setembre de 1941; a més, tocava el contrabaix amb l'orquestra Bolero, agrupació que deixà molt bons records. A Bordils, el mestre Viader també aprofità el temps creant una coral, i va aconseguir, en el poc temps que hi estigué, un bon

---

⁶⁰Josep ALBERTÍ BUSQUETS (Blanes, 20-III-1919-Girona, 29-I-1996). Començà els seus estudis amb Mn. Batlle i Emili Mestres, a Blanes. Després de passar una temporada per l'orquestra l'As d'Anglès, ja el trobem a La Selvatana, cobla en la qual estigué per espai de dinou anys, a partir del 1947. Bon pianista i arranjador. Com a compositor, cal destacar les seves sardanes *Allegoria*, *Blanes festiu*, etc. Visqué a Girona durant molts d'anys. Una vegada retirat, tornà al seu poble natal, on gaudí d'una merescuda jubilació.

⁶¹El mestre Viader ens ha explicat que quan estudiaven, com que els habitatges es comunicaven per la part de darrere, sentien tot el que tocaven, l'un dels altres. La qüestió era que començava ell tocant un estudi de Czerny, fent el que podia. Immediatament, des de l'altre pis, contestava Josep Albertí, que anava un xic més avançat amb el piano, i l'executava amb més brillantor. Però Francesc Puntonet, que escoltava la baralla, responia amb el violí tot interpretant amb tota genialitat un estudi de Kreutzer, volent dir: "Ni l'un, ni l'altre. Això meu, és tocar!"

⁶²En temps de la Guerra Civil, Josep Blanch estigué una temporada al Pont Major, estada que el mestre Viader aprofità per rebre'n classes d'harmonia.

repertori, que es plasma en els concerts a la mateixa població i a la rodalia. En els moments que li quedaven, a part de preparar-se per a les oposicions, estudiava acordió.

En la seva estada a Bordils conegué una jove pubilla, Anita Vidal, que el dia 25 de novembre de 1943 es convertiria en la seva inseparable muller.

El 1945 aprovà les oposicions, amb el número 2 de la promoció, i s'instal·là a Girona. Va ser destinat a Palamós, però no ocuparia mai aquesta plaça, perquè amb la vacant produïda a l'Escola de Mestres per la mort del professor Sobrequés, va sol·licitar excedència de Palamós i ingressà aquell mateix any com a professor de música a la Normal de Girona. A partir de 1966 ocuparia aquesta plaça com a catedràtic.

L'any 1946 formava part, com a cap de corda, de la coral del GEiEG que dirigia el mestre Civil⁶³. El 1948 n'assumí la direcció; a part d'aconseguir una massa coral envejable, amb aquesta formació va obtenir nombrosos premis.

La coral del GEiEG, que presidia el professor Jaume Sobrequés i Vidal, assolí un ben merescut reconeixement a la ciutat de Girona, on, després d'alguns d'aquests èxits a l'estranger, havia estat rebuda amb vertaders honors i mostres d'entusiasme pels gironins.

El 1954, i fins al 56, el mestre Viader dirigia també la coral de Breda (formació enterament masculina). Les seves nombroses obligacions a la ciutat feren que no pogués continuar la tasca, que, tot i els pocs recursos humans i materials de què disposava, arribà a una bona consolidació. Una d'aquestes obligacions, precisament, fou la seva designació, l'any 1957, com a regidor de l'Ajuntament de Girona pel terç sindical, càrrec que ocuparia fins al 1960.

La seva tasca al capdavant de la coral del GEiEG durà fins l'any 1960, quan ja feia quatre anys que la simultaniejava amb la direcció de la coral Polifònica, que ell havia fundat l'any 1956, i de la qual portaria la batuta fins al 1989, sota el patrocini de l'Associació de Música, primer, i des del 1970, de la Diputació.

La coral Polifònica, amb el mestre Viader al capdavant, ha estat, en la nostra opinió, el conjunt coral que ha arribat a un grau més elevat de qualitat i perfecció, de les existents a la nostra ciutat i comarques. Molt alt deixà el llistó per a totes les generacions futures. Una altra coral encara estigué a les seves ordres, la de l'Institut de Girona, dels anys 1963 al 1965.

---

⁶³Els altres caps eren Ferran Prunell, Josep Grabalosa i Josep M. Carbonell.

Eren anys d'esplendor coral a la ciutat; l'Orfeó Cants de Pàtria també feia la seva tasca, amb Josep Baró i Güell com a director i Rogeli Sánchez com a subdirector.

Josep Viader entrà al Conservatori l'any 1949; hi va fer una labor extraordinària com a professor i hi ocupà al llarg de la seva estada diversos càrrecs de responsabilitat: secretari fins al 1965 i director del 1965 al 1985, moment en què arribà a la jubilació. Volem fer veure que la trajectòria del mestre Viader demostra que va néixer predestinat a anar al capdavant de totes i cadascuna de les institucions amb què al llarg de la seva vida tindria relació. Com un exemple més, direm que, just després de jubilar-se, el van fer president de la Llar del Pensionista, de tot Catalunya. Aquest fet el constatem només per demostrar el caràcter enèrgic i de lideratge que sempre l'ha caracteritzat. I en el mateix sentit, i per acabar aquesta breu semblança del mestre, direm que treballà i es preocupà per la professió musical, i ocupà els càrrecs de secretari i president de la Mútua de Músics durant una bona colla d'anys, així com la presidència del Sindicat de Músics.

El mestre Viader ha rebut la Placa del President Macià i la Creu de Sant Jordi de la Generalitat, i un carrer de la ciutat de Girona i un auditori porten el seu nom. Té guanyat a pols el qualificatiu de *mestre* que sempre se li ha donat, i és una personalitat a Girona. Va obtenir també el reconeixement de Gironí de l'Any, fet que demostra l'estima popular que se li dispensa a totes les comarques.

Tornant a la vida del Conservatori, el claustre, en el curs 1954-55, tenia distribuïdes les matèries entre el professorat de la manera següent:

- * Solfeig teoria i instruments de metall . . . :Sr. Arnau
- * Piano . . . . . :Sr. Civil
- * Violí . . . . . :Sr. Saló
- * Assignatures culturals . . . . . :Sr. Viader
- * Instruments de vent fusta . . . . . :Sr. Pérez

Per la dedicació del professorat a l'escola i pel nombre d'alumnes, va ser necessària la contractació d'un nou professor de solfeig, que a la vegada fos pianista, i així el professor Arnau es dedicaria únicament i exclusivament als instruments de vent. Així es va fer, i estudiats els mèrits i circumstàncies que concorrien en la persona de Francesc Geli i Tarrés, prevere, organista per oposició de la Catedral i professor de música del seminari conciliar, el claustre va proposar per unanimitat a la Junta Rectora el nomenament del professor Geli amb efectes des de l'1 de febrer de 1955, amb un haver de 300 pessetes mensuals. El claustre quedava format pels següents sis professors: Civil, Arnau, Saló, Viader, Pérez i Geli.

Publicat ja en el BOE el reconeixement oficial com a Conservatori, els professors Civil i Viader es desplaçaren a Madrid per visitar el P. Federico Sopena, inspector central de conservatoris, amb motiu d'aquest reconeixement i de l'entrada en vigor del nou pla d'estudis per decret de 17 de juny (BOE núm. 168).

Donada aquesta nova classificació del centre, s'inicien gestions per a la creació de *filials* a Olot, Ripoll i Figueres, i el 3 de febrer de 1956 s'aproven les *Bases para escuelas filiales*.⁶⁴

En aquest mateix any, la Junta concedeix a l'ajudant Vicente Pérez la categoria de professor especial, amb una assignació de 300 pessetes mensuals, més un quinquenni de 50 pessetes des del primer de gener. Així mateix, la Junta aprova definitivament el règim de filials i el règim pedagogicoadministratiu del Conservatori.

Quant a l'aspecte econòmic, poc havia variat des dels inicis de l'escola, l'any 1942; el centre es mantenia gràcies a les taxes per matrícules oficials i lliures. Mai s'ha aconseguit finançar el centre amb diner públic, o sigui, de les arques de l'entitat protectora.

En aquell temps, l'Obra Sindical, la Diputació, l'Ajuntament i el Sindicat de l'Espectacle, a través de l'ASME (Agrupació Sindical de Músics Espanyols), varen anar ajudant el Conservatori a través de petites quantitats, sempre a tall de subvenció. Així, per exemple, el professorat cobrava un sou molt modest durant tot l'any i en les convocatòries d'exàmens, una part de les quantitats recaptades en concepte de drets d'examen es repartia entre el professorat i el conserge. L'any 1956, i d'acord amb les bases vigents del moment, tenim que, amb una recaptació de 18.935 pessetes de 279 assignatures, corresponia al Conservatori el 60%, o sigui 11.970 pessetes, i al professorat el 40%, 7.895 pessetes. Hi havia un barem de punts entre el professorat, d'acord amb la seva dedicació, i que era el següent: Sr. Civil, 2,5 punts; Sr. Viader, 3,5 punts; Sr. Saló, 2,5 punts; Sr. Arnau, 2 punts; Sr. Pérez, 2 punts; Mn. F. Geli, 2 punts, i Sr. Solans (conserge), 0,5 punts.

Ja a finals del 57, s'aprovà l'adquisició d'un tocadiscs, de gran fidelitat, segons diuen els documents, que se sol·licitava des de feia uns tres anys. Es tractava d'un Optimus de la casa Pla, SA de Girona.

---

⁶⁴Vegeu volum II, document núm. 14.

En sessió de claustre del 18 de gener del 1958, es dona compte que el professor de clarinet, Sr. Pérez, és baixa per trasllat a Barcelona, per motius privats. S'estudia la situació actual del professorat, a causa també de la baixa per malaltia del professor Arnau, que duraria fins al març, i vista la baixa matrícula oficial d'instruments de vent, al costat de l'increment de les de solfeig, violí i piano, s'acorda proposar la contractació, amb caràcter provisional, d'un ajudant de solfeig teoria que al mateix temps tingués el professorat de piano.

Per unanimitat es proposa com a ajudant per acabar el curs, o sigui, fins al 30 de juny 58, Roser Busquets i Verdager, que havia estudiat la carrera a través del Conservatori.

El curs 1958-59, la distribució dels cursos i assignatures entre el professorat era la següent:

CURS	HORARI	PROFESSOR	AULA
*Prel. solfeig	: diària . . . . 19 a 20h.	Busquets	major 1r pis
*1r "	: diària . . . . 19 a 20h.	Geli	de costum
*2n "	: dl., dc., dv. 20 a 21h.	Geli	de costum
*3r "	: dt., dj. . . . 20 a 21h.	Geli	de costum
*4r llibre	: dl., dj. . . . 20 a 21h.	Busquets	major 1r pis
*5è llibre	: dt., dj. . . . 20 a 21h.	Busquets	major 1r pis
*6è llibre	: dl., dj. . . . 19 a 20h.	Viader	núm.1, 2n pis
*7è curs	: dt. . . . . 20 a 21h.	Viader	núm.1, 2n pis
	: dc. . . . . 19 a 20h.	Viader	núm.1, 2n pis
*8è curs	: dc., dv. . . 20 a 21h.	Viader	núm 1, 2n pis
*Prel. piano	: dl., dj. . . . 20 a 21h.	Civil	núm 1, 2n pis
*1r "	: dl., dj. . . . 20 a 21h.	Civil	núm.1, 2n pis
*Altres "	: dc., dv. . . 19 a 20h.	Civil	núm.1, 2n pis
*Violí	: dl., dc., dv. 17 a 21h.	Saló	inter. 1r pis
*Metall	: dt., dj. . . . 17 a 21h.	Arnau	inter. 1r pis

Ja iniciat el curs 1958-59⁶⁵, entrà com a professor interí de guitarra Josep Alcaraz i Muset, de Barcelona. Molt a pesar nostre, no podem ser generosos ni tan sols oferir una pinzellada de la biografia i de la carrera professional d'aquest personatge.

⁶⁵ Aquest any 1958, l'Ajuntament creava el Premi de Música Sitios de Gerona. en commemoració del 150è aniversari (1808-1809). Aquesta convocatòria tingué poc ressò i passà sense pena ni glòria.

En aquest mateix curs s'esdevingué un fet notori. Es va rebre un ofici del delegat sindical⁶⁶, segons el qual es batejava el centre amb el nom d'Isaac Albéniz. Si bé ningú tenia res en contra de l'insigne pianista i compositor de la suite *Iberia*, la sorpresa, sense cap comentari previ i sense un mínim consens entre el professorat, minvà l'impacte de tal imposició. I així de senzill, per decret, quedà batejat el Conservatori.

Després de les gestions fetes amb l'Escola Municipal de Música d'Olot, amb data 12-XI-1959 es reconeixia l'Escola com a filial del Conservatori, atenent a la seva petició del 29 de setembre del mateix any.

Així, el 6 de juliol de 1960, i per primera vegada, es desplaçava a la capital de la Garrotxa, a realitzar els exàmens de fi de curs, un tribunal format pels professors Civil i Viader, que completaria el director de l'esmentada escola, Joan Prat i Forga.

Tornant al tema financer, també en aquest any 1960, l'alcalde de Girona acceptava una vicepresidència de la Junta Rectora del Patronat, i es comprometia a aportar al finançament 10.000 pessetes anuals. En el mateix sentit s'havia fet una sol·licitud a la Diputació, que un any després, el 1962, acceptaria també una vicepresidència, amb una aportació de 15.000 pessetes. Mentrestant, Mn. Geli, persona influent a la ciutat, feia gestions també amb la Caixa de Pensions per a la concessió d'alguna ajuda al Conservatori.

Perquè quedi constància, volem dir que el 1961 el preu de la inscripció dels alumnes lliures era de 171 pessetes (incloses les 12 de la quota d'Educació i Descans). Les famílies nombroses gaudien del descompte habitual del 50%. Els drets d'examen dels alumnes que s'havien d'examinar pel Liceu, eren de 182 pessetes i els de Girona, de 100. Els professors particulars tenien un descompte de 15 o 7,5 pessetes per cada inscripció, i una matrícula gratuïta per cada 10 alumnes presentats.

L'any 1962 es va plantejar per primera vegada la necessitat d'establir un pla de jubilació per a tots els professors que no poguessin acollir-se als beneficis de la Mutualitat del Comerç. El primer a beneficiar-se d'aquesta nova normativa fou el professor Josep Saló, de 79 anys, jubilat el 30 de setembre d'aquell any. Aquesta vacant es va suplir a partir de l'1 d'octubre del 62 amb el professor Joan Guillaume i Costejà, que havia efectuat els seus estudis a través del mateix Conservatori.

---

⁶⁶Vegeu volum II, document núm. 15.

Una altra incorporació va ser la del professor Josep M. Boix i Risech⁶⁷, que per acord de la secció provincial de l'ASME (Agrupació Sindical de Músics Espanyols) del Sindicat de l'Espectacle, va dotar una plaça de tenora i tible, amb la contrapartida que es donés ensenyament gratuït als alumnes d'aquestes disciplines autòctones.

El 31 de desembre de 1962 es reorganitzava l'òrgan de protecció del centre amb la constitució del Patronat del Conservatori, dependent igualment de l'Obra Sindical d'Educació i Descans, que succeïa l'antiga Junta Rectora, reorganització que aprofita el nou delegat de Sindicats i president del Conservatori, Sr. Prades, per demanar una subvenció a la Caixa de Pensions tot oferint-li una vocalia en el nou Patronat. La Caixa respondria molt diplomàticament que "solament podia donar subvencions a través de la seva Obra Social".⁶⁸

Aquest nou òrgan gestor estava format per:

- President: Joan Prades Batiste, delegat provincial de Sindicats.
- Vicepresident 1r : Ramon Guardiola i Rovira, ponent de cultura de la Diputació.
- Vicepresident 2n : Josep M. Vázquez i Padrós, ponent de cultura de l'Ajuntament.
- Secretari: Josep Viader i Moliné, secretari del Conservatori.
- Vocals nats: Francesc Civil, Carlos-José Vaello, Fernando Melives, Alfonso Martí i José de Pablo Zancada.
- Vocals electius: Nicolás Regàs, Antonio Puyol, José Martínez, Ramon Font, Francisco Ibern i Narciso Soler.

Aquesta nova organització va venir derivada del nomenament del nou delegat sindical, Sr. Prades Batiste, el qual seria, de l'època de dependència d'aquella institució, el president que ocuparia el càrrec més anys, sis en total. Fou un president que, malgrat les limitacions de tot tipus, participà activament en la vida del Conservatori. I és indicat mencionar ara tots els presidents que fins avui ha tingut el Conservatori:

---

⁶⁷Josep M. BOIX RISECH (Torroella de Montgrí, 23-III-1908-Girona, 1980). Instrumentista de violí i tible. Director i fundador de la cobla Girona, fins a la seva jubilació. Fecund compositor de sardanes, de les quals volem destacar la primera que compongué, Gironina, el 1922. Seguiren *Aires del Ter*, *Les ninetes del Pont Major*, *Maria Mercè*, etc. Fou professor de tenora i tible del Conservatori de Girona.

⁶⁸Instància del 5-VI-1962 que es troba a l'Arxiu Històric Provincial. Fons de la CNS, lligall 213.

PRESIDENTS DE LES ENTITATS QUE HAN TUTELAT EL CONSERVATORI DES DE LA SEVA FUNDACIÓ

DELEGATS SINDICALS

Del 1942 al 46 . .	Sr. Fèlix Jofré i Arques
Del 1947 al 48 . .	Sr. Joaquín López Mier
Del 1948 al 49 . .	Sr. José de Pablo Muñoz
Del 1950 al 54 . .	Sr. Juan A. Pedreira de la Maza
Del 1954 al 58 . .	Sr. Juan M. de Santisteban B. de Quirós
Del 1958 al 62 . .	Sr. Luis Segura Marcos
Del 1962 al 68 . .	Sr. Juan Prades Batiste
Del 1968 al 70 . .	Sr. Juan García Rodríguez
Del 1970 al 72 . .	Sr. José Núñez de Castro Gómez
Del 1972 al 73 . .	Sr. José Escrig Rosalén
Del 1973 al 77 . .	Sr. José Segura Sanfeliu

A I S S

Del 1977 al 79 . .	Sr. Manuel Fuentes Díaz

PRESIDENTS DE LA DIPUTACIÓ

Any 1979	Sr. Antoni Xuclà i Bas
Del 1979 al 80 . .	Sr. Joan Vidal i Gayolà
Del 1980 al 83 . .	Sr. Arcadi Calzada i Salavedra
Del 1983 al 87 . .	Sr. Salvador Carrera i Comes
Del 1987 al 94 . .	Sr. Josep Arnau i Figuerola
Del 1994 al 96 . .	Sr. Pere Macias i Arau
Del 1996 al - . . .	Sr. Frederic Suñer i Casadevall

Ja havíem dit que el Conservatori, malgrat que tenia una imatge ben diferent, en realitat sempre havia tingut un caràcter assistencial. Una mostra n'és que l'any 1963, d'un total de 118 matrícules oficials, 43 eren gratuïtes o semi-gratuïtes:

* Matrícules ordinàries	75
* Matrícules família nombrosa	19
* Gratuïtes:	
* Fills de músic (subv. ASME)	16
* Escolanies	3
* Becaris Sindicat (subv. Educ. i Desc.) . .	2
* Becaris Ajuntament	2
* Càtedra tenora i tible	1

TOTAL: 118

En el curs 63-64 una nota trista es feia sentir al Conservatori. El 19 de desembre de 1963 moria a Girona un dels fundadors del centre, el professor Ramon Arnau i Serrano, que també n'havia assumit la direcció temporalment. El claustre va oferir una missa en sufragi de la seva ànima el dia 25 de gener de 1964 a la parròquia del Carme, amb assistència de gran nombre de professors, alumnes i exalumnes.

A conseqüència de la pèrdua del mestre Arnau, en la sessió del Patronat del dia 12, i amb efectes des de l'1 de gener, varen passar a la condició de numeraris els professors Roser Busquets i Joan Guillaume, de solfeig i piano i de violí i trombó, respectivament. En aquesta sessió, que presidia Prades Batiste, també s'acorda que, com a mínim, un 15% de les matrícules havien de ser gratuïtes, amb exempció total o parcial.

En acabar el curs 1963-64 el claustre estava constituït pels professors Civil (director), Viader (secretari), Geli, Busquets i Guillaume, i com a professor especial, Josep M. Boix.

L'any 1965 va resultar ser un any transcendent en la història del Conservatori, ja que es va produir la jubilació anunciada del seu fundador, el mestre Civil, el 30 de setembre.

Un mes més tard, el dia 30 d'octubre, es reunia el Patronat del Conservatori sota la presidència de Prades Batiste. L'ordre del dia era essencialment el comiat i homenatge al

mestre Civil i, al mateix temps, la presa de possessió de Viader en el càrrec de director⁶⁹. De l'acte, disposem d'un document important, el discurs del mestre Civil. Hi fa un repàs de l'evolució de l'Escola i dels passos que va haver de fer, ja des dels anys 30, per aconseguir-la. Recorda els seus inicis i la situació d'aquells moments, en la postguerra, així com la situació acadèmica oficial, amb el reconeixement, des del 1954⁷⁰, com a conservatori oficial elemental. També recorda moments dolços i, per què no, moments de dificultats: *"Todo quehacer humano suele, sin embargo tener también sus horas de dificultades. Alguna, pues, la hubo, hacia el 1948, con respecto a mi permanencia al frente de la Escuela, circunstancia que llana y satisfactoriamente fue resuelta por la Autoridad competente."* Toca també en el discurs un altre tema important, el de la pensió de jubilació. Atès que la CNS no cotitzava a la seguretat social, i per tant els professors en jubilar-se no podien disfrutar de la reglamentària pensió, s'havien establert uns barems perquè, en raó dels anys treballats i de la categoria professional de cada professor, en jubilar-se poguessin cobrar una petita gratificació del patronat. En aquest sentit, i de manera molt diplomàtica, el mestre Civil recorda en el seu discurs que *"precisamente, en aras a esta confraternidad propuse en recién solicitud a este Patronato alguna modificación en el régimen de la pensión pasiva ya en su día establecida; la primera de ellas fue generosamente aceptada, no así, según parece, la segunda, que de ello no tengo confirmación oficial, por la cual yo siento particular interés por parecerme confirmar una especie de iniciador de la obra, así como a mis dilatados años de dirección de la misma"*.⁷¹

El mestre Civil tractava de que se li considerés una gratificació complementària per haver estat l'iniciador del centre, així com pel fet d'haver-ne estat director des de la fundació.

Amb unes paraules de suport al seu successor en la direcció i amb un record als companys ja traspassats acabava un discurs ple de frases interessants per poder analitzar la vida del Conservatori des de la seva fundació.

---

⁶⁹El mestre Viader fou proposat director del Conservatori pel delegat de sindicats i ratificat per la Direcció General de Belles Arts del Ministeri d'Educació Nacional en data 15-XI-1965. Vegeu volum II, document núm. 16.

⁷⁰Aquesta data és errònia, ha de dir 1955. El reconeixement com a conservatori oficial elemental es féu per Decret el 6-X-1954, publicat quasi un any més tard, al BOE núm. 2 del 8-VIII-1955 (pàg. 4906). Vegeu volum II, document núm. 17.

⁷¹Vegeu volum II, document núm. 18.

8.7.5. UNA NOVA ETAPA DEL CENTRE (1965-1985)

Per cobrir la plaça que deixava vacant el mestre Civil, es va procedir, per primera vegada al Conservatori, a convocar unes oposicions. Al concurs oposició s'hi van presentar els professors Emili Garcia i M. Àngels Alabert. Les proves se celebraren el dia 31 d'agost de 1965, amb un tribunal presidit pel delegat de Sindicats, Prades Batiste, en qualitat de president del Patronat, assistit pels vocals Civil, Geli, Busquets i Guillaume, i actuant com a secretari el mestre Viader.

En vista del nivell assolit i de l'alta puntuació dels opositors i de la bona preparació demostrada en totes les proves efectuades, el Jurat va acordar ampliar el nombre de places a dos, motiu pel qual, amb efecte des de l'1 d'octubre de 1965, el professor Emili Garcia i la professora M. Àngels Alabert s'incorporaven al claustre del Conservatori com a professors numeraris. El sou assignat era de 1.350 pessetes mensuals. Quedava així constituït el quadre de professors amb sis numeraris i dos ajudants, Josep M. Boix i el de guitarra, Àngel González Piñero, que també s'hi acabava d'incorporar, l'1 d'octubre.

Sobretot des d'aquest any 1965, varen sovintejar les reunions i berenars al Santuari de Santa Afra. Qualsevol pretext era bo per anar a parlar sobre qüestions del programa d'estudis, sobre la qualitat dels pianos o del fet que faltaven cadires en alguna aula. Sempre s'acabava amb unes tertúlies que establiren un lligam personal i una camaraderia entre el professorat de significació transcendent.

Conservem d'aquells anys, naturalment des la perspectiva d'alumne, uns grats records del Conservatori. Alguna excursió al Santuari dels Àngels, aquells viatges a Barcelona a veure i escoltar els millors intèrprets del moment. Evoquem un concert memorable de Wilhelm Kempf al Palau de la Música, etc.⁷² Esmentem també aquella rivalitat en les proves per a premis d'honor, aspecte aquest força semblant al que s'ha aconseguit altra vegada a finals dels anys vuitanta i primers del noranta.

---

⁷²En aquells anys hi havia poca presència i possibilitats d'escoltar música clàssica a la ciutat. Era època de reivindicació cultural, que en el cas de la música anava enfocada cap a la música moderna i de protesta, amb una excessiva importància als textos de les lletres, i a la inclusió i potenciació, en tots els mitjans, de la música mecànica.

Així, hem trobat que en aquells anys es concediren matrícules d'honor als següents alumnes i amb les següents puntuacions:

CURS 1963-64:

- Pere Fort	Piano	2n curs	9 punts
- Dolors Sirvent	Piano	3r curs	8,6 punts
- Lluís Brugués	Piano	4t curs	9,2 punts
- Manuela Palancar	Piano	5è curs	9,3 punts
- Raimon Sabater	Saxòfon	3r curs	8,8 punts
- Ramon Juanmiquel	Violí	5è curs	8,5 punts

CURS 1964-65:

- Montserrat Abadía	Piano	1r curs	115 punts
- Pere Fort	Piano	3r curs	159 punts
- Dolors Sirvent	Piano	4t curs	163 punts
- Lluís Brugués	Piano	5è curs	162,5 punts

El coneixement del funcionament del Conservatori per part del nou director era evident; no en va havia exercit les funcions de secretari des de l'any 1949 i també n'havia assumit la direcció provisionalment.

Amb la jubilació del mestre Civil, el Conservatori perdia aquell home que ho havia fet tot pel centre, la seva sola presència ja era tota una institució, el seu mestratge, tota una garantia. Però també es guanyà un home que, amb el temps, esdevindria un altre puntal en la vida del Conservatori, com ho demostra el fet de la seva condició de director durant 20 anys, fins a la seva jubilació el 1985. En aquesta nova organització es cuidaria de la secretaria el professor Guillaume, que fou sempre un col·laborador de confiança i eficaç del mestre Viader.

El 10 de setembre de 1966 sortia publicat el nou reglament general dels conservatoris de música, el decret 2618-66, que venia a suplir el del 15 de juny del 1942. Aquesta nova reglamentació va suposar un nou enfocament acadèmic i d'organització del Conservatori.

També el setembre de 1966, la biblioteca del Conservatori rebia una important donació de la casa de música Sobrequés, que acabava de deixar la seva activitat.

En aquells anys es desenvolupaven molts actes al Conservatori. Trobem que el 12 de novembre, i a petició del delegat de Sindicats, començava un cicle anomenat *Sábados Musicales*, en què participava el professorat del Conservatori, amb conferències sobre músics o temes musicals il·lustrats, sempre amb música en directe o amb audició gravada i comentada.

Durant l'any 1967 es varen celebrar un seguit d'actes en commemoració del 25è aniversari de la fundació del Conservatori, entre ells la col·locació d'una placa commemorativa, els quals es concloueren amb un magne concert de l'Orquestra Ciutat de Barcelona l'1 de desembre del 1968 al Teatre Municipal, sota la batuta del mestre Antoni Ros Marbà de qui hem tingut la sort de rebre classes i consells. L'orquestra cobrava 75.000 pessetes. Es va rebre, entre altres ajuts, una subvenció especial de 25.000 pessetes de la Diputació.

Durant el curs 1967-68, i pel que fa a professorat, hi hagué solament un canvi, el del professor de guitarra, González Piñero, per Montserrat Comadira, que encara que avui tothom coneix com a excel·lent mezzosoprano i no menys bona pianista, va entrar-hi com a professora de guitarra, ja que també havia acabat els estudis d'aquest instrument.

Volem deixar constància aquí de les obres de restauració que l'any 1968 es van fer de tot el teulat i les golfes del centre, costejades per la mateixa CNS, per import de 254.081,40 pessetes.

Pocs canvis hi hagué en aquest curs, i hem d'esmentar l'èxit assolit pel conjunt instrumental de flautes, xilòfons i percussió -instrumental Orff-, del qual era responsable directament el mestre Viader. D'alguna manera, ell va ser el que va donar a conèixer aquí les possibilitats d'aquest instrumental, que ja feia furor a tot Europa en la seva aplicació a les noves pedagogies infantils. El concert es va celebrar el 19 de desembre de 1969.

A causa de l'increment del nombre d'alumnes de guitarra, es proposà la contractació de la professora Nativitat Gurri i Martorell, de Sant Celoni, amb efectes des de l'1 d'octubre de 1969.

El curs 69-70 el claustre estava compost pels mestres: Viader, Guillaume, Geli, Busquets, García, Alabert, Gurri i Boix.

El novembre del 70, i en el marc de la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Sevilla, es va celebrar el IV Seminari sobre *Problemas actuales de la educación musical en España*, al qual assistí el director del Conservatori, Josep Viader, i hi presentà una comunicació. En les conclusions dels debats i col·loquis celebrats durant el seminari pels 37 directors assistents, s'arribà a l'acord de sol·licitar una revisió urgent de la reglamentació general dels conservatoris de música aprovada l'any 66. A tal efecte es crearen quatre ponències que en conjunt formarien un avantprojecte amb l'objectiu de configurar una nova reglamentació. Aquestes quatre ponències eren: *Ordenació de les estructures de l'ensenyança professional de la música*, *Docència i pedagogia*, *Organització econòmica i Problemes laborals i professionals*. Finalment, es demanava que la Comissaria General de la Música, de la Direcció General de Belles Arts fos el canal i l'organisme coordinador de les aspiracions de tots els centres d'ensenyança professional de la música, i es va sol·licitar a la superioritat la convocatòria immediata d'una assemblea per elaborar l'avantprojecte esmentat.

Aquesta reivindicació evidència clarament el desencant general de la professió vers la reglamentació que tot just acabava de néixer i que es reclamava des de feia més de dues dècades. De fet, amb la perspectiva dels anys, s'ha demostrat que aquell decret no era tan deficient com havien volgut demostrar aquells ponents. La realitat del problema era que, després de molts anys amb una reglamentació que ben poc reglamentava -la del 42-, els conservatoris estaven en una situació extremadament precària. En la majoria (excepte els pocs que eren estatals) hi havia una falta total de mitjans materials, la situació d'inestabilitat del professorat era evident, els sous eren baixíssims, etc., això sense descartar -en el terreny purament acadèmic- la decepció que provocà no veure en l'articulat cap referència a l'ansiada renovació pedagògica que a tot Europa ja s'estava practicant.

El 15 de setembre de 1970, i davant la conveniència d'aconseguir una perfecta coordinació en el funcionament de les diferents àrees d'ensenyament, així com vetllar per la marxa general dels estudis i per la tutela dels becaris, es va acordar nomenar el secretari, Joan Guillaume, com a cap d'estudis del centre.

Preveient l'augment d'alumnes a les classes de piano, el curs 72-73 es contractà com a professora ajudant Dolors Sirvent Sánchez, i a partir del curs 73-74, Concepció Vázquez Carreras, totes dues antigues deixebles del Conservatori, les quals, per circumstàncies personals, deixaren el centre el desembre de 1975, Concepció Vázquez, i el setembre del 76, Dolors Sirvent. El sou era en aquells moments de 5.000 pessetes mensuals, amb deu pagues a l'any. La matrícula oficial s'incrementà considerablement, i va arribar a la quantitat de 500 pessetes, fet pel qual es deixà de cobrar el suplement que abonaven els alumnes en concepte de calefacció, en considerar que el preu que es pagava de matrícula ja cobria el cost.

Per al curs 74-75, i vist l'increment de peticions per estudiar guitarra (recordem que era l'època dels grups formats bàsicament per guitarres elèctriques que sonaven constantment als mitjans de comunicació), es proposà la incorporació al Conservatori del professor Joan Pubill, el qual hi entrà el primer d'octubre de 1974, data què deixà de prestar els seus serveis el professor Josep M. Boix, ja que la Diputació cobria l'ensenyament de la tenora i el tible amb les classes que el mestre Ricard Viladesau feia a la casa de cultura.

Per a suplir les baixes de les professores Sirvent i Vázquez, mossèn Geli proposà que els candidats fossin barons, res d'estrany per als qui l'havíem conegut de prop, ja que, mig de debò mig de broma, ell sempre era d'aquesta opinió. El director i altres professors, tot i no compartir aquesta particular opinió, varen suggerir que aquestes places fossin ocupades interinament pels professors i exalumnes del Conservatori Josep Cassú i Lluís Brugués, que ja col·laboraven freqüentment amb el Conservatori, fent sovint substitucions de professors. Realitzà les gestions amb els interessats la professora Busquets, ja que hi mantenia una bona amistat des de feia temps. Els dos nous professors van prendre possessió amb data 1 de gener de 1976. El claustre del curs 75-76, per tant, quedava constituït així: Viader, Guillaume, Geli, Busquets, Alabert, Gurri, Garcia, Pubill, Cassú i Brugués.

A partir del curs 76-77, s'incorporà un nou professor de guitarra, Narcís Bosch i Puigmal, d'Olot, a causa de la recent concessió de l'oficialitat dels estudis de guitarra per Ordre de 12 de maig de 1976 (BOE núm. 222 de 15-IX-76).

El mes d'abril de 1977, i en una de les visites habituals a les oficines de la CNS, i tot despatxant assumptes burocràtics, Pere Busquets i Jaume Teixidor, advocat i funcionari, respectivament, donaren la bona notícia que des de Madrid havien accedit a atendre la petició d'incloure la plantilla del professorat del Conservatori dins del règim general de la Seguretat Social, fet que es produí a partir de l'1 de maig de 1977. Aquest fet suposà una important i transcendent millora en les condicions laborals de tot el professorat.

L'any 1978 la direcció i el professorat estaven realment preocupats pel futur del centre. Amb la desaparició d'Educació i Descans⁷³, i, per tant, del Patronat que acollia el centre, el Conservatori es trobava adscrit en aquells moments adscrit a l'AISS (Administración Institucional de Servicios Socio-Profesionales), entitat que va fer de pont entre el sindicat vertical i el nou règim democràtic. La preocupació del professorat era evident. I així es manifestà en una reunió del 6 de setembre d'aquell any, en que s'evidencià la inquietud de tot el professorat davant la falta d'orientació i davant la incògnita que representava el futur. A això s'hi afegien

---

⁷³En el moment de deixar de dependre d'Educació i Descans, aquest organisme es quedà amb un saldo favorable al Conservatori per import d'unes sis-centes mil pessetes. Malgrat les nombroses gestions per a recuperar-les, tots els intents foren inútils.

els rumors que circulaven (confirmats més tard) sobre les transferències que es produïrien entre el Govern central i la Generalitat, pel pas de la propietat de l'edifici del Conservatori al Departament de Treball de la Generalitat, amb el qual no es veia cap mena de relació i afinitat.

El desig unànim era dependre d'un altre ministeri més idoni, com el d'Educació, al qual pertanyien tots els conservatoris estatals, o bé d'alguna administració local, de l'Ajuntament o de la Diputació, i quedava el dubte de quins serien la qualificació i el futur del centre.

Dins de tota aquesta incertesa, arribà una nota d'optimisme, ja que s'aconseguí ocupar l'aula de la planta baixa que utilitzava Sindicats per a exposicions, de la qual cosa en resultà una millora molt considerable per al centre, gràcies a les gestions del mestre Viader i a la bona disposició del Sr. Fuentes, llavors delegat de l'AISS.

A causa del gran increment de treball a la secretaria, com a conseqüència de l'augment d'alumnat, el mestre Guillaume presentava la dimissió dels càrrecs de secretari i cap d'estudis per motius de salut, tot i que continuava la docència de la seva assignatura, el violí. Per al càrrec es va proposar el professor Lluís Brugués, el qual, amb efecte des de l'1 d'octubre de 1978, prenia possessió dels càrrecs esmentats. D'altra banda, ja col·laborava amb el professor Guillaume en la secretaria, pel fort augment del treball administratiu.

Mentrestant, els mestres Viader i Geli anaven fent gestions a tots els nivells, sobretot amb l'Ajuntament i la Diputació, per tal de buscar solucions al desemparament en què estava el centre, per la repercussió negativa per a la ciutat i les comarques que podria representar no trobar unes institucions públiques que tutelessin aquella escola que costà tants i tants esforços encarrilar.

Hem de dir que les nostres institucions foren realment refractàries envers el Conservatori, va costar molt i molt sensibilitzar-les sobre la importància que tenia per a la ciutat i les comarques el Conservatori, i que acceptessin donar el suport que preveu la llei per a poder mantenir l'oficialitat dels ensenyaments. Aquesta posició, que va esdevenir un xic forçada (segons com semblant a la manera en què es va crear l'escola l'any 1942), ha demostrat amb el temps que va ser negativa, ja que, per part de les institucions, havia fet la sensació que, havent signat aquells primers documents, ja s'havia complert per sempre més amb el Conservatori.

8.7.5.1. NOU PATRONAT PER AL CONSERVATORI

Després del llarg període de gestació, finalment el 12 de març de 1979 quedava constituïda la nova entitat que faria possible mantenir l'oficialitat del Conservatori. Les gestions fetes, especialment per Mn. Geli, amb el president de la Diputació, Sr. Xuclà, i amb l'alcalde de Girona, Sr. Ignasi de Ribot, donaren com a fruit la constitució del Patronat de Música Issac Albéniz, en forma de societat anònima. Aquesta societat, de la qual va ser el pare jurídic l'advocat de la Diputació Robert Brell, ara delegat del Govern a Girona, que demostrà sempre una gran sensibilitat pel Conservatori, la formaven la Diputació, amb un 50% de les accions; l'Ajuntament, amb un 25%; la Caixa d'Estalvis Provincial, amb un 20%, i el 5% restant eren de Mn. Geli, en nom i representació del claustre de professors.⁷⁴

Hem d'afegir al fet que aquesta configuració fou el resultat d'un altre projecte anterior⁷⁵, que també propugnava la creació d'una societat anònima, composta per la Diputació (50%), l'Ajuntament (25%) i l'Organització Sindical (25%). Si bé no hi ha data en el document, pensem que és de l'any 1976.

Es nomenà gerent del Patronat el professor Viader, i se'l confirmà com a director del Conservatori. Però la cosa no fou tan senzilla com pot semblar. S'havia començat a gestar aquesta operació l'any 1976, i no va resultar gens fàcil trobar el tipus d'ens jurídic que aplagués a les tres entitats, així com tampoc resultà planer convèncer l'Ajuntament. A principis d'estiu del 78 semblà que se n'havia d'anar tot en orris, i perillava l'estabilitat del Conservatori d'una manera alarmant. Tots recordem que en ple mes d'agost d'aquell any, i havent fet Mn. Geli unes gestions amb el Sr. Xuclà per confirmar l'operació, aquell no va dubtar a trucar per telèfon al mestre Viader i a Roser Busquets, que aquells dies es trobaven de gira amb la Polifònica a Saint Moritz per a donar la bona notícia. L'alegria del missatge, segons ens han comentat, va ser celebrada.

Com a resultat d'aquesta nova entitat tutelar, que representava també deixar de dependre d'aquella institució que havia fet de mare del centre, s'organitzà de nou la vida administrativa i social, i es va fer el primer pas cap a un funcionament més democràtic i obert del centre. S'aprovà un nou reglament de règim intern (20-III-1979)⁷⁶ que preveia la formació

---

⁷⁴Vegeu els estatuts del Patronat al volum II, document núm. 19.

⁷⁵Vegeu la minuta escriptura de la societat anònima Patronat de Música I. Albéniz SA i el projecte d'estatuts al volum II, document núm. 20.

⁷⁶Vegeu el reglament al volum II, document núm. 21.

d'uns òrgans de govern amb representació de tots els estaments. S'elegiren els representants dels pares, dels alumnes i del personal no docent per integrar-se en el que seria el Consell del Conservatori, juntament amb tot el professorat.

Per completar el quadre de càrrecs directius, després d'una consulta a la Junta de Professors, foren nomenats:

Vicedirector	:	Francesc Geli	(efectes des de l'1-IV-79)
Cap d'estudis	:	Roser Busquets	(efectes des de l'1-IV-79)
Secretari	:	Lluís Brugués	(confirmació)
Vicesecretari	:	Joan Pubill	(efectes des de l'1-X-79)

Encara que algunes d'aquestes dades ja s'hagin esmentat, deixem constància dels càrrecs directius del Conservatori des de la seva fundació:

DIRECTORS

Francesc Civil Castellví	1-VI-1941 al 30-IV-1949
Ramon Arnau Serrano	1-V-1949 al 30-IV-1950
Josep Viader Moliné (provisional)	1-V-1950 al 31-III-1951
Francesc Civil Castellví	1-IV-1951 al 30-IX-1965
Josep Viader Moliné	1-X-1965 al 30-IX-1985
Lluís Brugués Agustí	1-X-1985 al 30-VI-1996

VICEDIRECTORS

Francesc Civil Castellví	1-V-1949 al 31-III-1951
Francesc Geli Tarrés	1-IV-1979 al 30-IX-1984
Roser Busquets Verdager	1-X-1984 al 30-VI-1990
Emili Garcia Solés	1-VII-1990 al 30-VI-1993

CAPS D'ESTUDIS

Joan Guillaume Costejà (i secretari)	1-X-1970 al 30-IX-1978
Lluís Brugués Agustí (i secretari)	1-X-1978 al 30-III-1979

Roser Busquets Verdaguer	1-IV-1979 al 30-III-1985
M. Àngels Alabert Feliu	1-IV-1985 al 30-IX-1985
Emili Garcia Solés	1-X-1985 al 30-VI-1990
M. Àngels Alabert Feliu	1-VII-1990 al 30-VI-1996

SECRETARIS

Ramon Arnau Serrano	1-X-1942 al 30-IV-1949
Josep Viader Moliné	1-V-1949 al 30-IX-1965
Joan Guillaume Costejà (i cap d'estudis)	1-X-1965 al 30-IX-1978
Lluís Brugués Agustí (i cap d'estudis)	1-X-1978 al 30-III-1979
Lluís Brugués Agustí	1-IV-1979 al 30-IX-1985
Francesc Camps Comellas	1-X-1985 al 30-VI-1993
Emili Garcia Solés	1-VII-1993 al 30-VI-1996

VICESECRETARIS

Joan Pubill Puig	1-X-1979 al 30-VI-1990

L'1 d'octubre de 1979 es contractava Pura Vela Serrano com a conserge, que encara ara hi continua, fent una bona tasca. Pel que fa a professorat, Emili Garcia sollicità -i se li concedí- excedència voluntària per cinc anys, des de l'1 de juliol de 1979.

Per cobrir aquesta baixa es convocà un concurs públic al qual es presentaren quatre aspirants. El jurat concedí la plaça al professor Francesc Camps i Comellas, el qual s'incorporà l'1 d'octubre del 79. El mateix jurat també va donar una menció especial, per la seva bona preparació, a Anna Ferrer i Barba, perquè es pogués tenir en compte en una propera convocatòria.

Els inconvenients de tot ordre administratius i acadèmics que comportava ser filial del Conservatori del Liceu de Barcelona feien cada vegada més evident la necessitat que el Conservatori, encara que mantenint la categoria d'elemental, pogués qualificar vàlidament els cursos professionals que ja feia en règim de filial. Per això s'elevà al Ministeri d'Educació la corresponent sol·licitud documentada per a la concessió de la validesa acadèmica oficial per a les ensenyances de grau professional, ampliables també al grau elemental de trombó i acordió, que no s'impartien.

8.7.5.2. LES SECCIONS DE SALT, DEL COLLEGI LA SALLE I DE SARRIÀ DE TER

Durant l'estiu de 1980, la Diputació ultimava les obres de restauració del convent de les Bernardes de Salt com a Casa de Cultura. Des d'un primer moment els seus responsables veieren amb bons ulls i estigueren decidits que el Conservatori fos una de les bases culturals d'aquell nou centre.

Molt d'interès hi hagué per part, recordem-ho, dels Srs. Alfons Moré i Xavier Soy, i, per descomptat, del president de la Diputació, Arcadi Calzada.

La secció de Salt del Conservatori s'inaugurà, en la segona quinzena d'octubre. Els cursos i matèries que s'hi impartiren foren: preliminar, 1r, 2n i 3r de solfeig, piano i guitarra; s'hi matricularen una quarantena d'alumnes.

Per tal d'atendre aquestes noves aules, i paral·lelament les necessitats de la seu central del Conservatori, es convocaren oposicions, les quals es realitzaren el dia 29 de setembre, amb un jurat format per Viader, Geli, Busquets, Alabert i Brugués. Després d'unes proves brillants, entraren a formar part del claustre, amb efecte des de l'1 d'octubre de 1980, les professores Anna Ferrer Barba, M. Àngels Bronsoms Ribas i Anna Vallespí Dalmau, totes de reconegut prestigi entre nosaltres. M. Àngels Bronsoms i Anna Vallespí començaren la seva docència a Salt, i Anna Ferrer, a la seu de Girona.

La Diputació tingué cura de tot l'equipament d'instruments i material pedagògic i del mobiliari. Cal agrair-li la seva generositat i la seva decidida voluntat de tirar endavant aquest nou centre artístic a la població de Salt, tan mancada en aquells moments d'equipaments culturals.

Però volem ser justos amb els agraïments i dir que si bé la Diputació va fer aquest primer esforç, després deixà de complir aquell compromís adquirit en el sentit de finançar el petit dèficit que podien representar aquestes classes. Esperem que el poble de Salt, a través del seu Ajuntament, valorarà algun dia aquest servei cultural que s'ha brindat als saltencs i als pobles veïns gràcies a l'esforç del mateix Conservatori.

Ja s'ha dit que els locals de la Cort Reial havien quedat petits; per això, a partir del curs 1988-89, es llogà una aula al col·legi La Salle, on impartiren la docència tot primer Francesc Camps, i més tard la professora Josefina Sirvent, amb classes de solfeig i piano i una mitjana d'uns 25 alumnes per curs. Amb la inauguració del nou edifici de Casa Ensesa es deixà aquesta secció, el curs 1994-95.

Durant un parell de cursos, i per iniciativa de l'Ajuntament de Sarrià, s'iniciaren també classes en aquesta població, en la qual impartí la docència de solfeig i de piano la professora Anna Vallespí, des de l'octubre de 1989, al local del Jovent, al carrer de la Rasa núm. 4. Aquest projecte en un principi es veia interessant des del Conservatori, primer, per acostar l'ensenyament de la música als pobles, i també, com a fórmula per descongestionar la seu central de la Cort Reial, però malgrat els esforços de totes les parts, hi hagué poques vocacions.

Aquests anys foren cursos de notable creixement d'alumnat oficial i lliure. És per aquest motiu que l'administració educativa fou sensible a l'hora d'atendre una petició que seria essencial per al futur del centre. Els resultats d'aquesta petició foren les Ordres del 4 de juny i del 12 i el 14 de juliol de 1980, del Ministeri d'Educació, en què es reconeixia al Conservatori Elemental de Girona l'oficialitat de diverses matèries de grau elemental i mitjà. Això tenia una repercussió fonamental; d'una banda, representava que es podia començar a caminar cap a un Conservatori Professional, i de l'altra, molt significatiu, poder avaluar els nostres alumnes.

I ve a tomb donar a conèixer ara l'evolució de l'alumnat, oficial i lliure, des de la fundació de l'escola fins als nostres dies:

ESTADÍSTICA D'ALUMNES: CURSOS 1942-43 AL 1994-95

ESCOLA DE MÚSICA

<u>CURS</u>	<u>OFICIALS</u>	<u>LLIURES</u>	<u>TOTAL</u>	<u>Núm. assig.</u>
1942-43	23	-	23	27
1943-44	35	-	35	48
1944-45	51	-	51	63
1945-46	68	-	68	83
1946-47	85	-	85	112

1947-48	96	-	96	150
1948-49	98	-	98	160
1949-50	89	-	89	190
1950-51	112	-	112	216
1951-52	150	-	150	282
1952-53	152	-	152	296
1953-54	156	-	156	308
1954-55	171	-	171	314
1955-56	142	69	211	319
1956-57	159	46	205	324
1957-58	117	46	193	356
1958-59	120	119	239	318
1959-60	121	136	257	417
1960-61	132	153	285	434
1961-62	126	179	305	348
1962-63	118	257	375	607
1963-64	110	288	398	679
1964-65	115	245	360	612
1965-66	122	264	386	559
1966-67	125	237	362	609
1967-68	144	201	345	736
1968-69	149	238	387	763
1969-70	174	191	365	577
1970-71	144	336	480	903
1971-72	178	444	622	1.068
1972-73	214	502	716	929
1973-74	263	586	849	1.122
1974-75	297	704	1.001	1.388
1975-76	281	896	1.177	1.617
1976-77	290	947	1.237	1.911
1977-78	285	1.186	1.474	2.232
1978-79	282	1.330	1.612	2.461
1979-80	304	1.732	2.036	3.444
1980-81	552(*)	1.668	2.185	4.116
1981-82	578(*)	2.142	2.666	4.458
1982-83	610(*)	2.430	2.966	5.089

CONSERVATORI ELEMENTAL

1955-56	142	69	211	319
1956-57	159	46	205	324
1957-58	117	76	193	356
1958-59	120	119	239	318
1959-60	121	136	257	417
1960-61	132	153	285	434
1961-62	126	179	305	348
1962-63	118	257	375	607
1963-64	110	288	398	679
1964-65	115	245	360	612
1965-66	122	264	386	559
1966-67	125	237	362	609
1967-68	144	201	345	736
1968-69	149	238	387	763
1969-70	174	191	365	577
1970-71	144	336	480	903
1971-72	178	444	622	1.068
1972-73	214	502	716	929
1973-74	263	586	849	1.122
1974-75	297	704	1.001	1.388
1975-76	281	896	1.177	1.617
1976-77	290	947	1.237	1.911
1977-78	285	1.186	1.474	2.232
1978-79	282	1.330	1.612	2.461
1979-80	304	1.732	2.036	3.444
1980-81	552(*)	1.668	2.185	4.116
1981-82	578(*)	2.142	2.666	4.458
1982-83	610(*)	2.430	2.966	5.089

CONSERVATORI PROFESSIONAL

1983-84	756(*)	2.729	3.368	6.061
1984-85	763(*)	2.749	3.476	6.315
1985-86	944(*)	2.800	3.620	6.628
1986-87	988(*)	2.914	3.751	7.526
1987-88	1.088(*)	3.092	4.028	7.865
1988-89	1.159(**)	3.161	4.320	8.298
1989-90	1.182(**)	3.102	4.284	8.095
1990-91	1.126(**)	2.950	4.076	7.936

1991-92	1.134(**)	2.145	3.279	6.837
1992-93	1.023(**)	1.473	2.496	5.066
1993-94	904(**)	2.392	3.296	4.248
1994-95	906(**)	943	1.849	3.791

(*) Inclous els alumnes de la secció de Salt

(**) " " " " " " " " La Salle

Però rebre aquest reconeixement de Conservatori Professional comportava, a més, una sèrie d'avantatges importants, com ara deixar de ser filial del Liceu, un lligam que es mantenia des dels primers anys de l'escola, aspecte aquest no poc important, ja que, en honor a la veritat, les relacions amb el Conservatori barceloní havien estat sempre cordials només de portes enfora, ja que es mantenien les aparences.

Res més lluny del qui escriu que intentar crear cap mena de polèmica ni obrir ferides amb un centre que va ser en temps llunyà orgull de Catalunya, i pel qual han passat i on hi ha actualment grans professionals i artistes de totes les especialitats, però també volem ser objectius i crítics a la vegada, i dir que aquella fallera d'alguns dirigents de representar una part important de l'ensenyament musical al nostre país s'ha portat molt deficientment i amb molt poca professionalitat. M'atreveiria a dir, fins i tot, que un dels factors que han incidit més en el fet que Catalunya hagi tingut un baix nivell de qualitat de professorat és la irresponsabilitat i poca exigència d'aquest centre juntament amb una nul·la intervenció inspectora.⁷⁷ Tant en l'aspecte burocràtic com en l'acadèmic, era un suplici haver-hi de tenir qualsevol tracte. Les estratagemes d'alguns professors i de l'administradora, amb el consentiment de la direcció, feien d'aquest monstre de l'ensenyament musical català, emparat sempre per la denominació operística i social del Liceu, una institució decadent i corrompuda.

No és el nostre propòsit seguir en aquesta línia de denúncia, d'altra banda, si hi volguéssim entrar a fons, donaria per a una publicació especial, pel nombrós material escrit que obra en el nostre poder i per les nostres pròpies vivències viscudes primer com a alumne del centre i posteriorment com a secretari i director del Conservatori. Per entendre millor el que volem dir, i a tall d'anècdota, cal llegir les cartes⁷⁸, escrites per l'administradora del

---

⁷⁷Pel nombre d'alumnes oficials i lliures que tenia aquest Conservatori a tot Catalunya, és fàcil arribar a la conclusió que el 70% dels professionals del país són titulats d'aquest centre.

⁷⁸Vegeu alguns paràgrafs d'aquestes cartes: **"La habitación nuestra, la de las señoras, bien limpia y no calurosa."* (13-VI-1966) **"Agradeceré que como siempre reserve en el mejor hotel de la ciudad una habitación con baño completo, buena y fresca para las señoras y cuatro individuales solamente con ducha para los señores."* (22-VI-1967). **"Habitaciones individuales para profesoras y una doble para las señoras, en esta última, por favor, que sea buena, ventilada y que de en la fachada principal."*

Conservatori del Liceu -que era de fet qui manava en el centre-, amb motiu de les seves vingudes a Girona pels exàmens. Creiem que aquestes particulars exigències són suficients per a demostrar la personalitat de qui regia els destins d'aquella institució. Volem excloure d'aquesta crítica molts professors, i especialment el que va patir més directament aquest fet, el seu director, el benvolgut mestre Pere Vallribera.⁷⁹

Ja en un altre terreny, direm que, en l'aspecte d'infraestructura, el 1980 arriba una obra esperada, la instal·lació de la calefacció de gas, amb la millora que resultà de poder prescindir de les perilloses bombones de butà, i que comportà també una qualitat més alta de funcionament respiratori.

Amb el considerable augment d'alumnes de piano que hi havia com a tot arreu -el Conservatori de Girona no n'era una excepció-, es contractà interinament i com a ajudant M. Anna Almeda i Fina, que estaria en el centre fins al curs 1984-85.

Seguint en l'àmbit del professorat, per acord del Patronat del Conservatori de 12-II-82, i a proposta del claustre, vista la seva dedicació, es nomenà professors titulars numeraris, amb efectes retroactius des de l'1 de gener, Nativitat Gurri, Lluís Brugués i Josep Cassú.

El 30 de setembre del 82 va ser baixa el professor de guitarra Narcís Bosch, que decidí establir-se de nou a la seva ciutat natal, Olot, on aprovà les oposicions per a una plaça de funcionari a l'Escola Municipal de Música. Vàrem tenir l'honor de forma part del jurat juntament amb els professors Joaquim Maideu (EPD), de l'Escola de Música de Vic, Nativitat Gurri i Jordi Codina, de Barcelona. A conseqüència d'aquesta baixa, es convocà un concurs públic que se celebrà el 12 de juliol del 82 amb un tribunal format per Viader, Geli, Busquets, Alabert, Gurri i Brugués, i el qual proposà com a professora interina l'única candidata a la plaça, Pilar Peraferrer, a partir de l'1 d'octubre de 1982.

L'edifici de la Cort Reial rebé una important transformació de millora en aquell any; s'hi renovà tota la instal·lació elèctrica, ja que hi havia encara fil elèctric de treneta, i es pintà tota la casa, a càrrec de les brigades municipals. Es preocupà molt d'aquestes tasques el llavors regidor de cultura de l'Ajuntament, Antoni Domènech, exalumne del Conservatori, que coneixia perfectament tots els problemes del Conservatori, des dels inicis d'aquella Escola de Música, l'any 1946, ja que estava emplaçada precisament a la seva mateixa casa, al carrer Escola Pia,

---

⁷⁹Pere VALLRIBERA I MOLINÉ (Sallent, 27-I-1903-Barcelona, 7-III-1990). Residí a Barcelona des dels 14 anys. Pianista i compositor. Es dedicà principalment a l'ensenyança del piano i s'especialitzà en l'acompanyament d'instrumentistes i sobretot, de cantants. Durant 50 anys fou professor i director del Conservatori del Liceu de Barcelona.

com ja havíem dit.

8.7.5.3. RECONeixEMENT OFICIAL DEL GRAU PROFESSIONAL

Però el Conservatori havia de mirar cap al futur. Els qui hi hem treballat, malgrat les dificultats d'un centre artístic fins fa ben poc pràcticament desprotegit de tothom, hem mantingut sempre vertaderes il·lusions, si no fos així, poques coses s'haurien aconseguit. Recordem que molts vespres d'hivern, en acabar les classes, passades ja moltes vegades les deu del vespre, pujant lentament a peu amb el mestre Viader pel carrer Nou, tractava de convence'l sobre la necessitat de sol·licitar el reconeixement oficial del nivell professional per al Conservatori. Ell mai no hi va posar cap obstacle, però, per la diferència d'edat, hi trobava més inconvenients que jo. El canvi que resultaria de la transformació que hauria de fer el Conservatori, i sobretot, saber si tindríem els mitjans per realitzar aquesta transformació amb dignitat, el preocupaven. Poc temps em va costar rebre la seva autorització per iniciar els tràmits: en el fons, el mestre Viader ha estat, és i serà un lluitador nat, un treballador incansable, i en el fons ens feia a tots la mateixa il·lusió emprendre aquest repte. Amb el seu beneplàcit, doncs, vam contactar amb l'eficaç i ben volguda M. Josep Prats, del Departament d'Ensenyament, al carrer Sepúlveda, la qual ens donà tota mena d'informació per reeixir en el projecte que li presentàvem. Els tràmits no foren fàcils ni curts, però finalment, i després de molts viatges per l'A-17 i amb un gruixut expedient de papers i més papers, el Decret núm. 514/1983 de 15 de setembre, publicat en el DOG núm. 387 del 7-XII-83, reconeixia aquella escola creada l'any 1942 com a centre oficial de nivell professional (vegeu volum II, document núm. 22).

Sens dubte, un dels avantatges d'aquest reconeixement era el fet de poder expedir als alumnes les titulacions de grau professional des del mateix centre. És adequat, doncs, detallar l'estadística de totes les titulacions expedides a través del Conservatori, primer com a filial del Liceu i posteriorment des del mateix centre, tenint en compte -i és sobradament conegut- que els estudis de música, comparats amb qualsevol altra carrera, només els acaben un petit tant per cent dels que els han començat, ja siguin els de grau mitjà o, en una proporció més alta encara, els de grau superior. Pel nombre d'alumnes que han passat per les aules del Conservatori, els titulats haurien de ser molts més dels que són. Però l'alt índex dels que no acaben els estudis i es queden a mig camí i el nombre important d'alumnes que en acabar els seus estudis, i com que no pensen dedicar-se professionalment a la música, passen per alt els tràmits de la sol·licitud del títol, expliquen per què en tota la història del Conservatori, l'únic oficial a les comarques gironines, i per tant l'únic que ha pogut expedir les esmentades titulacions, tan sols han tramitat les següents:

ESTADÍSTICA DE TITULACIONES EXPEDIDAS DES DEL CURS 1947-48 AL 1991-92

DIPLOMES DE PROFESSORAT (Decret de 15-VI-1942)

CURS	Música	Piano	Violí	Violoncel	Clarinet	Trompeta	Trombó	Flauta	Totals
1947-48	2	2	-	-	-	-	-	-	4
1948-49	3	2	-	-	-	-	-	-	5
1949-50	6	4	1	-	-	-	-	-	11
1950-51	4	4	-	-	-	-	1	-	9
1951-52	5	2	-	-	-	-	-	-	7
1952-53	-	1	1	-	-	-	-	-	2
1953-54	-	1	1	-	-	-	-	-	2
1954-55	-	1	-	-	-	-	-	-	1
1955-56	-	1	-	1	-	-	-	-	2
1956-57	-	3	-	-	-	1	-	-	4
1957-58	-	2	1	-	-	1	-	-	4
1958-59	-	3	-	-	-	-	1	-	4
1959-60	-	3	1	-	1	1	-	-	6
1960-61	-	4	-	-	-	-	-	-	4
1961-62	-	5	-	-	-	1	-	-	6
1962-63	11	5	1	-	1	-	-	-	18
1963-64	9	3	1	-	-	1	1	-	15
1964-65	7	6	-	-	1	1	-	-	15
1965-66	5	1	-	-	-	-	-	1	7
1966-67	12	1	2	-	-	-	-	-	15
1967-68	12	3	-	-	-	-	-	-	15
1968-69	13	7	-	-	-	-	-	-	20
TOTALS	89	64	9	1	3	6	3	1	176

TÍTOLS PROFESSIONALS (Decret de 15-VI-1942)

CURS	Solfeig-teoria	Piano	Violí	Totals
1983-84	1	-	-	1
1984-85	1	-	-	1
1985-86	-	-	-	-
1986-87	-	-	-	-
1987-88	-	1	1	2
1988-89	-	1	-	1
1989-90	-	-	-	-
1990-91	-	1	-	1
TOTALS	2	3	1	6

DIPLOMES ELEMENTALS (Decret de 10-IX-1966)

SOLFEIG-TEORIA, CANT I INSTRUMENTS DE CORDA

CURS	Piano	Violí	Guitarra	Solfeig-teoria	Arpa	Violoncel	Cant	Totals
1968-69	12	-	-	-	-	-	-	12
1969-70	9	-	-	-	-	-	-	9
1970-71	1	-	-	1	-	-	-	2
1971-72	2	-	-	3	-	-	-	5
1972-73	1	-	-	-	-	-	-	1
1973-74	1	-	-	3	-	-	-	4
1974-75	19	-	-	2	-	-	-	21
1975-76	8	1	-	-	-	-	-	9
1976-77	18	1	1	-	-	-	-	20
1977-78	20	3	-	-	-	-	-	23
1978-79	17	-	1	-	-	-	-	18
1979-80	36	1	2	1	-	-	-	40
1980-81	32	1	17	-	-	-	-	50
1981-82	56	-	6	-	-	-	-	62
1982-83	37	1	1	-	-	-	-	39
1983-84	29	1	6	-	-	-	-	36
1984-85	39	-	5	-	-	-	-	44
1985-86	43	-	5	-	-	-	-	48
1986-87	41	1	2	-	-	-	-	44
1987-88	126	1	14	-	-	-	-	141
1988-89	87	1	3	-	-	1	-	92
1989-90	100	1	10	-	1	-	-	112
1990-91	105	2	9	-	-	1	-	117
1991-92	113	3	7	-	-	1	2	126
Totals parcials	952	15	92	10	1	3	2	1075

DIPLOMES ELEMENTALS

INSTRUMENTS DE VENT I DE PERCUSSIÓ

CURS	Saxòfon	Trombó	Clarinet	Flauta dolça	Flauta traves-sera	Trompeta	Acordió	Caixa	Tenora	Totals
1977-78	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2
1978-79	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1979-80	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1980-81	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1981-82	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1982-83	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
1983-84	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1984-85	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2
1985-86	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
1986-87	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
1987-88	1	2	-	3	-	1	2	-	-	9
1988-89	-	1	5	2	-	2	-	-	-	10
1989-90	1	-	1	4	7	1	4	-	-	18
1990-91	-	1	2	3	4	1	1	-	-	12
1991-92	2	-	2	3	3	2	-	-	2	14
Totals parcials	4	8	11	15	14	7	8	1	2	70

TOTALS 1145

TÍTOLS DE PROFESSOR (Decret de 10-IX-1966)

SOLFEIG-TEORIA I INSTRUMENTS DE CORDA

CURS	Piano	Violí	Guitarra	Solfeig-teoria	Arpa	Violoncel	Totals
1983-84	3	-	-	-	-	-	3
1984-85	3	-	1	1	-	-	5
1985-86	4	-	1	1	-	-	6
1986-87	9	-	1	2	-	-	12
1987-88	10	1	3	4	-	-	18
1988-89	10	1	4	3	-	-	18
1989-90	15	1	-	4	1	-	21
1990-91	11	-	4	2	-	-	17
1991-92	13	-	1	2	-	2	18
Totals parcials	78	3	15	19	1	2	118

INSTRUMENTS DE VENT

CURS	Saxòfon	Trombó	Clarinet	Flauta dolça	Flauta travessera	Acordió	Totals
1987-88	-	1	-	-	-	-	1
1988-89	1	1	-	1	-	-	3
1989-90	-	-	1	1	1	1	5
1990-91	-	1	-	-	2	-	3
Totals parcials	1	3	1	2	3	1	12

TOTALS 130

8.7.5.4. MESTRES: JOAN GUILLAUME I MN. FRANCESC GELI

EL MESTRE JOAN GUILLAUME I COSTEJÀ

Com a tota institució que ja no és del tot jove, va començar a arribar al Conservatori una etapa de jubilacions, d'acomiar-se de persones que hi havien treballat molt i, sobretot, que l'havien estimat. El 30 de setembre de 1983 passava a la situació passiva el professor Guillaume, que en tantes i tantes ocasions ens explicà anècdotes i vivències de la música i de músics gironins, amb aquella memòria que el caracteritzava⁸⁰. Després de gaudir uns anys de la merescuda jubilació, el professor Guillaume moria el dia de Nadal, de 1987, acompanyat en tot moment de la seva esposa, M. Teresa Serra, i del seu únic fill, Joan. Per la seva meritòria tasca, anotem a continuació unes paraules de comiat que publicàrem a la revista *La clau de sol* del Conservatori⁸¹.

COMIAT A JOAN GUILLAUME I COSTEJÀ

Passà a millor vida, concretament el dia de Nadal passat, el nostre bon amic Joan Guillaume Costejà, a l'edat de 75 anys, que, per tants motius i a pols, havia anat guanyant-se l'estimació social i el reconeixement artístic de tots els que l'havíem tractat.

Per això, en la primera ocasió que tinc, voldria des d'aquí, i en nom de tots els que formem ara el Conservatori, retre un senzill però sentit homenatge al que va ser un bon professor del Conservatori, i sobretot, un home que el va estimar.

Nascut accidentalment a la població francesa de Sant Llorenç de Cerdans, el 3 de març de 1913, visqué els seus primers cinc anys a Portbou, i es va traslladar després a Salt, on estudià al col·legi La Salle.

---

⁸⁰El Conservatori li organitzà un merescut homenatge el dia de Santa Cecília d'aquell mateix any, amb el programa següent: missa a l'església de l'Hospital amb acompanyament musical, concert d'alumnes a Les Bernardes de Salt, i seguidament sopar al restaurant Els Caçadors, amb entrega d'una placa commemorativa i amb els discursos pertinents.

⁸¹Brugués, Ll. *La Clau de Sol*, Edit. Conservatori de Música. Girona, març de 1988, núm. 2.

Des de ben petit s'interessà per la música, tot i que a casa seva no hi havia tradició musical; el seu pare treballava a la Renfe. Sovint m'havia confessat que, de petit, es quedava hores i hores als balls populars bocabadat escoltant els músics.

L'amic Guillaume tocava el flabiol i el trombó, però el seu instrument preferit va ser el violí, tot i que en un principi volia estudiar trompeta. Va ser doncs amb el violí que va assolir una categoria i un nom ben merescuts. Calçat amb esclops venia des de Salt a classe amb el professor Joaquim Vidal, home exigent, cridaner, que renyava a tothom menys al petit Joan Guillaume. Segons paraules de Santiago Coquard⁸², el petit vailet no es perdia ni una classe, tant si plovia com si nevava. Més tard fou alumne predilecte del genial Eduard Toldrà.

L'any 1929 entrà a formar part de l'Orquestra Simfònica de Girona, de la qual era el component més jove, i el 28 d'octubre de 1938 va començar a tocar sarsuela al nostre Teatre Municipal, local entranyable per a ell, ja que més tard, concretament l'1 de gener de 1942, hi tornava a actuar, i ho faria ininterrompudament fins al 5 de novembre de 1967, o sigui, durant 25 anys.

Va compaginar sempre la música amb el seu treball com a funcionari d'Obres Públiques des del 1940.

L'any 1945, juntament amb Rogeli Sánchez, fundà el famós Quintet Vienès, agrupació que assoliria una popularitat i prestigi sense precedents. Tothom recorda a Girona les famoses sessions dels anys 1945 al 50 al bar terrassa Canaletes de la plaça de Catalunya, o les seves interpretacions en actes religiosos, i molt especialment en casaments.

L'any 1966 va assumir la direcció de l'Orquestra de Cambra de la Diputació de Girona, orquestra que, sota la batuta de Rafel Tapiola, havia debutat al nostre primer teatre el 3 de febrer de 1955.

---

⁸²Santiago COQUARD I SALA. Mestre. Fou expulsat del cos de mestres per raons polítiques, i fou multat per no saludar amb la simbologia feixista i també li va ser obert un expedient de depuració, per la qual cosa va estar trenta anys sense poder ser titular de cap centre escolar. Vegeu *El Pirineo*, del 25 de febrer de 1941, que informa "al vecino de esta capital Santiago Coquard le ha sido impuesta una multa de doscientas pesetas por falta de colaboración al Régimen". Fundà una acadèmia privada que adquirí ben aviat un gran prestigi. Havia estat directiu del Cercle Artístic des del 1950, i havia ocupat càrrecs com els de secretari, tresorer i vicepresident. També havia col·laborat com a comptable amb el Sindicat de Músics en època del secretari Joaquim Vidal.

És el 1962 quan entrà com a professor de violí al Conservatori, plaça que ocupà fins a la seva jubilació el 30 de setembre de 1983, compaginant quasi tots aquests anys la labor pedagògica amb la secretaria del centre.

Fou sempre un excel·lent company per a tots nosaltres, seriós en el treball, alegre en l'esbarjo i exemplar en la conducta. Ara el mestre Guillaume ha mort, després de tota una vida lliurada a la música i al Conservatori que ell tant estimava. Amb nosaltres restarà sempre més el record de la seva personalitat".

A partir del curs 82-83, i atenent una vegada més el nombre d'alumnes de piano, es féu necessària la contractació d'un nou ajudant. La professora Imma Ponsatí i Ferrer s'integrà al centre amb efectes des de l'1 d'octubre.

Una novetat important repercutia en la carrera de música: l'ordre del Ministeri d'Educació i Ciència del 14-VI-82 (BOE núm. 141), que homologava diversos títols de música als de llicenciat universitari a efectes d'ensenyament. Això va ser un pas endavant i transcendent en la història; aquest reconeixement de la carrera musical representaria una nova visió dels estudis musicals. El proper pas seria l'entrada en vigor de la nova Llei, la LOGSE, que ja reconeix la nova titulació superior com de llicenciat universitari a tots els efectes.

També el Conservatori ha sabut compaginar les angoixes i problemes diaris amb el lleure i la diversió, organitzant uns quants viatges d'estudis que varen començar el desembre de 1982; això sí, sense perdre mai ni un sol dia de classe, fent-los habitualment durant el període de vacances de Nadal, en uns dies allunyats del quefer diari de classes, reunions o exàmens, amb l'objectiu de conèixer altres centres d'ensenyament, especialment conservatoris de música, i per què no, també gaudir d'uns dies d'esbarjo i convivència entre tots. La primera sortida fou el desembre de 1983, a Burgos, Santander, Vitòria i Pamplona, on el professorat quedà meravellat, sobretot en l'aspecte d'infraestructura dels seus conservatoris.

El curs 1983-84, el Conservatori tingué un bon moviment de professorat. D'una banda, i com a conseqüència de la jubilació del mestre Guillaume, es convocà un concurs oposició per a cobrir l'esmentada plaça i en la qual participaren dos aspirants. El tribunal, presidit pel violinista i compositor Xavier Turull, i tenint com a vocals Miquel Martí i Guàrdia, Josep Viader, Francesc Geli i Lluís Brugués, celebrà les proves el dia 5 de setembre de 1983, i van donar com a resultat el nomenament com a titular numerari del professor Joan-Evangelista Sánchez, qui s'incorporà al principi del curs 83-84. També entrà en la mateixa època, i després de gaudir d'una excedència voluntària, el professor Emili Garcia.

El 7 de setembre del mateix any se celebrava també el concurs per a una plaça de professor de flauta travessera, amb un tribunal format per Viader (president), Busquets, Alabert, Bronsoms i Brugués, que actuà com a secretari. Després de les proves realitzades pels dos únics aspirants, es nomenà Pau Castanyer i Bachs com a professor encarregat per a 1983-84.

També, i a causa de la forta demanda dels estudiants de cant, es contracta la professora Montserrat Comadira, que ja havia col·laborat amb el Conservatori com a professora de guitarra durant el curs 67-68. Amb tot aquest moviment, a partir del curs 83-84 el claustre quedà format pel professorat següent:

Titulars: . . . . . Viader, Geli, Busquets, Alabert, Garcia, Gurri, Brugués, Cassú i Sánchez.
Interins: . . . . . Camps, Bronsoms, Ferrer, Vallespí i Peraferrer.
Encarregats de curs: . Castanyer i Comadira.
Auxiliars: . . . . . Pubill, Ponsatí i Almeda.

A la fi del curs 1983-84, a petició pròpia i com a conseqüència de no trobar-se gaire bé de salut, passà a la jubilació un altre dels professors que deixaren una petjada profunda en el centre, Mn. Francesc Geli, amb 29 anys de servei al Conservatori.

Com s'havia fet l'any anterior amb el mestre Guillaume, el Conservatori li reté un emotiu homenatge el 22 de novembre de 1984, consistent en una missa a la Catedral amb acompanyament del cor del Conservatori i del mestre Civil a l'orgue, i un dinar de germanor al Santuari de Santa Afra, en el qual se li féu entrega d'una placa commemorativa. L'homenatge finalitzà amb un concert d'alumnes i professors a l'auditori de Les Bernardes de Salt.

Igualment com hem fet amb el mestre Guillaume, volem aportar en forma d'apunt biogràfic, uns articles que varem dedicar a la memòria de mossèn Geli el dia 20 d'agost de 1988⁸³, just al cap de quatre anys de la seva merescuda jubilació, amb motiu del seu traspàs:

---

⁸³Brugués, Ll. Record a Mn. Francesc Geli i Tarrés. *Revista La Clau de Sol*. Edit. Conservatori de Música. Girona, desembre de 1988, núm. 4. Brugués, Ll. *Diari de Girona*, diumenge 21-VIII-1988.

"RECORD A MN. FRANCESC GELI I TARRÉS

Després de la pèrdua del mestre Guillaume, ens toca ara retre homenatge a Mn. Francesc Geli, que va morir, després d'una llarga malaltia, el passat dia 20 d'agost.

Tot Girona s'ha bolcat en escrits i mostres d'estimació per aquesta gran persona; jo pretenc senzillament, que els alumnes que no han tingut la sort d'haver-lo conegut, tinguin una visió d'ell i del que va representar per al Conservatori.

Fill de la Cort Reial, on nasqué el 3 de juny de 1916 i procedent de dues famílies ben conegudes de la ciutat, la de l'antiga llibreria Geli i la dels joiers Tarrés, mossèn Geli era una persona admirada i estimada per tothom.

Fou fundador de l'Acadèmia Musical Santa Cecília de la Congregació Mariana de Girona, l'any 1929, i director de la Schola Cantorum del seminari el 1934. El 4 de juliol del 1943 fou ordenat sacerdot, any que també fou nomenat mestre capellà de la Catedral i professor de música i cant gregorià del seminari. El 1947 entrà com a viceconsiliari de l'Adoració Nocturna i l'any 1955 al Conservatori, on va ocupar la vicedirecció i una vocalia al Patronat des del 1979 fins a la seva jubilació.

Entre les distincions obtingudes, cal destacar el premi del festival d'Arezzo (Itàlia) amb la coral Polifònica de Girona cantant gregorià.

Parlar o escriure sobre mossèn Geli és fer referència a un dels homes que més ha estimat el Conservatori. En l'aspecte pedagògic es va distingir sempre per fer un rigorós seguiment dels estudis dels seus alumnes. Home ordenat i meticulós, era un enamorat del cant coral, una de les signatures que sempre impartí i per a la qual va escriure dos toms d'exercicis per a una, dues i tres veus, amb la seva corresponent part teòrica. No vull fer aquí una llista d'elogis, però sí que haig d'esmentar almenys la seva valuosa contribució, l'any 1979, en la constitució del Patronat que tot primer va permetre la continuïtat del Conservatori i que durant uns anys li ha donat suport.

La seva meravellosa tasca entre nosaltres, la seva gran humanitat i bondat i la seva veneració a Santa Cecília, la nostra patrona; els seus discursos al finalitzar una festa, un dinar de fi de curs, etc., són records que sempre més perduraran entre nosaltres, i la classe número 5 del Conservatori serà sempre més la de mossèn Geli.

Volem afegir també que l'acte d'enterrament, celebrat a la Catedral, va ser una manifestació de dolor de tota la ciutat, i va ser presidit per les primeres autoritats.

Per tal de cobrir aquesta plaça que deixava vacant Mn. Geli, es contractà interinament els professors Teresa Thió i Pere Frigolé, que començaren l'1 d'octubre de 1984 la seva activitat al Conservatori. Durant aquell curs ja es feren els preparatius per tal de regularitzar el professorat contractat, convocant oposicions per a 3 places, dues d'auxiliar de piano i una de solfeig.

El desembre de 1984 s'organitzà una nova sortida, per visitar els conservatoris de Tarragona, València, Alacant i Conca. Quedàrem també tots meravellats de les magnífiques instal·lacions que tenien, sobretot els de Tarragona i València.

En quedar vacant el càrrec de vicedirector que ocupava Mn. Geli fins a finals de curs, el mestre Viader proposà, per a aquest càrrec, i fou acceptada la professora Roser Busquets, i per a la vacant que ella deixava, cap d'estudis, la professora M. Àngels Alabert. Així, l'equip de direcció, a partir de l'1 d'abril de 1985, queda constituït per: Viader (director), Busquets (vicedirectora), Alabert (cap d'estudis), Brugués (secretari) i Pubill (vicesecretari).

També havia passat a titular numerari, amb data 1 de març de 1985, el professor Francesc Camps, ja que feia cinc anys que exercia la docència al centre.

Poc abans de finalitzar el curs 84-85, el mestre Viader anunciava que, per imperatius legals de la llei sobre classes passives i incompatibilitats, al final del curs, el 30 de setembre de 1985, passaria a la situació de jubilat, amb 36 anys de servei al Conservatori.

Com ja era habitual en el centre, per la festivitat de Santa Cecília d'aquell any s'organitzà el seu homenatge, consistent en una missa, un dinar al restaurant Balneari Prats de Caldes de Malavella, amb entrega d'una placa commemorativa i amb els discursos pertinents, al qual s'afegiren nombrosos professors de Girona i comarques. L'acte acabà amb un concert d'alumnes i professors.

Com a conseqüència de la baixa del mestre Viader a 30 de setembre del 85 i la dels professors Castanyer i Almeda, també en la mateixa data, es convocaren oposicions, que es van celebrar els dies 5, 6 i 7 de setembre, i que portaren a incorporar-se a la plantilla del Conservatori els professors M. Àngels Pardàs i Pere Frigolé, de piano i Imma Ponsatí, de solfeig, amb efectes des de l'1 d'octubre de 1985. El tribunal estava format pel Dr. Francesc Bonastre (president), Àngel Recasens, Anna M. Cardona, Josep Viader i Emili Garcia.

Un temps abans de la jubilació del mestre Viader, i sobretot el mes de setembre de 1985, es començà a remoure la qüestió de qui seria el nou director del centre. Diversos noms sortiren entre els companys, tots sobradament capaços d'iniciar la nova etapa, difícil sens dubte, després de l'autoritat que representava el mestre Viader. Hem de confessar que el que escriu, que llavors era secretari del Conservatori, rebé des del primer moment el suport unànim de tota la comunitat, així com, posteriorment, el del Patronat.

Amb la reestructuració que calgué dur a terme i que, per cert, no resultà gens fàcil, l'equip directiu quedà format per Ll. Brugués (director), R. Busquets (vicedirectora), E. Garcia (cap d'estudis), F. Camps (secretari) i J. Pubill (vicesecretari), i els departaments quedaren formalitzats amb les àrees següents: Anna Ferrer (piano i música de cambra); Josep Cassú (solfeig), Àngels Alabert (harmonia i assignatures complementàries), Nativitat Gurri (guitarra) i Joan E. Sánchez (instruments de corda). Aquella dificultat en la formació del primer equip vingué donada per l'interès dels professors Garcia i Alabert d'ocupar el càrrec de cap d'estudis.

S'amplià la plantilla amb cinc professors més, que entraren l'1 d'octubre de 1985: Jordi Rigau (clarinet i saxòfon), Josep Gispert (flauta, tenora i tible), Manuel Comadevall (trompeta), Enric Rigau (contrabaix) i Josep Bassal (violoncel). En començar una nova etapa per al Conservatori, el curs 1985-86, la plantilla era de 25 professors: Alabert, Bassal, Busquets, Bronsoms, Camps, Cassú, Comadevall, Comadira, Ferrer, Frigolé, Garcia, Gispert, Gurri, Pardàs, Peraferrer, Ponsatí, Pubill, Riera, J. Rigau, E. Rigau, Sadurní, Sánchez, Vallespí, Thió, i Brugués (director).

Per acabar, hem de concloure la història del Conservatori tot indicant que les seves cròniques deficiències materials i la migradesa en tots els àmbits que ha patit són un reflex del menysteniment amb què les institucions públiques han considerat l'ensenyament musical a la ciutat. Unes vegades raons econòmiques i altres raons polítiques i de tota mena han estat sempre excusa per no donar l'empenta necessària a un centre que, fins ara, ha tirat sempre endavant gràcies a l'esforç del seu personal.

Aquesta nova i interessant etapa que, com a resultat de la jubilació del mestre Viader, començava en el centre el 1985 -amb constitució del Consorci de la Música Isaac Albéniz com a nova entitat tutelar del Conservatori l'any 1988-⁸⁴, conveni amb el Consell Comarcal del Gironès creant escoles de música en poblacions del seu àmbit⁸⁵, o la inauguració de la nova seu de Casa Ensesa, preferim que siguin altres, i amb la perspectiva dels anys, els que la valorin, sobretot pel fet que n'hem estat protagonistes molt directes.

8.8. EL CERCLE ARTÍSTIC DE GIRONA (1947-1970)

L'any 1947 es fundava a Girona la societat Cercle Artístic de Girona, entitat que ja havia existit a principis de segle amb una finalitat semblant⁸⁶.

Entre els objectius de la nova entitat artística s'hi trobava sens dubte un rerefons de reivindicació catalanista important, encara que els seus estatuts diguessin tot el contrari. Vegem el següent paràgraf: l'objectiu de la societat era *"fomentar el estudio de las Bellas Artes y cuantas actividades se relacionen con éstas, como artes aplicadas e incluso Ciencias, recogiendo toda idea y manifestaciones artísticas de sus asociados, para su divulgación en general, no permitiéndose trabajos de cuestiones políticas de ninguna clase, ni tener discusiones sobre las mismas"*⁸⁷ Tampoc hi mancava una bona organització per al conreu i la projecció de la música a la ciutat. Per això, dins del seu organigrama, hi figurava una Secció Musical, sota la responsabilitat d'un músic o compositor, el nom del qual anà canviant amb els anys i amb les diferents juntes directives del Cercle. En aquest sentit, direm que de les cinc seccions, amb les seves activitats dues feien referència a la música, la a) i la c). La secció a) era l'encarregada dels cursets i estudis de dibuix, pintura, escultura, decoració, música, arqueologia, literatura i ciències. La secció c) feia referència a l'organització de concerts i altres festivals artístics. Queda clara, doncs, una voluntat explícita per la música.

---

⁸⁴Vegeu volum II, document núm. 23 (23.1, 23.2 i 23.3).

⁸⁵Vegeu volum II, document núm. 24.

⁸⁶Així trobem, d'aquesta primera etapa, que l'any 1902 la Junta del Círculo fa una crida i invita els obrers a participar en els concerts, i un any més endavant és la societat que organitza les òperes i el teatre a Girona. Un concert d'aquesta primera entitat és el realitzat l'any 1903 pel quintet format per Vila, Oliva, Mollera, Saló i Sobrequés, amb els cantants Adela Blasco (mezzo) i Josep Hugas (baríton). Per Santa Cecília del mateix any, tenim els mateixos artistes, però en comptes de la mezzo, senyoreta Blasco, hi trobem al tenor Manel Utor. Desconeixem el temps que durà la societat.

⁸⁷Vegeu els Estatutos para el Régimen de la Sociedad Cultural Círculo Artístico de la ciudad de Gerona, (1947).

Malgrat que en tota la seva història el Cercle fou vigilat molt de prop pel Govern Civil i altres autoritats governatives, totes aquestes activitats i les no esmentades foren desenvolupades pel Cercle Artístic, i la seva força organitzativa fou molt rellevant durant molt de temps en la vida cultural gironina.

En la dècada dels quaranta, les activitats culturals a la ciutat eren protagonitzades regularment pels òrgans polítics (com la FET i les JONS i els sindicats verticals), pels organismes estatals (Delegació d'Ensenyament, l'Institut o la Inspecció Provincial d'Ensenyament Primari, etc.), per l'Escola de Música (recentment creada, el 1942), i per les institucions eclesials (com la Junta Diocesana d'Acció Catòlica o el Seminari).

Francesc Ferrer i Gironès, en un extens i interessant article⁸⁸, ens diu que, en certa manera, la creació del Cercle va ser fruit d'un clima cultural a la ciutat que començà amb les primeres eleccions municipals del terç familiar, el 1948, acompanyades de la fundació de l'Institut d'Estudis Gironins, el 1946, així com de la restauració dels Jocs Florals el 1948, amb les quals coses s'aconseguí *"una nova activitat cultural, i es fomenà la participació de ciutadans que havien quedat marginats des d'acabada la Guerra Civil"*.

El nostre interès se centra aquí, únicament i exclusivament, en les activitats musicals que al llarg dels 23 anys d'existència, el Cercle dugué a terme.

Entre les moltes activitats musicals que organitzà cal destacar, els *Dimecres Musicals*, que varen aconseguir un notable èxit i que eren gratuïts per als socis del Cercle. Es pot calcular, solament en els primers quatre o cinc anys de vida de la societat, que foren més de cent els concerts duts a terme.

De la molta informació diversa de què disposem, volem anotar, entre altres actes, el del dia 5 de novembre de 1950 amb l'actuació de l'Orfeó Català, acte en el qual estava previst imposar la llaçada a la senyera per perpetuar el ressò d'aquella jornada. Diverses circumstàncies, sens dubte polítiques, feren ajornar l'acte. Es féu, però, a Barcelona, el dia 26 de desembre de 1951, diada de Sant Esteve, en el tradicional concert que l'Orfeó oferia anyalment al Palau de la Música Catalana i que en aquella ocasió celebrava el 60è aniversari de la seva fundació.

---

⁸⁸Ferrer i Gironès, F. "El Cercle Artístic de Girona (1947-1970)" (pàg. 139-162), dins de L'Època franquista. "Estudis sobre les comarques gironines"- Quaderns del Cercle, núm. 5. Edita: Cercle d'Estudis Històrics i Socials de Girona. Girona, maig de 1989.

Un dels primers homenatges que rebé el mestre Civil de la ciutat vingué precisament del Cercle Artístic, i consistí en un sopar el dia 27 de febrer de 1954 i un concert el dia 20 de desembre del mateix any. Hem tingut a les nostres mans el programa de l'acte d'homenatge en qüestió, amb el seu "menú-artístic-musical-gastronòmic", el qual és editat amb una finesa i una pulcritud adients a la persona a qui anava destinat l'homenatge. El sopar costava 60 pessetes i es va fer al restaurant Casa Marieta.

Dins de les diferents manifestacions musicals del Cercle trobem també l'homenatge que el dia 22 de novembre de 1956 oferia, al Teatre Municipal, als components de la coral del GEiEG per haver obtingut el premi al festival d'Arezzo.

El 1957, la secció musical del Cercle Artístic havia viscut una crisi de creixement. A causa del fort impacte i del bon record que havia deixat a la ciutat la tasca realitzada per l'Associació de Música, 20 anys després de la seva desaparició encara era present en la memòria de molts gironins. Per això, assabentada la Junta del Cercle de la creació d'una comissió gestora⁸⁹ per intentar reorganitzar l'Associació, amb data de 28-VI-1957 adreça un comunicat a aquesta gestora, oferint-se a deixar les activitats musicals en cas que prosperés el projecte, per no interferir en la mateixa activitat en el limitat marc de la ciutat, però sempre que els seus socis poguessin passar (si ho volguessin), com a socis fundadors, i amb els mateixos avantatges que els de la nova Associació. Aquesta separació produí en el Cercle una disminució molt important de les seves activitats, i conseqüentment la seva presència en la vida cultural seria inferior. Aquesta separació es produí precisament l'any 1957, en l'únic curs que el Cercle no tenia vocal de música dins la seva Junta.

L'any 1958, l'entitat Amics de la Sardana⁹⁰ s'acull sota l'empara del Cercle, i també treballa molt. Aquest any s'organitza el primer aplec sardanista de Girona després d'acabada la Guerra Civil.

Anotem ara, i a tall merament informatiu, alguns concerts del Cercle i qui eren els seus vocals de música:

---

⁸⁹Ferrer, F, op. cit. pàg. 144.

⁹⁰L'entitat Amics de la Sardana, s'havia fundat l'any 1923 amb el nom de Foment de la Sardana i en aquell temps s'havia hostetjat a la seu de l'Ateneu Social Democràtic.

ANY 1948

Núm. 1.	7 d'abril	Cèsar Ferraresi (violinista) i José M. Roma (piano). Teatre Municipal.
Núm. 2.	12 de maig	Victòria dels Àngels (soprano) i Pere Vallribera (piano). Teatre Municipal.
Núm. 3.	14 de juny	Rafael Tapiola (organista). S.I. Catedral Basílica de Girona.
Núm. 4.	15 de juny	Francesc Civil (organista). S.I. Catedral Basílica de Girona.
Núm. 5.	16 de juny	Francesc Tapies (organista). S.I. Catedral Basílica de Girona.
Núm. 6.	20 de juny	Orquestra Simfònica de Madrid, director, Francesco Mander. Teatre Municipal.
Núm. 7.	26 d'octubre	Quartet de corda de Barcelona: Jaume Lletja i Joan Farrerons (violinistes), Josep Rodríguez (viola) i Sants Sagrera (violoncel). Teatre Municipal.

Vocal: Josep Baró i Güell
Secretari: Bartomeu Vallmajó

ANY 1949

Núm. 8.	9 de març	Vicenç Prats (violinista) i Josefina Prats (piano). Cercle Artístic.
Núm. 9.	16 de març	Esbart Verdaguer. Escenificació d' <i>El Tarlà</i> , de Moreno Pallí.
Núm. 10.	30 de març	Rafael Tapiola (pianista). Cercle Artístic.
Núm. 11.	6 d'abril	Recital de cançons del mestre Francesc Civil, comentades pel seu autor i amb la col·laboració de Juanita Mercader i Maria Blanxart (liederistes). Cercle Artístic.

Núm. 12.	20 d'abril	Núria Delclòs (pianista). Cercle Artístic.
Núm. 13.	27 d'abril	Sessió musical sobre Wagner, amb la col·laboració del Sr. Saurí, locutor de Ràdio Espanya de Girona. Cercle Artístic.
Núm. 14.	11 de maig	Ramón Castillo (pianista). Cercle Artístic.
Núm. 15.	18 de maig	Trio Vienès. Rogeli Sànchez (piano) Joan Guillaume (violí) i Josep Serra (violoncel). Cercle Artístic.
Núm. 16.	25 de maig	Sessió musical sobre J.S.Bach, amb la col·laboració del Sr. Ribas Ximenis. Cercle Artístic.
Núm. 17.	3 de juny	Orfeó Gracienc i el seu quadre de danses folklòriques. Director musical: Antoni Pérez Simó. Director de danses: Lluís Trullàs Ribes. Teatre Municipal ⁹¹ .
Núm. 18.	8 de juny	Sessió musical sobre Mendelssohn, amb la col·laboració del Sr. Salvador Saurí Mirambell, locutor de Ràdio Espanya de Girona. Cercle Artístic.
Núm. 19.	15 de juny	Josep Cantó (piano). Cercle Artístic.
Núm. 20.	19 d'octubre	Josep Cantó (commemoració del primer centenari de la mort de Chopin), amb la col·laboració literària d'Eusebi Pascual. Cercle Artístic.
Núm. 21.	26 d'octubre	M. Salomé López Quintilla (piano). Cercle Artístic.
Núm. 22.	16 de novembre	M. Teresa Giménez (piano). Cercle Artístic.
Núm. 23.	23 de novembre	Conferència literària i musical, per Rogeli Sànchez Viñas, amb la col·laboració de Joan Guillaume (violí) i Josep Serra (violoncel). Cercle Artístic.
Núm. 24.	30 de novembre	Consol Oliveras (violí) i Rogeli Sànchez (piano). Cercle Artístic.
Núm. 25.	7 de desembre	Anna Busquets (soprano) i Rogeli Sànchez (piano). Cercle Artístic.

---

⁹¹Concert patrocinat per la mateixa secció musical del Cercle.

Núm. 26.	14 de desembre	Maria Rosa Vehils (soprano lleugera) i Camila Lloret (piano). Cercle Artístic.
Núm. 27.	15 de desembre	Andrzej Wasowski (piano). A benefici de l'OCAU. Teatre Municipal. ⁹²
Núm. 28.	21 de desembre	Montserrat Fabra (liederista) i Josep Cantó (piano). Recital de cançons del mestre Cantó. Cercle Artístic.

- A final d'any s'havien organitzat 13 concerts, 6 sessions musicals i 6 sessions de cant.

Vocal: Josep M. Pla Dalmau
Secretari: Bartomeu Vallmajó

ANY 1950

Núm. 29.	24 de febrer	Orquestra de Cambra de Stuttgart, director Karl Mounchingen. Teatre Municipal.
Núm. 30.	14 de març	Henri Lewkowicz (violinista) i Pere Vallribera (piano). Teatre Municipal.
Núm. 31.	22 de març	Anton Aguiló (pianista). Cercle Artístic.
Núm. 32.	29 de març	Teresa Llacuna (pianista). Cercle Artístic.
Núm. 33.	12 d'abril	M. Lluïsa Bachs (pianista). Cercle Artístic.
Núm. 34.	26 d'abril	Recital Grieg. Josep Cantó (piano). Dissertació literària per Emili Figueras (crític musical). Cercle Artístic.
Núm. 35.	3 de maig	Josep Cantó (pianista). Cercle Artístic.
Núm. 36.	10 de maig	Salvador Dabau (pianista), amb obres pròpies; rapsode: Sr. Juliol. Cercle Artístic.

---

⁹²Ibidem.

Núm. 37.	17 de maig	Concert d'obres de l'artista pintor J. Guardiola Torregrossa. Amb la col·laboració de R. Sánchez (piano), Joan Guillaume (violí) i Montserrat Fabra (cantant). Cercle Artístic.
Núm. 38.	24 de maig	Concepció Alsina (soprano liricodramàtica) Cercle Artístic.
Núm. 39.	31 de maig	Laura Isern (soprano lleugera). Cercle Artístic.
Núm. 40.	30 de juny	Homenatge als Srs. Figueras i Massanas. Amb la col·laboració de Francesc Civil, Josep Cantó, Ramón Castillo, Rogeli Sánchez, Joan Fabra i M. Rosa Izquierdo (pianista); Josep Serra (violoncel); Consol Oliveras (violí) i Montserrat Fabra i Anna Busquets (cantatrius). Saló de Festes de l'Hotel Peninsular.
Núm. 41.	5 de novembre	Orfeo Català, director Lluís M. Millet. Subdirectors: Joan Tomàs i Joan Llongueras. Patrocinat per l'Excm. Ajuntament. Teatre Municipal.
Núm. 42.	19 de novembre	Audició de composicions per a cant, piano i violí i piano a càrrec de Teresa Suñer (pianista directora). Consol Oliveras (violí) i Joaquina Suñer (soprano). Cercle Artístic.
Núm. 43.	29 de novembre	Josep Cantó (pianista). Cercle Artístic.
Núm. 44.	6 de desembre	Teresa Borràs (pianista). Cercle Artístic.
Núm. 45.	13 de desembre	M. Rosa Vehils (liederista) i Jordi Romà. Cercle Artístic.
Núm. 46.	20 de desembre	M. del Carmen Conde (pianista). Cercle Artístic.
Núm. 46 bis	21 de desembre.	Josep Cantó (pianista). A benefici del Nadal del Pobre ⁹³ . Teatre Municipal.

- Durant tot el curs se celebraren, a més, els *Dimecres musicals*.

Vocal: Josep M. Pla Dalmau
Secretari: Bartomeu Vallmajó

---

⁹³Ibídem.

ANY 1951

Núm. 47.	14 de març.	Anton Aguiló (pianista). Cercle Artístic.
Núm. 48.	28 de març	Josefina Planas-Civil de Tarruella (pianista). Cercle Artístic.
Núm. 49.	6 d'abril	Rafael Tapiola (organista) ⁹⁴ S.I. Catedral Basílica de Girona.
Núm. 50.	7 d'abril	Francesc Civil (organista) ⁹⁵ S.I. Catedral Basílica de Girona.
Núm. 51.	8 d'abril	Rv. P. Gregori Estrada, O.S.B. (organista) ⁹⁶ .S.I. Catedral Basílica de Girona.
Núm. 52.	11 d'abril	Teresa Pujola (soprano) i Nuri Bosch Domènech (piano). Cercle Artístic.
Núm. 53.	22 d'abril	Debut de M. Teresa Albiol, piano, amb l'Orquestra de Cambra de Barcelona, mestre director Josep M. Roma. Teatre Municipal. ⁹⁷
Núm. 54.	25 d'abril	Blanca Rosa Morera Tardà i Marina Ballara Vilaplana (a dos pianos, professors del Conservatori Municipal de Manresa). Teatre Municipal.
Núm. 55.	9 de maig	Josep Cantó (piano). Cercle Artístic.
Núm. 56.	16 de maig	Rosa Sabater (piano) i Raimundo Torres (baríton) i Rosa Torres (piano). Cercle Artístic.
Núm. 57.	23 de maig	Consol Oliveras (violí) i Francesc Civil (piano). Cercle Artístic.
Núm. 58.	30 de maig	Rafael Tapiola (piano). Audició dedicada a la sonata. Teatre Municipal.

---

⁹⁴Ibidem.

⁹⁵Ibidem.

⁹⁶Ibidem.

⁹⁷Gràcies a aquest programa, sabem que aquest és el concert núm. 53 que organitza el Cercle.

- Núm. 59.   5 de novembre   Gran gala de dansa mediterrània, a càrrec de l'Esbart Verdaguer, director musical: Mtre. Moreno Pallí. Director coreogràfic: M. Cubeles Solé. Teatre Municipal.
- Núm. 60.   14 de novembre   M. dels Àngels Fabregó (piano). Cercle Artístic.
- Núm. 61.   28 de novembre   Rosa Mir Laverny (piano). Teatre Municipal.
- Núm. 62.   5 de desembre   M. Teresa Batlle (sopranoliricodramàtica) i Teresa Gracia (piano). Casino Gerundense.
- Núm. 63.   16 de desembre   *Amor Inmortal* per la companyia Jofre-Gener. Pianista: Ramon Puig Torres. Liederista: M. Rosa Barbany⁹⁸. Teatre Municipal.

- Durant aquest curs, s'havien organitzat un total de 60 concerts en les sessions dels *Dimecres musicals*

Vocal: Bartomeu Vallmajó
Secretari: Josep M. Pla Dalmau.

ANY 1952

- Concert d'Anna Ricci (cantant).

ANY 1953

- Dia 7 d'abril: Cine Modern   Santiago Vidal, tenor. Marcela Latorre, soprano. Mestre Vidal Nunell, piano.
- Dia 22 d'abril: B. Pública   Josep Cervera, contrabaix. Camila Llorèt, piano.
- Dia 6 de maig: B. Pública   Marina Alonso, pianista.
- Dia 20 de maig: B. Pública   Josep Cantó, pianista.
- Dia 9 de juny: Cine Modern   Quartet de corda de Barcelona

---

⁹⁸Concert patrocinat per la mateixa secció musical del Cercle.

ANY 1954

- Concert de Rafael Tapiola i de la Coral del GEiEG.
- Audició de discos de jazz, al local social.
- Concert per Marina Alonso i J. Camps.
- Dia 10 de desembre: B. Pública. Josep Ribera, pianista⁹⁹.
- Dia 20 de desembre: Cine Modern. Concert d'homenatge al mestre Civil. Josefina Planas Civil de Tarruella, pianista; Sants Sagrera, violoncel i Pura Gómez, liederista.

ANY 1955

- Conferència de Josep Massanas Bussot sobre *Debussy*.
- Concert de l'Orquestra Femenina d'Isabel Lassalle.
- Concert de N. Poblet.
- Concert de Bonet-Turull.
- Concert d'homenatge a Verdi.
- Concert de l'Orquestra de Cambra de Girona.

ANY 1956

- Conferència *La Historia de la sardana, sus compositores, sus músicos y sus instrumentos*, al Cercle Català de Madrid, a càrrec de Josep Massanas i de Bartomeu Vallmajó, el dia 14 de gener.
- Concert d'homenatge a la Coral del GEiEG, després del seu èxit a Arezzo. També hi participà

---

⁹⁹Josep RIBERA I MILAN (St. Julià de Ramis, 26-I-1937). A l'edat de 3 anys es traslladà amb la seva família a St. Feliu de Guíxols. El seu pare era músic de cobla i sabater d'ofici i va saber inculcar-li l'estima per la música universal i, en particular, per la de casa nostra. Els seus primers professors foren Victòria Burcet i Pere Mercader. Continua els seus estudis al Conservatori del Liceu. El 1953 es traslladà a Londres per ampliar els estudis de piano, on passà vertaderes calamitats econòmiques per a poder subsistir. Debutà com a professional el curs 1954-55 al Royal College of Music i poc després retornà a Catalunya, on féu una sèrie de concerts (entre ells, un a Girona). No trobant-se conforme amb la política cultural que regia el nostre país, el 1960 emigrà a Suècia. Allí, i als 23 anys, inicià diversos estudis musicals amb Hans Leygraff, professor principal de piano a l'Escola de Música de Ràdio Suècia, qui el nomenà, dos anys després, el seu màxim ajudant, i inicià també importants gires de concerts pels auditoris més prestigiosos de Noruega, Dinamarca, Finlàndia, Suïssa, França i la Gran Bretanya. L'any 1970, en jubilar-se el professor Leygraff, Ribera el succeí al capdavant d'aquesta institució. Aquest reconegut conservatori és una escola per a perfeccionament instrumental i musical, que acull, per selectives oposicions, alumnes de tots els països escandinaus que han finalitzat les seves carreres. En el seu repertori no han faltat mai les obres del seu compositor admirat, Juli Garreta, i les ha inclòs en els discs que ha enregistrat.

l'Orquestra de Cambra de Girona.

- Concerts de Primavera.
- Concert Orquestra de Cambra de Girona.
- Concert del pianista Josep Ribera.
- Concert del pianista Josep Cantó.
- Concert de l'Orfeón Infantil Mexicano.
- Concert de la pianista Anna Cardona.
- Concert de Renada-Graciano (guitarra).
- Concert del bicentenari de Mozart.

ANY 1957

- Concert del pianista Josep Cantó.
- Concert del Quintet Vienès.

ANY 1958

- Concert de l'Orquestra de Cambra de Girona.
- Amics de la Sardana. Primer aplec de la sardana.

ANY 1959

- Concert de l'Orquestra de Cambra de Girona.

ANY 1960

- Amics de la Sardana: Ciutat Pubilla.

ANY 1961

- Col·laboració amb l'Associació de Música per al concert d'*El Messies*.

ANY 1963

- Col·laboració amb l'Associació de Música per al concert de l'Orquestra de Stuttgart.

ANY 1966

- Col·laboració amb l'Associació de Música en el concert de Trumpets of the Lord.
- Col·laboració en l'actuació del Ballet Italià.

Per la línia catalanista del Cercle, que ja havíem apuntat al començament, l'entitat fou sotmesa a control per les autoritats de l'època pel que fa als seus moviments (personal de les seves juntes, activitats, etc.). El maig de 1967, la censura suspèn un recital del cantant Ramon Pelegero (Raimon). En aquest mateix sentit, el 1968, s'havia anunciat una conferència de Xavier Benguerel sobre *Confessions d'un autor*; un cop Benguerel ja era a Girona, el Govern Civil va prohibir l'acte públic.

Durant els anys 1962, 1964 i 1965, i dels anys 1967 al 1970, no ens consten les activitats musicals del Cercle.

VOCALS DE MÚSICA

- Octubre 1947. F. Civil Castellví (Junta promotora)¹⁰⁰
- 5-XII-1947. J. Baró Güell (Junta elegida democràticament)
- 20-I-1949. Josep M. Pla Dalmau
- 23-II-1951. Bartomeu Vallmajó Soler
- 12-III-1952. Salvador Tasis Ferrer
- 7-IV-1953. Josep Viader Moliné
- 8-IV-1957.¹⁰¹
- 7-I-1963. Antoni Domènech Roca
- 16-V-1967. Antoni Domènech Roca

---

¹⁰⁰A partir del 5 de desembre de 1947, el mestre Civil passaria a ocupar el càrrec de vicepresident de l'entitat.

¹⁰¹En aquesta Junta General Extraordinària, en la qual hi hagué renovació de la Junta Directiva, per primera vegada, des de la fundació de l'entitat, no hi consta cap vocal de música.

L'interès del Cercle per la música fou evident des del moment de la seva fundació, com ho demostra la seva secció específica i els seus vocals, quasi tots músics. A més, i pensem que això és important, hi havia en totes les juntes altres personatges fortament vinculats a l'art musical, com per exemple Santiago Sobrequés, Miquel Oliva Prat (fill de músic), Josep M. Pla Dalmau, Josep Massanas Busot (crític musical) i molts altres.

8.9. EL QUINTET VIENÈS I L'ORQUESTRA DE CAMBRA DE LA DIPUTACIÓ (1954)

Els primers anys quaranta, dissolta ja l'Orquestra Filharmònica, Girona es trobava en una penúria musical considerable, sobretot pel que fa a agrupacions musicals clàssiques.

Un grup de tres professors amb inquietuds i mantenidors del bon sentit musical, els mestres Joan Guillaume, Rogeli Sánchez i Josep M. Serra, començaren a actuar formant un trio. D'aquest grup nasqué una formació més àmplia, el Quintet Vienès, que volia suplir, en certa manera, el buit que havia deixat la desaparició del celebrat Quintet Empòrium.

Així naixeria, doncs, l'any 1945, el Quintet Vienès¹⁰², compost per Joan Guillaume, primer violí; Martí Begudà Bellapart, segon violí; Josep M. Serra Castelló, violoncel; Josep Planells, contrabaix, i Rogeli Sánchez, piano, tots ells solistes -així s'anunciaven- de l'orquestra del Teatre Municipal.

Rogeli Sánchez¹⁰³ n'era el director i el que en portava la representació; vivia al carrer Ramon Turró, 7, pral., 1a. Amb el temps, altres mestres estigueren en la formació, com

---

¹⁰²Devem part d'aquesta informació a J.M. Serra Castelló, que fou fundador del quintet.

¹⁰³Rogeli SÀNCHEZ. Nascut a la Bisbal en el temps que el seu pare tocava la tenora en una cobla de la població. Estudià per a jesuïta a Comilles, i es dedicà molt especialment a la música i a les humanitats. Deixada la seva vocació religiosa, s'establí a Girona com a professor de grec i de llatí i es dedicà a la música de forma no professional (Quintet Vienès, Orfeó Cants de Pàtria, etc.). Amb la seva muller, Enriqueta, tingueren tres fills, dos nois (metges) i una noia, els quals han residit sempre fora de Girona. Rogeli Sánchez era un home intel·ligent i bon músic, llegia molt. Va morir mig desesperat de la seva família un estiu a casa de Julián (de l'auxili social), després d'haver estat internat al centre de salut mental, a Salt.

per exemple F. Civil (piano i harmònim) i Marià Corbí¹⁰⁴ (contrabaix), quan Planells morí; així ens ho diu un magnífic programa de desembre de 1955, en commemoració del desè aniversari de la fundació del quintet.

L'agrupació rebé una acollida excepcional; tenia un repertori bàsic de quintet clàssic i adaptacions d'òperes, operetes i sarsueles i transcripcions de música de tot tipus, sobretot d'autors espanyols (Falla, Granados, Albéniz, etc.), de valsos, czardes, sardanes, balls vuitcentistes, etc. S'especialitzà a més, en actuacions a l'església i convencions. També el trobem, durant molts d'anys, acompanyant els Pastorets de La Salle, fins a la diada de Reis de 1956, una de les seves últimes actuacions.

La dissolució del quintet es produí pels efectes generacionals i pels naturals de les èpoques, els gustos i les modes. Josep M. Serra em comentava: "Actuàvem en moltes convencions, casaments, etc. Vingué un moment que, després de l'actuació clàssica de la festa, el públic ens demanava pasdobles i cha-cha-chás; aquest fou el principal motiu de la dissolució."

En aquest sentit, cal recordar alguns dels preceptes que el quintet utilitzà des d'un bon principi, per a la seva promoció:

- *"El Quinteto Vienés no interpretará otra cosa que música selecta, para este fin ha sido creado y no se apartará de su primitivo propósito."*
- *"Nuestro público lo componen gentes de todas las clases y edades, gentes que saben apreciar el arte y lo sienten."*
- *"Nuestro afán es superar la fama del antiguo Quinteto Emporium que tan deliciosos recuerdos nos deparó."*
- *"Queremos aportar nuestros esfuerzos en pro de la elevación de la cultura musical. El espíritu se purifica bajo el chorro omnipotente de la música; se hacen más nobles nuestras ambiciones y nos hallamos más cerca de Dios."*

L'Orquestra de Cambra de Girona¹⁰⁵ nasqué de l'ampliació del Quintet Vienès. Els artífexs foren, d'una part, i com diu en el mateix acord de la Diputació, de 19-VI-1955, i els

---

¹⁰⁴Mariano CORBÍ RUIZ. Músic militar establert durant molts anys a Girona. Tocava el trombó de pistons i el contrabaix. Havia estat subdirector de la banda.

¹⁰⁵Vegeu l'article a la *Revista de Girona*, any 1955. Secció "Crònica".

mateixos estatuts¹⁰⁶, "personalitats de reconegut prestigi musical". A tall d'exemple, esmentem el senyor Joaquim Pla i Dalmau, de la llibreria, Gabriel Gómez, Àngel Bellsolà, Bartomeu Vallmajó i el Sr. Santiago Sobrequés. La Diputació oferí el seu suport institucional, amb el seu patrocini i el compromís d'una mòdica subvenció de 30.000 pessetes anuals. I així fou presentada l'Orquestra de Cambra de Girona, patrocinada per l'Excma. Diputació, el dia 3 de febrer de l'any 1955 al Teatre Municipal, sota la direcció del mestre Rafael Tapiola i Gironella¹⁰⁷. Componien la formació Joan Guillaume, Josep Freixas i Consol Oliveras, primers violins; Joan Bataller, Antoni Bohigas, Joan Baró i Figueras, de la Diputació, segons violins; Ferran Prunell, Josep M. Carbonell i Martí Begudà, violes; Joan Prat i Josep M. Serra, violoncels, i Mariano Corbí, contrabaix.

L'any 1964, Tapiola deixà la direcció de l'orquestra, i s'ocupà provisionalment durant tot l'any d'aquesta tasca el director de la banda militar, Lluís Bevià Amat.

A partir del 1965, assumí la direcció el violí solista professor Joan Guillaume, qui en portaria la batuta fins a l'any 1982. Posteriorment, i ja fins a la seva desaparició, l'any 1996, se n'encarregaria Lluís Albert. Durant l'etapa de Guillaume a la direcció de l'orquestra, també hi col·laborà intensament, i com a assistent, Josep M. Surrall.

L'any 1980 l'orquestra celebraria els seus 25 anys de vida amb un concert amb el següent programa:

PRIMERA PART

- <i>Serenata nocturna</i>	W.A. Mozart
- Ària de la <i>Suite en Re</i>	J.S. Bach
- <i>Vals trist</i>	J. Sibelius
- <i>Dansa hongaresa núm. 6</i>	J. Brahms

SEGONA PART

- <i>Miniatures</i> , suite	J. Manén
- Andante de la <i>cassation</i>	W.A. Mozart
- <i>Serenata</i>	J. Haydn
- <i>Recordant en Morera</i> (sardana)	Ll. Albert

---

¹⁰⁶Vegeu els estatuts de l'orquestra, al volum II, document núm. 25.

¹⁰⁷El dia 28 de gener s'havia fet una presentació oficial per a les autoritats al Saló de Pergamins, amb assistència del president de la Diputació, Pere Bretcha.

La formació, en aquest any, la componien Ricard Parés Bastons, Joan Jaume Coll, Agustí Monguilot Andreu, Albert Falgueras Merli, Emili Corominas Gelada, Joan-Evangelista Sánchez Garcia, Josep M. Mascarell Carreras, Joaquim Caula Pujol, Antoni Cicres Domènech i Joan Bataller Admetlla (violins); Joan Creixans Franquesa (viola); Josep M. Serra Castelló (violoncel) i Vicenç Silvestre Medina (contrabaix).

Entre les actuacions més destacables de la formació podem esmentar una matinal al Palau de la Música Catalana de Barcelona el maig de 1958, dos concerts a l'Institut Britànic i un concert d'homenatge a Pau Casals.

La formació de l'orquestra, amb petits canvis, depenent de les temporades, ha estat: cinc primers violins, cinc segons violins, dues violes, un violoncel i un o dos contrabaixos. En els últims anys s'ha dedicat molt intensament a l'acompanyament de corals de Girona i comarques, i també ha donat l'oportunitat a joves instrumentistes de totes les especialitats de poder tocar amb l'orquestra, i ha fet, en aquest sentit, una bona tasca. Cal remarcar també la seva dedicació a rescatar obres de compositors gironins, moltes d'elles arrançades o adaptades pel mestre Lluís Albert. Entre altres, podem esmentar: Albert Cotó, Joan Carreras i Dagas i Melchor de Ferrer.

8.10. L'ASSOCIACIÓ DE MÚSICA DEL 1957

L'any 1957, l'Associació de Música de Girona prengué volada de nou. Un diari barceloní anunciava l'esdeveniment, amb aquestes paraules: *"L'antiga Associació de Música de Girona ha fet el seu ressorgiment amb forta vigoria."*

De fet, la seva creació sorgí de l'escissió dels membres de la vocalia de la secció de música del Cercle Artístic. En comprovar que dins l'entitat s'estava vivint una crisi de creixement, decidiren separar-se'n, fet que contribuí encara més a la crisi. Cal destacar que aquest canvi es produí dins un clima de bones relacions i es considerà tots els socis del Cercle, al mateix temps, socis de la nova Associació. Pensem que el motiu que provocà aquesta decisió dels membres de la secció de música podria ser el fet que aquest mateix any 1957, i per primera vegada, va desaparèixer la vocalia de música dins la directiva del Cercle, tot i que la secció de música era una de les més actives i amb més prestigi.

Alguns dels concerts celebrats per l'Associació de Música van ser:

- ?-?-1960. Orquestra de Cambra de París (últim concert del tercer curs).
- 7-V-1960. Josep M. Falgarona, pianista (homenatge a Isaac Albéniz).
- 28-IV-1964. Orquestra de Cambra de Girona. Director Lluís Bevià (novè concert de l'any i setè curs de l'Associació).
- 25-IV-1967. Orfeó Cants de Pàtria i Orquestra Simfònica. Director Rogeli Sánchez. (Disposem del programa, el qual ens detalla que es féu al Foment de Cultura, i que s'interpretà, en primera audició, la *Missa de la Coronació*, de Mozart).

L'Associació acabà les seves activitats a començament dels anys setanta.

•
•

•

**CAPÍTOL IX: L'ENSENYAMENT DE LA MÚSICA A
LES ESCOLES**

CAPÍTOL IX. L'ENSENYAMENT DE LA MÚSICA A LES ESCOLES

9.1. ESCOLES I INSTITUTS DE BATXILLERAT D'ÀMBIT PÚBLIC

Com que en el capítol II ja hem esbossat el perfil que havia tingut l'ensenyament general a la nostra ciutat a la darrera del segle XIX, i especialment el de la música, continuem el seu estudi des de principis del segle actual.

És obvi que l'ensenyament de la música, en encetar el nou segle, seguia estant bàsicament centrat a la Catedral i a les escolanies. D'una banda, hi havia en el municipi la necessitat de regenerar l'Escola de Música del 1892 -d'aquí el projecte del 1903-. L'Acadèmia Mollera i diversos professors particulars¹, amb classes a casa seva i també desplaçant-se als domicilis dels seus alumnes -com era habitual en aquella època-, conformaven tot l'ensenyament de la música que es feia. D'altra banda, la música als col·legis públics escassejava; ho demostrarem amb l'anàlisi que fem en les pàgines següents de cadascun dels col·legis gironins.

No obstant aquesta migradesa evident, un decret dictat el 26-X-1901 dóna un fort impuls, en dictaminar que l'ensenyança del cant figuri com a obligatòria en els programes de les escoles nacionals. Aquest fou el motiu pel qual molts ajuntaments, entre ells el de Girona, encara que una mica tard, van contractar professorat de música per als seus centres; val dir, però, que en la majoria l'assignatura hi figuraria com a complementària.

Durant els quasi quaranta anys de règim franquista, salvant excepcions, la música no havia sonat, no havia estat present a les escoles d'educació general. Des dels anys 70, solament un 5% de centres, especialment de la ciutat i de les poblacions més grans, disposaven de professor de música, la majoria de les vegades fora de l'horari escolar, i sempre a càrrec de les associacions de pares o dels ajuntaments. Una situació molt semblant afectava l'assignatura d'educació física.

---

¹Un exemple d'aquests professors particulars és la professora Nunell, que s'anunciava a la premsa així "Lecciones de piano y solfeo por la señorita Manolita Nunell examinada con calificación de sobresaliente en la Escuela Nacional de Música y Declamación de Madrid. Profesora de dicha asignatura en el colegio de Nuestra Señora del Pilar de esta capital. A las señoritas que desean examinarse en Barcelona o Madrid se les enseñará por el método adoptado en dichos centros, acompañándolas al examen. Lecciones a domicilio y en su habitación. Calle Ciudadanos, 11, 3º." *Diari de Girona*, 1903 (3r volum) i també a la pàg. 7 del dia 10-IX-1903.

Aquest ensenyament, doncs, ha estat pràcticament nul, i quan s'ha fet, s'ha impartit molt precàriament. En primer lloc, per la falta de vertaders especialistes en aquest tipus d'ensenyament, i per una infinitat d'arguments com ara la falta de material didàctic i pedagògic i el poc reconeixement de la matèria per la mateixa societat, i fins i tot pels mateixos claustres de molts col·legis. Malgrat l'ambient desolador descrit, és evident que en alguns col·legis de la ciutat s'ha fet un bon treball en el camp de la música, però quasi sempre gràcies a l'interès i l'esforç personal del mestre corresponent i a la coincidència d'una direcció motivada pel fet musical. En aquest sentit, volem deixar constància d'alguns centres.

9.1.1. ESCOLES D'EDUCACIÓ INFANTIL I PRIMÀRIA

COL·LEGI BRUGUERA²

Com tots els col·legis públics de la ciutat, el Grup Escolar o col·legi Bruguera havia tingut la seva època daurada -musicalment, s'entén- abans de la Guerra Civil. Aquest centre i el col·legi Eiximenis havien estat els més ben considerats, per la seva trajectòria professional i per la seva condició d'annexos de la Normal, el Bruguera com a escola de pràctiques del magisteri masculí i l'Eiximenis com a escola de pràctiques del femení, a partir del 1914. Tal era la seva consideració que fins i tot es requeria una oposició especial per accedir-hi. Tenien un prestigi extraordinari, com el de la millor de les escoles privades. Era difícil trobar-hi plaça. En aquest sentit, Joaquim Pèlach, en el pròleg del llibre sobre la història de l'Eiximenis³, ens diu: "De fet, a meitat de segle, i durant molts anys, l'Eiximenis i el Bruguera han format una parella tàcita. Les nenes a l'Eiximenis i els nens al Bruguera. Els pares al mig. Recordo l'anècdota, no sé si significativa, de reunions amb majoria de pares al Bruguera i majoria de mares a l'Eiximenis. És una dada que ens ajuda a entendre les penúries educatives de la dictadura."

---

²Sobre el col·legi Bruguera, vegeu -Marquès, S. i Puigbert, J. 75 anys del Grup Escolar de Girona, 1911-1986. *Aproximació a la història de l'Escola Pública Joan Bruguera*. Girona, 1986. -Culubret, J. *Història del Grup Escolar Joan Bruguera*, Palahí AG-SC., Girona, 1988. -Bordas, J. *Setanta-cinc anys del Grup Escolar Bruguera. Dues etapes de la seva història*, text inèdit mecanografiat, Girona, 1986.

³Mestres i Perpinyà, M. *L'Eiximenis. Memòria d'una escola*. Pròleg del Dr. Joaquim Pèlach. Edita: Escola Eiximenis. Imp. Gràfiques Alzamora. Girona, 1997, pàg. 13.

Així trobem que, ja des del primer dia que obrí les portes el col·legi, el curs 1911-12, de manera gratuïta hi ensenyava música Mn. Salvador Padrós, així com Carles Rahola hi ensenyava francès i Narcís Masó, exercicis físics. Cada setmana es destinaven, a part de l'horari reglamentari, 6 hores extraordinàries (en tot el primer ensenyament), dedicades a les ciències, els treballs manuals, el dibuix, el cant i els exercicis corporals; per tant, és fàcil deduir que es destinava una hora setmanal al cant escolar. Més tard hi exerciria com a mestra col·laboradora de música i cant Concepció Espona.

Si bé pot semblar poca dedicació una hora setmanal a la música, recordem que és, ni més ni menys, el que ara es fa a l'ensenyament primari; per tant, per aquella època, era important la dedicació que s'hi feia, encara que potser no era el més interessant, sinó l'ambient musical que el claustre havia aconseguit en el col·legi. Ja hem esmentat en el capítol IV l'estret lligam existent entre aquest col·legi i l'Acadèmia Musical Gerundense, inaugurats el mateix any 1911; podria molt bé ser que aquest fos un dels motius d'aquesta atenció "especial" per la música, ja que, precisament, un dels lligams entre els dos centres són les múltiples manifestacions i activitats artístiques i musicals que organitzaven conjuntament. Un exemple n'és la festa escolar que amb motiu de la diada del 20 de juliol de 1913 organitzà el claustre de professors, consistent en la formació d'un cor d'uns 70 nens, sota la direcció de Josep Saló i de Tomàs Sobrequés, professors de l'acadèmia, que va cantar obres de Mas i Serracant, Juli Garreta i Mn. Miquel Rué.

El professor Francesc Casellas també hi féu una excel·lent tasca a partir del 1917, ja que sempre tingué per aquest col·legi una sensibilitat especial⁴, d'una banda perquè fou una de les seves primeres ocupacions en arribar a la ciutat, i de l'altra, perquè n'era professora la seva muller, Remei Condom Vidal, en dues etapes ben diferents, durant els primers anys del col·legi, primer, i del curs 1956-57 al 1962-63, després.

El mestre Baró Güell hi deixà també una fonda petjada a partir dels anys vint fins la Guerra Civil, primer com a interí i a partir de febrer de 1924 com a professor amb plaça en propietat.

Haurien de passar anys perquè les notes hi tornessin a sonar. Això seria a partir del curs 1964-65, amb l'arribada del mestre Salvador Dabau, el qual, després d'haver exercit durant 24 anys a Torroella de Montgrí -i amb un parèntesi de set cursos entre Constantí (un curs), el col·legi de Montjuïc i l'escola de l'Hospici-, amb la bona disposició del director del col·legi, Josep Bordas, hi engegà una bona etapa musical, ja que s'aconseguí fer-hi música fins i tot diàriament, cosa que en aquella època era tot un èxit. Les seves particulars fórmules pe-

---

⁴Recordem que el professor F. Casellas s'instal·là a Girona perquè li ho havia proposat precisament el mestre i director del col·legi, Josep Dalmau Carles.

dagògiques d'ensenyar, per exemple, les notes musicals als alumnes eren màgiques: "La senyora MI-MI dels caramels", "la reina SI-SI", etc. A unes certes edats, fascinaven la mainada.

Salvador Dabau i Caussà nasqué a Vilajuïga el 2 de març de 1909. De molt jove net ingressà a l'Escolania de Montserrat per espai de sis anys, on cursà estudis de piano, violí i orgue. Continuà a Girona els estudis de magisteri, i acabada la guerra fou destinat a l'escola graduada de Torroella, on organitzà l'orquestra juvenil de cambra, que creà més d'una vocació. Dabau ens ha confessat: "En aquest període va ser quan vaig tenir més activitat musical, tant component com ensenyant música a la mateixa escola." El mestre Dabau es jubilà l'any 1979, després de 47 anys com a mestre i manté avui, encara, una intensa activitat musical amb les seves composicions i concerts. Des que es va jubilar ocupa la seva plaça de professor de música Lourdes Vilamitjana.

COLLEGI EIXIMENIS⁵

El col·legi de *Doña Carmen*, anomenat així gràcies a la tenacitat de la senyora Carme Auguet perquè es construís, s'inaugurà el dia 31 d'agost de 1908. El 1933, amb l'adveniment de la República, l'escola es convertí en la graduada Eiximenis. Des d'un primer moment, i com a classe complementària, hi havia música, basada sobretot en cants escolars, a càrrec de Mn. Josep Ribas. També s'oferien classes de piano al migdia, en règim particular, per a totes les alumnes que ho volguessin, a càrrec d'Enric Oliva i Vilar. L'Eiximenis ha tingut una extensa llista de professors de música al llarg d'aquests noranta anys de vida.

Pels anys vint, i a càrrec de l'Ajuntament, hi havien prestat els seus serveis els professors de música municipals, la senyoreta Jordà i el mestre Baró. Posteriorment hi entrà Concepció Espona, la qual cessà el curs 1964-65. La suplí Mercè Sullà de l'1-X-1965 fins a 30-VI-1967, que feia també la gimnàstica. Maria Planas de Farners i Clos hi féu música des de l'1-X-67 al 30-VI-70.

Paral·lelament, des del 1969 fins al 1977, la professora Montserrat Mas (viuda Cantalozella) hi feia classes particulars de piano. De l'1-X-74 al 31-I-78 hi féu una bona tasca la professora Remei Cuyàs i Torrents, i anteriorment, i per poc temps, hi havia estat també la recordada i admirada M. Carme Bellod i Plana, que morí ben jove a causa d'una leucèmia. Tornà a entrar-hi Mercè Sullà, que hi estaria per espai d'un curs i mig, des de l'1-X-78 al 31-XII-79.

---

⁵Mestres i Perpinyà, M. Op. cit.

Ja en l'última etapa del recorregut del professorat que ha passat pel col·legi, tenim que des de l'1 de gener de 1985 és Dolors Torregrosa la que ha portat el pes essencial de la música al col·legi, amb l'ajut a partir del curs 1987-88, d'Antoni Domènech i Roca, reconegut mestre que en aquests últims anys ha compaginat la tasca docent amb la direcció del col·legi fins a la seva jubilació, el setembre de 1995. Últimament hi està com a substituta la professora Montserrat Forcada.

COLLEGI LORENZANA

Molt conegut a la ciutat també com a Col·legi Verd. L'única professora que es recorda de temps llunyans és Teresa Suñer i Julià de Taialà, de la qual hem parlat en el capítol dedicat a l'Escola de Belles Arts. Més cap als nostres dies hi trobem Xavier Sánchez i Ribot, que a més de ser-hi com a mestre hi ha anat ensenyant música en el període que va des de l'any 1971 al 1990. Xavier Sánchez és pianista i fill de músic i mestre, també. Deixà fa molts anys la professió de músic per a dedicar-se exclusivament a l'ensenyança. Durant aquests vint anys hi han col·laborat, a més, altres professores de música a través de l'APA del col·legi, com ara Manuela Palancar. En el curs 1995-96, el col·legi no tenia cap professor especialista de música.

COLLEGI DE PRÀCTIQUES O ESCOLA ANNEXA

Des dels seus inicis, ha estat la professora Concepció Espona l'encarregada de la música en aquest col·legi, fins a l'any 1995, que amb motiu de la seva jubilació l'ha substituïda la mestra d'escola i professora de música Montserrat Girbal.

9.1.2. INSTITUTS DE BATXILLERAT

Abans de l'entrada en vigor del batxillerat unificat i polivalent (BUP), alguns instituts, com ara el Vicens Vives de Girona i el Ramon Muntaner de Figueres, des del 1962 havien tingut professor de música de manera interina i seguint els plans d'estudi i la programació de la Secció Femenina. La música estava inclosa dins d'un bloc conjuntament amb la gimnàstica

i la llar (tapissos, cuina, etc.), i no es feia més de mitja hora de lliçó a la setmana. Aquestes places havien estat ocupades algun temps per Montserrat Mas, a Girona, i a Figueres, per les senyorettes Roura, de Can Bartolí, i Dolors Bosch.

La tasca realitzada per aquestes professores en aquella època és quasi anecdòtica i pot merèixer el qualificatiu de "treball per amor a l'art", ja que el seu sou era de 500 pta. mensuals i anava a compte de la Secció Femenina. D'aquesta quantitat s'havia de descomptar, en el cas de Figueres, el billet de tren mensual d'anada i tornada que utilitzava mossèn *Galtes* (així l'anomenaven), pel trasllat a Figueres per pagar la nòmina.

A finals dels anys 70, els professors que prestaven serveis als instituts, alguns des de feia molts anys, van iniciar una campanya, a través de l'associació de professors de música de secundària, per reivindicar davant del MEC que es convoquessin oposicions. Vàrem ser testimonis directes d'aquells esdeveniments perquè van tenir lloc el curs que feiem la suplència de la professora de l'IB Vicens Vives de Girona. Vàrem participar, com a professor i com a membre del comitè nacional del Sindicat Professional de Músics a Madrid, juntament amb membres de la directiva de l'associació, en reunions al Ministeri per a tractar del procés que s'havia de seguir en les oposicions de música, que s'anaven a convocar per primera vegada en la història: titulacions exigides, composició dels tribunals, matèries d'oposició, etc.

Després d'un Reial Decret del MEC que equiparava els titulats professionals del pla del 1942 a llicenciats universitaris, a efectes d'ensenyament, el mes de desembre de 1984 se celebraven les proves esmentades. A Girona, s'hi presentaren i obtingueren plaça tres professores: Jovita Anaya a l'IB J. Vicens Vives i Dolors Bosch a l'IB A. Deulofeu de Figueres, que ja ocupaven les places interinament, i Neus Saguer, a l'IB S. Sobrequés, que s'hi presentà com a lliure.

Naturalment les coses han millorat, des de llavors, i en successives convocatòries han entrat professors de música en la gran majoria d'instituts, tant de Girona capital com de les comarques.

9.2. COLLEGIS D'ÀMBIT PRIVAT

L'Església catòlica sempre ha tingut un paper important en el camp de l'ensenyament. És, però, en l'època franquista quan, sobretot en els nivells no universitaris, va quedar pràcticament en les seves mans.⁶

A la ciutat de Girona, tret d'algun cas rellevant, i en circumstàncies especials, l'escola privada no ha tingut gaire importància, però el que sí que hi ha hagut és un bon nombre de professors privats, dedicats a l'ensenyament de matèries que podríem dir-ne, o així es consideraven, "especials": comerç, idiomes, labors femenines, dibuix, música, i fins i tot, arts marcial.

D'aquestes, han adquirit molta importància les acadèmies de dibuix i pintura i les de música. Molta gent les considerava matèries d'ornamentació. Generalment, quan els pares enviaven un noi, o especialment una noia, a unes classes d'aquestes disciplines, no pensaven gaire en una formació encaminada a l'exercici de la professió; més aviat ho feien per embellir la personalitat de l'alumne.

Com a exemples del tipus de professorat que exercí a la ciutat amb vertadera professionalitat, són dignes de consideració el professor Coquard i, en l'àmbit musical, els professors F. Casellas i F. Civil, dels quals, així com de les seves acadèmies, ja hem fet esment en altres apartats.

9.2.1. COLLEGIS D'EDUCACIÓ INFANTIL, PRIMÀRIA I BATXILLERAT

Un bon nombre de col·legis d'iniciativa privada i/o concertada han cuidat sempre bé i no han desatès mai aquesta parcel·la tan important de l'educació que és la música. N'esmentem uns quants:

---

⁶Marquès, S. *Aportacions a l'estudi de l'escola privada a la província de Girona durant el franquisme*. "L'Època franquista". Estudis sobre les comarques gironines. Quaderns del Cercle (núm. 5). Girona, maig 1989.

COLLEGI VEDRUNA (Carmelites)

Al capdavant d'aquest centre sempre hi ha estat la germana Isabel Guilera, incansable i bona professional, i s'han beneficiat dels seus consells centenars de noies de la nostra ciutat. Ara ja jubilada, han seguit un temps la seva tasca la germana Carme Garriga i la professora Núria Santaló, ajudades d'altres professores, totes elles exalumnes de la germana Isabel i del col·legi. La germana Isabel, per la seva dedicació al centre i pels seus anys de servei, rebé en el moment de la seva jubilació un merescut homenatge que organitzaren la institució i un grup d'exalumnes.

COLLEGI BELL-LLOC DEL PLA

La responsabilitat musical en aquest col·legi recaigué en bones mans, les del que fou el nostre primer mestre de piano, Josep Cassú. En un temps d'excedència, amb motiu d'ingressar com a director de la cobla La Principal de la Bisbal, el suplí el recordat Francesc Fuertes. Des del curs 1989-90 torna a ocupar la plaça el professor Cassú; hi ha organitzat una bona coral, que fa les delícies en les celebracions, especialment les litúrgiques, de la mateixa institució. A causa de l'elevat nombre de grups del col·legi, hi col·labora com a professor de música el mestre del mateix centre Xavier Olivé.

COLLEGI MONTESSORI-PALAU

En els seus inicis, la música va anar a càrrec del fundador i ànima del centre, l'infatigable Lluís Julià, desaparegut a causa d'una greu malaltia. Bon coneixedor de l'art de la música, hi havia organitzat una coral. Posteriorment altres professors s'han cuidat de transmetre la música als nens i nenes d'aquest col·legi, institució que s'ha guanyat, amb el seu treball, un bon prestigi a Girona i comarques.

Entre aquests professors, podem esmentar Montserrat Sagrera, Dani Cañigüeral, Rosa Abel i Mercè Jiménez.

COL·LEGI MARISTES

En aquest col·legi Carles Bernús hi féu una esplèndida tasca. Sovintajaven els recitals del conjunt instrumental que s'hi havia organitzat, fet que creava un ambient musical considerable en el col·legi. En aquests moments, hi exerceix la professora Dolors Brugués.

COL·LEGI COR DE MARIA (Dr. Masmitjà)

Amb els anys hi han passat diverses professores, la majoria monges; l'última que recordem és la germana Dolors Pagès. Volem fer menció aquí de la sensibilitat especial que tingué aquest col·legi per la dansa. Ja els anys seixanta, el col·legi disposava d'una espaiosa aula de ballet, que tenia molta acceptació entre les alumnes. Recordem molt bé aquell piano, amb el mirall just davant del pianista per tal de seguir amb tota precisió els peus de les ballarines, i també les instruccions, de vegades un xic exigents, de la professora Mercè Ribera, de Barcelona, que fins fa ben poc venia setmanalment de Barcelona a fer classes a la seva acadèmia particular, en aquell últim pis del carrer de les Peixateries Velles. La professora Ribera, que tenia un caràcter enèrgic, de vegades fins i tot cridaner, però amb una professionalitat extraordinària, ha estat l'ànima de la dansa a Girona; de la seva acadèmia n'han sortit pràcticament totes les professores que avui exerceixen.

Els que havíem treballat amb ella recordarem sempre la seva professionalitat i, és clar, també un munt d'anècdotes, com la d'aquell famós pal, gruixut i perillós, que utilitzava en les seves classes per ajudar a seguir millor el ritme d'aquelles tarantelles i aquells *pliés*, i tothom resava perquè no se li escapés de les mans...

COL·LEGI LES ALZINES

En té cura la nostra deixeble Anna Brell que cuida molt bé la coral del centre; en més d'una ocasió hem pogut sentir-la en concursos de nades en que presidíem el jurat.

COL·LEGI DOMINIKUES DE SANT NARCÍS

Del nostre record, trobem la professora Jovita Anaya, fins a l'any en què entrà a l'institut; aleshores se'n va fer càrrec la professora Carme Sánchez Chao, durant sis anys. Després, dos factors feren desaparèixer les classes de música en aquest col·legi. L'un, que el centre va deixar el règim d'internat, i l'altre, una manca de sensibilitat i interès pel fet musical, potser, de la germana superiora i de l'equip docent d'aquell moment.

COL·LEGI LA SALLE

Diversos professors han passat i han assistit musicalment aquest col·legi al llarg dels anys. Un dels primers va ser el mestre Civil, l'any 1925, el qual musicà fins i tot l'himne del Centre⁷. Altres professors hi estigueren molt poc temps, com ara M. Àngels Alabert i jo mateix. El professor Francesc Camps és el que hi ha dut a terme una més llarga i intensa docència. Va ocupar el seu lloc, i hi segueix en l'actualitat, M. Visitació Díaz.

9.3. L'ENSENYAMENT PROFESSIONAL DE LA MÚSICA EN L'ÀMBIT PRIVAT

9.3.1. ESCOLES I ACADEMIES DE MÚSICA

Ja hem remarcat, en el capítol corresponent, la gran tasca que realitzaren com a ensenyants de música els professors Francesc Civil, Francesc Casellas, Dolors Jordà i altres. Realment és atrevit enquadrar-los dins aquest apartat i no fer-ho en el dels professors particulars, ja que de fet és el que eren, professors que exercien al seu propi domicili, però vist l'important nombre d'alumnes que tenia cadascun, com que s'anunciaven així, "Acadèmia F. Civil", "Acadèmia Jordà", etc., els hem inclòs en aquest apartat.

---

⁷Recordem que el mestre Civil, en la seva estada a Figueres (1917-1924), ja feia classes al centre d'ensenyament que regien els religiosos de La Salle, conegut llavors amb el nom de Col·legi Hispano-Francès, pel gran nombre d'alumnes francesos que hi havia.

L'octubre de 1926 es funda una acadèmia de música⁸ sota el guiatge artístic dels mestres de piano, solfeig i violí Mn. Ferran Forns i Josep M. Carbonell.

ESCOLA ARS NOVA

Va ser fundada el curs 1975-76 per les professores Rosa Domingo i Rosa Ciurana. Després d'uns anys de bona tasca conjunta, decidiren separar-se l'any 1980 i continuà l'escola la professora Domingo, amb el mateix nom. En aquests últims anys, l'escola segueix més o menys la programació del Conservatori del Liceu de Barcelona.

ESCOLA AULA MUSICAL

Aquesta separació donà una nova escola a la ciutat. Fundada i dirigida per la professora Rosa Ciurana, Aula Musical ha fet la seva funció durant uns anys al carrer d'Emili Grahit -per cert, amb èxit molt merescut-, i s'ha traslladat més últimament a uns nous i amplis locals del carrer Migdia. L'escola, que sempre ha seguit la programació del Conservatori gironí, aconseguí l'autorització de la Generalitat l'any 1988, i recentment, la qualificació de "reconeguda" i adscrita, sempre al Conservatori de Girona. L'escola té ara uns 150 alumnes i una plantilla de 10 professors, la majoria amb dedicació parcial.

ESCOLA ADAGIO

Aquesta escola, iniciada l'any 1985 per Ricard Amich i Jordi Rigau, posteriorment passà a càrrec de la professora Pilar Pràdanos. Mentre funcionà, estigué situada en un primer pis del carrer Pare Claret, núm. 39, de Girona i tenia una trentena d'alumnes.

---

⁸Vegeu revista *Scherzando* d'octubre de 1926.

ESCOLA EL TAMBORÍ

Aquesta escola va ser concebuda, l'any 1985, com a escola de sensibilització musical. Té, doncs, una programació ben diferent de la resta de les existents a la ciutat. Els seus impulsors foren Jordi Bernardo⁹ i Isabel Vidal, i s'hi incorporaren més tard Glòria Bonal i Francesc Cruz. En aquests últims anys l'escola té una matrícula important d'alumnes, fet que demostra la bona feina del seu professorat i la necessitat que tenia Girona d'un centre d'aquestes característiques. Està situada als baixos del núm. 15 del carrer Pare Coll.

ESCOLA MODERNA I DE JAZZ

Com el seu nom ens indica, aquesta escola té unes característiques ben diferents de les que fins ara hem esmentat. Nasqué l'octubre de 1987, després que els seus fundadors, tots components amb anterioritat del Taller de Músics de Banyoles, presentessin un projecte a l'Ajuntament gironí, el qual els prestà el suport bàsic necessari des d'un primer moment. Començaren amb una cinquantena d'alumnes i en l'actualitat han arribat a més d'un centenar. Els pioners de l'escola foren Pere Thió (guitarra) i Ramon Alsina (saxòfon), amb la col·laboració des d'un principi de Miquel Sala (guitarra elèctrica), Joaquim Gironell (percussió) i Jaume Fulcarà (guitarra). L'escola, des de la seva fundació, ha estat situada a l'antiga casa de Campsa, propietat de l'Ajuntament, a l'avinguda de Sant Narcís, núm. 93. En el moment de tancar aquestes línies, l'escola, ha quedat ubicada en el recent rehabilitat centre cultural de Can Ninetes, a Santa Eugènia.

9.3.2. PROFESSORAT PARTICULAR

Ja he dit en l'apartat anterior que la tasca realitzada per alguns professors bé es pot conceptuar com a pròpia d'una acadèmia, o bé com a particular. També vull remarcar la dificultat que representa fer una relació de tots els professors que al llarg de tot el segle que estudiem han fet la seva tasca d'ensenyament de la música a la ciutat, sobretot pel compromís que representa saber d'antuvi, ens en deixarem molts.

---

⁹Director de la Coral Polifònica de Girona des que la deixà Mn. Frederic Pujol.

Però conscients d'aquestes possibles mancances hi de l'atreviment que això representa, volem deixar constància d'alguns noms que, no havent estat vinculats a centres més o menys oficials, han fet i/o estan fent un treball tan meritori o més que qualsevol altre. Així, tenim que l'octubre de 1914 la professora de piano senyoreta Uriz, germana de la professora de Ciències de la Normal, fixa la seva residència a Girona per a dedicar-se a l'ensenyament de la música.

L'any 1926 s'estableix a Girona la professora de piano, solfeig i teoria Mercè Vinyas, i el 1933 Teresa Bosch, al carrer Eiximenis, edifici Ave Maria, dedicant-se a lliçons de piano, solfeig i teoria. S'anunciava a la premsa així "preparació per les alumnes que cursen el Magisteri. Classes particulars i a domicili".

Ja en els nostres dies, tenim que dels traspassats o jubilats podem mencionar Antoni Barnès, M. Lluïsa Marsà, Montserrat Mas, Concepció Espona i Lluís Buscarons, i dels que estan en activitat, M. Teresa Compte, Dolors Sirvent, Remei Cuyàs, Montserrat Abadia, Núria Santaló, Montserrat Sagrera, M. Àngels Lladó, Manuela Palancar, Rosa Padrosa (de Salt) i Roser Ibarz.

Tot aquest conglomerat d'opcions per accedir a l'ensenyament de la música que existeix a Girona, a les seves comarques i a tot Catalunya, solament és comparable, a la resta de l'Estat espanyol, a la situació a la comunitat valenciana, al País Basc i, en part, a la comunitat gallega, que són les més desenvolupades, tradicionalment i històricament, pel que fa al conreu de la música.

CAPÍTOL X: L'ÈPOCA DEMOCRÀTICA

CAPÍTOL X. L'ÈPOCA DEMOCRÀTICA

La mort del general Franco, el novembre de 1975, va obrir una nova etapa històrica amb la monarquia de Joan Carles I -establerta pel mateix general- el qual va comprendre de seguida que el franquisme sense Franco era totalment inviable. El procés per arribar al desmantellament de les institucions caducades, però, va demanar un temps i fou necessària la pressió externa al sistema per convèncer i ajudar els reformadors de dins.

Els primers mesos del postfranquisme no van ser fàcils per a les forces democràtiques, que donaren la cara i es mobilitzaren -més que mai- per reivindicar les llibertats. En la circumstància de Girona, el governador Armando Murga, que prodigà les multes, les detencions i les prohibicions, va mostrar-se com un representant del búnquer¹. Mai no s'havien posat tantes multes per haver contravingut la Llei d'ordre públic com durant el seu mandat.

Ben expressiu d'aquesta situació és el titular de *Presència*, del 10 de juliol de 1976, que deia: "El reformisme no arriba a Girona", a sota del qual es feia balanç de *quatre mesos de prohibicions* (recitals, conferències, taules rodones) i de la repressió soferta per la Marxa de la Llibertat. Com ens diu l'historiador Josep Clara, "la ciutat va conèixer uns mesos únics, d'intensa activitat reivindicativa, d'engrescament col·lectiu per allò que s'albirava i que encara no era possible perquè hom posava pals a les rodes". Les vagues d'estudiants i dels professors, la campanya a favor de l'oficialització del nom català de la ciutat, la reclamació "Drets Humans, ara!", el recordatori de Carles Rahola a càrrec de l'Assemblea Democràtica d'Artistes, i en general totes les accions protagonitzades per l'Assemblea Democràtica de Girona, significaren la conquesta d'espais de llibertat.

Ben aviat, els partits tolerats iniciaren les presentacions oficials, i hom pogué assistir als primers mitjings (el primer va ser el de Convergència Democràtica, el 15 de setembre de 1976). Se celebraren les primeres eleccions democràtiques el 15 de juny de 1977 i seguí la Constitució pactada del 1978 i el reconeixement de la personalitat històrica de Catalunya com a nacionalitat, a través d'un Estatut d'Autonomia, diferent del de 1932, que consagra unes determinades parcel·les de poder regional. Un apartat necessari del procés reformista va ser la democratització dels ajuntaments, la qual va restar ajornada fins a l'abril de 1979.

---

¹Clara, J. *Girona sota el franquisme (1939-1976)*. Quaderns d'Història de Girona. Ajuntament i Diputació de Girona, 1991, pàg. 100.

10.1. APORTACIONS D'AQUESTA NOVA ETAPA POLÍTICA A LA MÚSICA

En aquests primers anys de transició, i en el terreny artístic, no es pot pas parlar de recuperació cultural fàcil ni ràpida. Els titulars dels diaris gironins acostumaven més sovint a delectar els lectors amb vagues i conflictes laborals que no pas amb exposicions de bona pintura o concerts. D'una banda, els músics, afiliats tots al sindicalisme vertical sota la sigla de l'AISS (Administración Institucional de Servicios Socio-Profesionales), es trobaven en una situació de desamparament evident, a part de la greu i difícil situació que patien per la invasió de la música mecànica, que els estava deixant sense feina.

El Conservatori de música estava sense protector i hi havia possibilitats que desaparegués; es trucava a totes les portes oficials buscant suport, però el futur era més que incert. Quant a la programació musical a la ciutat, el Cercle Artístic feia temps que no organitzava res, i les Joventuts Musicals no arribarien fins al 1979. La música a la ciutat estava, quasi en exclusiva, en mans de la Coral Polifònica i de l'Orquestra de Cambra.

Els primers canvis, doncs, es començaren a produir el 1979. El Conservatori estrenà nou patronat², amb participació de pares i alumnes en la seva gestió. S'establiren a la ciutat les Joventuts Musicals. El nou Ajuntament democràtic impulsà ben aviat nous corrents artístics que es veieren reflectits immediatament, per exemple, en la programació del Teatre Municipal. Més endavant, la rehabilitació de l'antic convent de la Mercè com a nou centre cultural de la ciutat hi donà també un nou impuls. En un nivell més popular, es tornaren a celebrar les festes majors de barri, impulsades per les associacions de veïns corresponents i amb la col·laboració de l'Ajuntament.

Aquestes i altres iniciatives són les que incidiren més potser, en una nova política cultural més plural i participativa dels ciutadans.

La part positiva d'aquesta dècada es va caracteritzar per un gran creixement del nombre d'estudiants de música. Fruit dels sentiments emanats dels esdeveniments que, arreu del món, convulsaren la societat al final de la dècada dels 60, la música, la pràctica musical i, especialment, la interpretació amb alguns instruments concrets, esdevé un valor apreciat entre la joventut. No hi ha dubte que el retorn de la societat espanyola a la democràcia i, sobretot,

---

²Constituït el 12-III-1979 per la Diputació, l'Ajuntament i la Caixa de Girona.

com ja hem dit, l'arribada dels primers ajuntaments democràtics, confereixen a la base social una vitalitat i unes ganes de participació en la vida cultural i artística que no tenien precedents recents en la història del país ni s'han mantingut al mateix nivell en els anys posteriors.

10.2. CONSTITUCIÓ DEL "SINDICAT PROFESSIONAL DE MÚSICS" (SPME) (1977)

L'any 1977, la música d'orquestra -la ballable- i els músics dedicats a aquesta vessant -a Girona, la majoria dels censats- es trobaven, com ja hem dit, en una situació preocupant. D'una part, la proliferació de la música mecànica, amb les discoteques, absorbia el jovent. La gent de mitjana edat no sortia a ballar a excepció del dia de la festa major del seu poble. D'altra banda, la condició laboral dels músics era caòtica. Les empreses es resistien a abonar la seguretat social als músics, i la contractació començava a dependre ja dels més llestos, els intermediaris, els anomenats "agents artístics", personatges que pel sol fet de contactar amb empreses, comissions de festes o ajuntaments, ja s'emporten un 10 a un 25% com a mínim del total del contracte dels músics. Aquestes i moltes altres circumstàncies feien de l'ofici de músic una mena de professió deixada de la mà de tothom i amb molt poc futur.

Un grup de 28 professionals de la música de tot Espanya -entre els quals m'hi trobava jo mateix, representant els músics gironins-, després d'uns llargs debats que duraren tot l'any 1976, discutint si el que convenia era una associació de músics, un col·legi o altres formes administratives o jurídiques d'agrupament, es decidí organitzar-nos en sindicat; això sí, de caràcter apolític i professional, reconegut amb plena personalitat jurídica en tot el territori nacional a l'empara de la Llei d'Associacions Sindicals d'1 d'abril de 1977, amb certificació lliurada a l'efecte el dia 21 de juny de 1977 per l'Oficina de Dipòsit d'Estatuts d'Organitzacions Professionals. Així es fundà el Sindicat Professional de Músics Espanyols (SPME).

Cal dir que els estatuts, elaborats entre el 1976 i el 1977, són anteriors a la Constitució Espanyola, però preveïen unes autonomies, que en el cas de la de Catalunya quedà reflectida en l'anomenat Consell de Catalunya, que formaven les quatre províncies catalanes, amb un grau d'autonomia suficient que permetia afrontar bé els fets diferencials catalans bàsics, com ara la llengua, la música pròpia -les sardanes i les cobles-, etc.

Aquells primers anys foren intensos en treball: organització de delegacions per tot l'Estat, pràcticament a totes les capitals, incloent-hi les Illes Balears, les Canàries, Ceuta i Melilla; facilitats als músics per a l'obtenció del carnet professional, a través d'exàmens i/o convalidació per als que tenien estudis de conservatori; elaboració de models de contractes (per

a *bolos*, per a diari, per a gravacions, etc.) amb l'autorització del Ministeri de Treball (1980); forta pressió a l'administració per l'ambigüitat que mantenia en relació amb els músics estrangers que venien al nostre país, fet que en determinades zones turístiques, com les Illes Canàries, la Costa Brava i la Costa de Llevant, provocava l'atur directe dels músics autòctons. Tot aquest treball va tenir el seu profit fins a arribar als anys 90, en què el creixement del sindicat i l'altruisme per la professió han quedat enrere i el sindicat s'ha convertit en una empresa que cobra als músics fins i tot pel sol fet de respirar, i en què el sentit de sindicalisme autèntic s'ha perdut. Queden una bona pila de buròcrates amb bons sous al mes, i la seva política va més a favor dels empresaris que no dels mateixos afiliats.

Volem acabar l'últim apartat que dediquem a l'àmbit sindical, esmentant a tots els presidents i secretaris que han exercit des de la fundació, l'any 1920, tant al sindicat com a la mútua de músics.

SINDICAT DE MÚSICS

PRESIDENTS

Anys 1920 al 1922	Vicens Bou
Anys 1922 al 1932	Josep M. Soler
Anys 1932 al 1934	Enric Guasch
Anys 1934 al 1936	Josep Blanch i Reynalt
Anys 1936 al 1939	Pere Masats
Anys 1939 al 1947	Francesc Civil
Anys 1947 al 1951	Josep Blanch i Reynalt
Anys 1951 al 1974	Josep Viader
Anys 1975 al 1991	Lluís Brugués

SECRETARIS

Anys 1920 al 1947	Joaquim Vidal
Anys 1948 al 1951	Josep Viader
Anys 1951 al 1966	(funcionari CNS)
Anys 1967 al 1973	Emili Garcia
Anys 1973 al 1974	Lluís Brugués
Anys 1975 al 1991	Josep M. Mascarell

MÚTUA DE MÚSICS

PRESIDENTS

Anys 1937 al 1939	Pere Mitjà Gómez
Anys 1939 al 1947	Francesc Civil
Anys 1947 al 1953	Josep Blanch Reynalt
Any 1954	Ramon Perich (accidental)
Anys 1955 al 1966	Rogeli Sànchez
Anys 1967 al 1974	Josep Viader
Anys 1975 al 1987	Lluís Buscarons
Anys 1987 al 1991	Josep Vilar

SECRETARIS

Anys 1937 al 1947	Joaquim Vidal
Anys 1948 al 1966	Josep Viader
Anys 1967 al 1973	Emili Garcia
Anys 1974 al 1991	Lluís Brugués

10.3. ENTITATS PROTECTORES I PROMOTORES DE MÚSICA

Incloem en aquest apartat solament dues entitats, les Joventuts Musicals i l'associació Amics del Jazz, perquè són les úniques que han fet la seva tasca després de la Guerra Civil. En capítols anteriors ja havíem tractat de les que havien tingut la seva funció abans dels fets del 36, com diverses societats corals, el Foment de Cultura de la Grober, l'Associació de Música, la societat Athenea, la casa Sobrequés, etc.

Som conscients que entre aquestes dues entitats hi ha pocs punts de coincidència; les hem agrupat en el mateix capítol, doncs, pel fet que han tingut l'activitat en una mateixa època. Tenim, per exemple, que mentre que per als Amics del Jazz aquesta especialitat representa la seva raó de ser, per a les Joventuts Musicals és una més de les diferents branques musicals de què s'ocupa.

Encetem doncs aquest capítol parlant primer de les Joventuts Musicals, i posteriorment ens centrarem en els Amics del Jazz. La primera entitat encara fa un molt bon servei cultural i musical a la societat gironina.

10.3.1. JOVENTUTS MUSICALS (1979)

Les Joventuts Musicals foren fundades l'any 1939, simultàniament a Bèlgica i a França, amb el nom de Jeunesses Musicales, com a organització internacional dedicada al foment de l'educació i del conreu musicals i amb l'objectiu de posar la bona música a l'abast dels joves.

L'any 1945 hom creà la Federació Internacional, que actualment aplega unes 35 organitzacions estatals. Als Països Catalans se n'han fundat delegacions a Barcelona (1951), València (1953), Terrassa (1954), Sabadell, Mataró i Palma de Mallorca (1956), Tarragona (1962), Olot (1969), Figueres (1972), etc.

L'acte inaugural de Joventuts Musicals a Girona tingué lloc al Teatre Municipal el mes de novembre de 1979, amb una dissertació sobre *La intimitat romàntica* a càrrec de Jordi Llovet, professor de Filologia Catalana a la Universitat de Barcelona, i amb la interpretació del cicle de vint cançons de Franz Schubert i poemes de Wilhelm Müller, *La bella molinera* (*Die Schöne Müllerin*), a càrrec de Manuel Cid, tenor, i Breda Zakotnik, piano.³

La primera junta de l'associació la formaren Imma Suy, Jaume Pérez i el que ha estat l'ànima de l'entitat durant molts i molts anys, Santi Rodrigo, que segueix encara vinculat a Joventuts Musicals de Catalunya.

A partir de llavors hi han participat, entre molts altres, Joan Miró, Jovita Anaya, Lluís Brugués, Joan Gaya, Ramon Grau, Albina Varés, Montserrat Massaguer, Ricard Oliver, etc.

---

³Hem pogut saber que el concert fou patrocinat per la Direcció General de Música del Ministeri de Cultura i la versió catalana dels poemes era de Jordi Llovet. (Del programa de mà. Comissió d'Ensenyament i Cultura de l'Ajuntament de Girona. Imp. Grafis Sant, 1979.)

CONCERTS D'HIVERN

A partir del concert inaugural, cada quinze dies es programaven concerts al Teatre Municipal, a la Casa de Cultura i a l'Auditori de la Mercè. Així, en aquesta primera temporada actuaren a Girona, entre altres, Eulàlia Soler, el Quartet Català, London Gabrielli Brass Ensemble, etc. En el concert de London Gabrielli, es va estrenar l'obra de Xavier Monsalvatge *Canzone*, i es va produir al final del concert el primer homenatge al compositor gironí; a més, a petició de Joventuts Musicals, l'Ajuntament posà el seu nom a un carrer de la ciutat. També organitzà el primer concert d'homenatge al mestre Civil.

La tasca desenvolupada a la ciutat en aquests quasi vint anys de vida ha estat intensa, i enumerar tots els actes organitzats donaria una llista interminable. Volem tan sols, doncs, fer un record dels més importants, i sobretot, deixar constància dels més representatius i dels que han tingut una major incidència i més ressò entre els gironins.

CONCERTS D'ESTIU (FESTIVAL INTERNACIONAL DE MÚSICA)

El juny i juliol de 1980, a les escales de la Catedral, s'organitzaren els primers concerts d'estiu, festival internacional de música, que va arribar fins al número XV.

Aquests festivals es realitzaren en diferents llocs de Girona: el pati i la capella de la casa de cultura Bisbe Lorenzana, l'església de Sant Pere de Galligants, la Catedral, el Teatre Municipal, l'Auditori de la Mercè, etc. Hi Actuaren grans intèrprets, com Alícia de Larrocha, Victòria dels Àngels, l'Orquestra Franz Liszt de Budapest, el Duo Cromelink, etc. També, el dia 30 de juny de 1981, es va fer l'audició del *Messies* de Händel, amb un ple total de públic. En aquestes 15 edicions del Festival, s'arribaren a fer 128 concerts.

PÒDIUMS I GRANS PÒDIUMS

Paral·lelament als cicles de concerts i també a partir del 1980, s'organitzaren els pòdiums, consistents en audicions de joves intèrprets que encara no han acabat els estudis, i es proposen com un apropament de l'artista al públic (un pòdiu el formen tres músics i cada un ofereix una actuació d'uns 20 minuts). Després de participar en els pòdiums, i de superar una selecció, hi ha la possibilitat de participar en un gran pòdiu, organitzat més com un recital, i d'una durada normal. Tant en un tipus de concert com en l'altre, sempre hi col·laborà el

Conservatori de Música. Cada any s'organitzaven 20 pòdiums i 10 grans pòdiums, aproximadament.

CICLE DE CONCERTS PER A ESCOLARS

En totes les seves activitats, Joventuts Musicals de Girona ha rebut sempre el suport de diferents entitats. D'una manera especial hi ha intervingut l'Ajuntament, amb el qual es començà l'organització, a partir del 1981 dels Cicles de Concerts per a Escolars, cicles en què, des de llavors, participen totes les escoles de Girona.

En aquests cicles, els alumnes de cada curs, tant de primària com de secundària, assisteixen a un mínim de tres concerts durant el curs escolar, organitzats de la manera següent:

- Cicle inicial	Animació musical
- Cicle mitjà	Família d'instruments
- Cicle superior	Escoltem música
- 1r cicle de secundària	Història de la música
- 2n cicle de secundària	Les formes musicals

Cada any a Girona hi ha unes 138 audicions per a escolars, i hi participen uns 3.650 alumnes, aproximadament.

ALTRES ACTIVITATS

Ja ens hem referit anteriorment a la bona i densa tasca que Joventuts Musicals de Girona ha realitzat des de la seva fundació, i sobretot pensem en l'etapa que va fins a principi dels noranta. És obvi, doncs, que ens abstindrem -per la seva extensió- de detallar tots els actes que ha organitzat directament o en col·laboració amb altres entitats de l'administració o musicals. Però abans d'acabar aquest petit repàs, voldríem apuntar alguns actes especials que per la seva importància i incidència no poden quedar oblidats.

- Organització a Girona de diferents fases del Concurso Permanente de Jóvenes Intérpretes, organitzat per Joventuts Musicals d'Espanya (desembre de 1980).

- Ídem. (novembre de 1988).
- Estada de 20 dies a Girona de l'Orquestra Mundial de Joventuts Musicals (1992), amb 126 intèrprets de tot el món, per assajar un programa per anar de gira per Espanya, França i el Canadà. A Girona, es va fer un concert multitudinari a les escales de la Catedral dirigit per Eduardo Mata, que fou el director titular de l'orquestra.
- Encàrrec d'obres a joves compositors gironins dins els concerts d'hivern.
- Cursos a la Casa de Cultura d'història de la música, per a afeccionats.

Algunes d'aquestes activitats donaren els seus fruits, i així poguérem comprovar el bon nivell compositiu d'alguns joves estudiants, com ara Joan Tarrús, Jordi Martí Sullà i molts altres. També els cursos sobre història de la música arribaren a un contingent important dels ciutadans, que reclamaven des de feia anys aquesta experiència.

10.3.2. L'ASSOCIACIÓ AMICS DEL JAZZ (1982)

Girona, per tradició, no ha estat mai una ciutat jazzística (ho veurem en el proper capítol, en l'apartat dedicat a la música moderna i el jazz). Malgrat aquesta afirmació tan contundent, sí que hi ha hagut determinats fets puntuals i personals que han fet molt perquè Girona pogués gaudir d'unes sessions jazzístiques de qualitat.

Des dels anys 70, un petit grup de melòmans d'aquesta especialitat, encapçalats pel senyor Pere Colomer, assistia assíduament als concerts que regularment es feien a Barcelona, a Zeleste, i de manera molt especial a La Cova del Drac. Allí conegué i féu amistat amb el promotor de músics de jazz senyor Sunyol, amb el qual ben aviat establiren una duradora i bona relació personal. D'aquí sorgiria la possibilitat de fer venir a Girona, a un preu assequible, figures internacionals del jazz, aprofitant la seva vinguda a Barcelona, o si hi estaven de pas cap a Europa.

Com hem dit, doncs, Pere Colomer, d'una ben coneguda família de comerciants gironins, fou un dels principals impulsors de la iniciativa, juntament amb l'arquitecte Vicenç Ménsua, l'advocat Narcís Salvatella, el professor universitari Joan Miró i Manuel Pla.

Presentaren el projecte d'organitzar concerts i recitals de jazz a les autoritats gironines i obtingueren un primer compromís d'ajuts puntuals, sobretot de l'Ajuntament. Així es faria el primer concert de la ja informalment anomenada associació Amics del Jazz de Girona, al Teatre Municipal, el dilluns dia 25 de febrer de 1980. El teló es va alçar a dos quarts de nou del vespre, amb les notes improvisades del famós Harry *Sweets* Edison i el seu trio, acte que fou coordinat per Joventuts Musicals.

Engrescats cada dia més perquè la ciutat i comarques poguessin disfrutar d'aquesta música -que fins aquells moments havia sonat ben poc a Girona-, varen anar celebrant vetllades, fins que s'organitzaren com a associació legalment constituïda, sobretot per poder rebre subvencions de l'administració. Així fou com el 10 de desembre de 1982 es redactava la seva acta fundacional⁴, en la qual, després de l'aprovació prèvia dels estatuts⁵, acordaren fundar l'associació Amics del Jazz de Girona, amb la finalitat principal de "fomentar la difusió de la música en general i del jazz en particular, organitzar concerts, conferències, festivals, etc."

Els estatuts, degudament inscrits en el Registre d'Associacions de la Generalitat amb la mateixa data de l'acta fundacional, quedaren legalment aprovats el 21 de març de 1983 i consten de 9 capítols i 33 articles; hi figuren com a fundadors, a més dels promotors ja esmentats, els músics Joan-Ramon Vilamú, Enric Sánchez Tharrats, Joan Fabra i Joan Sadurní.

L'associació no arribà a tenir socis formalment, però sí una llista d'inscrits d'unes 150 persones interessades, les quals han pogut gaudir d'uns vuitanta concerts des del 1980 al 1990, aproximadament.

Les sessions se celebraven tot primer al Teatre Municipal i al Saló de Descans, i més tard es féu tot un cicle al local que havia estat la discoteca Jocker's, a la plaça Jordi de Sant Jordi, avui convertit en Centre Mercadal de la Universitat de Girona.

L'escassa assistència de públic als concerts i la minsa ajuda institucional ha portat l'associació a una situació de difícil subsistència, i tot i estar vigent encara, la seva activitat ha quedat molt reduïda⁶.

---

⁴Vegeu volum II, document núm. 26.

⁵Vegeu volum II, document núm. 27.

⁶Gràcies a l'amabilitat del Sr. Colomer, hem pogut veure els comptes dels concerts en una llibreta comptable que ell mateix portava i en la qual queda ben demostrat que en una gran majoria de les actuacions, tot i haver aconseguit unes contractacions interessants, el senyor Colomer havia de posar-se la mà a la butxaca per arribar a pagar el caixet dels artistes.

Vet aquí alguns artistes del jazz mundialment famosos que, mercès a la iniciativa privada de persones com el senyor Colomer, hem pogut escoltar a la ciutat: Eddie *Lockjaw* Davis i Buddy Tate, ambdós saxos tenors, ex membres de l'orquestra de Count Basie; Harold Ashby, saxo tenor, ex membre de l'orquestra de Duke Ellington; Sir Charles Thompson, piano; l'orquestra Illinois Jacquet & His Big Band, etc.

**CAPÍTOL XI: LA SOCIETAT GIRONINA I LA
MÚSICA (1888-1985)**

CAPÍTOL XI. LA SOCIETAT GIRONINA I LA MÚSICA

11.1. CORALS, ORFEONS, RONDALLES, CAMELLES, ESTUDIANTINES I HAVANERES

La irrupció de la febre coral que hi hagué a Girona i comarques, així com a tot Catalunya, fou provocada pel moviment espectacular que es produí amb la constitució per Josep Anselm Clavé (Barcelona, 1824-1874) de la primera coral popular, el 1845.

L'agrupació coral en qüestió s'anomenà L'Aurora -una mena d'estudiantina, amb flautes, guitarres, mandolines, bandúrries, etc.-, que obtingué un èxit popular en el Carnestoltes barceloní del 1846 i que es transformà en La Fraternitat, societat d'auxilis mutus i primera coral peninsular (1850), composta per uns 40 homes. El 1857, Clavé li canvià el nom pel menys compromès d'Euterpe, i aviat s'estengueren pel Principat i pel País Valencià corals semblants.

Clavé projectà i aconseguí sostreure els obrers de l'ambient miserable de les tavernes on se solien reunir i unir-los en societats corals, en què adquirien al mateix temps nocions de violí, de flauta i de teoria musical, i componien melodies que eren cantades pels cafès. Amb el temps, aquest moviment s'escampà pel Principat de manera espectacular. Pocs serien el pobles i poblets que no tinguessin constituït el seu orfeó a l'estil dels cors de Clavé.

És evident que el nivell musical de la majoria d'aquests orfeons no era el desitjable, però la seva funció social fou una de les manifestacions més importants i aglutinadores del món obrer envers la cultura. A aquesta empresa es refereix Clavé en el seu estudi sobre *Las sociedades corales de España*, amb aquest expressiu paràgraf: "*Tendí en torno una ojeada y me pregunté qué clase de entretenimientos se ofrecían al obrero en las horas de tregua a sus fatigas para endulzar la monotonía de su afanosa existencia. Hay a mi vista repugnantes espectáculos de inmundos cafetines, guarida de meretrices y tahures, que con el infame cebo de lascivos cantares sabían atraer a los incautos hacia un insondable abismo de degradación y de miseria. Entonces me fijé en aquellos cantos tan en boga entre las gentes del pueblo e intenté lo que se creía imposible... su reforma.*"¹

---

¹D'*El Heraldo de Madrid*, a principi del 1900, citat per Roger Alier, "La societat coral Catalunya Nova", *D'Art*, 2 (1973), pàg. 55.

Clavé va agafar, sota la seva direcció, l'empresa dels Camps Elisis de Barcelona, on el 1862 se celebrà el tercer festival de les Associacions Euterpenses, amb la participació de 12 societats que aportaren un contingent de 1.200 coristes i 260 professors. El quart festival, el 1864, els superà tots en importància, amb 2.000 coristes acompanyats d'una orquestra d'uns 300 professors.

El famós Orfeó Català, deu a Clavé la raó de la seva existència, en els principis bàsics de la seva justificació espiritual, com la majoria de societats i agrupacions corals de Girona i de tot Catalunya. Hem estimat necessari exposar aquests antecedents històrics, sobre els motius que inspiraren la fundació de les masses corals catalanes, atès que amb tota la seva essència i sublimitat, sota els auspicis del lema "Progrés, virtut i amor", s'aconsegüí esmenar el mal ambient que determinats sectors d'obriers, artesans i camperols havien adquirit, i donar-los entusiasme.

El gener del 1900, la societat coral barcelonina Catalunya Nova², dirigida per E. Morera, elabora els *Estatuts de la Federació de Coros Catalans*, amb l'objectiu de "reglamentar" la propagació i la regeneració de l'art coral, principalment de Clavé, i el cant popular, obeint el lema "Art i pàtria".

Només amb l'objectiu que en quedi constància per a la història, volem fer una cronologia de les corals de la ciutat de Girona de les quals ens ha estat possible recollir alguna notícia o informació:

- Societat Coral Gerundense La Unión³, fundada el 19-VIII-1877. Director: Josep Ros Bou.
- Societat Coral Santa Cecília, fundada el 16-XII-1878 i integrada exclusivament per joves. N'era el director Josep Ros i el director substitut, Eudald Renart. Presidia la societat Leopold Cànovas. Es dedicà especialment a fer serenates.
- Societat Coral La Juvenil, fundada el 30-III-1881.
- Societat Coral La Lira, fundada el 1881.
- Orfeón Gerundense, fundat el 1885.

---

²El periòdic *Catalunya Nova* era el portaveu de la institució coral del mateix nom que dirigia Enric Morera.

³Sobre aquesta Societat Coral, vegeu escrit sol·licitant a l'alcalde autorització per actuar i el reglament de l'entitat. Volum II, document núm. 28.

- Cor La Regional. Primer director, Antoni Lell. Fundat l'octubre de 1889. Existia encara el 1927.
- Chor del Centre Federal; director, Esteve Ribas. Existia el 1889⁴.
- Nuevo Orfeón Gerundense; director Benito Romaguera. Existia el 1889.
- Societat Coral Joven Gerona; primer director, Eduard Rosquellas, i més endavant, Baldomero Guardiola. Existia el 1889.
- Cor del Centre Republicà. Existia encara el 1927.
- Cor La Nova Girona.
- Agrupació coral de les Congregacions Marianes; director J. Serratosa, i més tard, el jesuïta P. Joan Creixell. Existia el 1901 (vinculat al seminari). Segona etapa, del 1914 al 1918.
- Chor Unión y Concordia; director, Joaquim Vidal. Cor de la fàbrica Grober, fundat el 1903.
- Orfeó Gironí; primer director, Isidre Mollera (fill). Fundat l'any 1903 com a continuació de l'Orfeón Gerundense⁵.
- Schola Orfeònica Gironina; primer director, Isidre Mollera. Fundada el febrer de 1907. Se'n féu la presentació el dia 19-III-1907 al Saló Gerió.
- Secció Orfeònica del Centro Moral Gerundense; director, Josep Baró i Güell. Existia el 1917.
- Orfeó Cants de Pàtria, fundat el 1923. En fou director el mestre Josep Baró i Güell i, a partir del 1957, Rogeli Sànchez. Pensem que fou la continuació, en certa manera, del cor Unión y Concordia, patrocinat igualment per la fàbrica Grober⁶.
- Cor de l'Escola Gregoriana, anomenat també Choral Gregoriana Gironina. En fou iniciador Mn. Josep Trias l'any 1927. L'escola continuà fins després de la guerra.

---

⁴El trobem actuant en un sopar de germanor que tancà l'Assemblea de la Unió Catalanista de l'any 1897 a Girona, amb discurs inclòs de Lluís Millet, que recomanà als coristes "lo conreu del art musical y sobre tot de las cançons de nostra terra". ("La V Assemblea de la Unió Catalanista"), *La Veu de Catalunya* <LVC>, VII, 19 (9-V-1897), 143-47, a la pàg. 145.

⁵Vegeu capítol II (2.3.1.) i capítol III (3.5.).

⁶Vegeu capítol III (3.3.).

- Societat Coral La Veu de Clavé. Fundada el gener de 1929. Primer president, Vicente Barnadas; els anys 30 i 31, la presideix Jesús Rueda; el 1932, Josep Valero, i a partir del 1933, MarceHí Capdevila. La seva seu social era al Cafè Royal, a la plaça Independència, 1, entresol.
- Orfeón Gerunda; director, Rafael Serra. Existia el 1930.
- Cor de la Secció Femenina, fundat l'any 1941. En va ser sempre director el mestre F. Civil. El cor desaparegué l'any 1957.
- Coral del GEiEG. Fundada el novembre del 1947. En foren directors F. Civil (fins al 1949) i J. Viader (fins al 1961).
- Capella Polifònica de Girona. Fundada i dirigida per Josep Viader des de l'any 1956; a partir del 1992, per Jordi Bernardo.
- Coral de l'Institut. Director, Josep Viader.
- Coral Saba Nova. Fundada l'any 1968 pel mestre Viader. Directora, Roser Busquets.
- Cor Oidà. Fundat i dirigit des de l'any 1976 per David Sunyer. El 1989 passà a denominar-se coral Filharmonia.
- Cor Maragall, fundat en la tardor de l'any 1979 per la que n'és la seva directora, M. Àngels Alabert.
- Coral Filharmonia. Dirigida per David Sunyer. És continuació del cor Oidà.
- Coral Undaris. Fundada el desembre de 1989. Director, Ricard Oliver.
- Agrupació La Cantòria. Fundada l'any 1982. Cor de cambra, amb criteris d'interpretació de música antiga.

En els pobles de l'entorn de Girona, hi havia:

- Orfeó Rossinyolenc de Salt; director, Dídac Bover. Existia el 1924. Sorgit del moviment dels cors de Clavé, de la coral del Patronat de Sant Lluís Gonçaga de Salt. Tenia 3 seccions (senyorettes, homes i nens), i un conjunt d'uns 90 orfeonistes.
- Cor La Unión Celranense; director, Josep Fort. Existia ja el 1900. Feia les seves activitats encara l'any 1926.

- Societat Coral Les Quatre Barres de Sarrià. Existia el 1900. Repertori únicament de cançó catalana i "usa en tots sos documents la llengua catalana".
- Orfeó Joventut de Sarrià; director, Josep Baró Güell. Existia el 1924.
- Orfeó Popular Celranenc; director, Josep Baró Güell. Existia el 1929. (Fou continuació de La Unión Celranense).

A Girona no hi ha hagut mai tradició d'un cert tipus d'agrupacions musicals o corals, de rondalles, de caramelles, d'havaneres i fins i tot de les típiques estudiantines. Quant a aquest últim grup, no ens ha d'estranyar, ja que solen sortir al voltant de les universitats. Pel que fa a les altres agrupacions esmentades, tingueren la seva millor època durant l'última dècada del segle passat i en la primera meitat d'aquest. Poques n'hem tingut, motiu pel qual procurarem fer honor a totes.

Així trobem que el 1892 al Centre Moral hi actua una estudiantina, formada per un grup de bandúrries i guitarres, dirigida per Baldomero Guardiola.

Els grups de caramelles, a principis de segle, foren en cert aspecte perseguits per les autoritats competents. El Govern Civil els havia requerit que abans de les seves actuacions enviessin la traducció de les lletres de les composicions que es proposaven interpretar. Aquesta persecució era motivada pel fet que freqüentment canviaven les lletres originals de les cançons per altres de contingut polític, i sobretot, de caràcter frívol.

L'any 1930 trobem la rondalla La Lira, composta de bandúrries, violins, mandolines, llaüts i guitarres. L'encarregat del grup era Antoni Solé. El 1933 està documentada la rondalla Els Bemolls, i l'any 1935, l'agrupació La Brillant, dedicada principalment a les serenates; sovint n'oferien davant de l'ajuntament.

De la mateixa manera que hem tingut unes agrupacions instrumentals "professionals", l'afecció musical gironina n'ha generat unes altres, formades per persones amb més o menys coneixements musicals que suplien amb gran esforç i amb il·lusió el que els mancava de professionalitat.

Els anys quaranta, Antoni Barnés dirigia la rondalla Harmonia Musical, integrada per joves entusiastes que tocaven instruments de corda. Alguns anys més tard, es pogué escoltar en audicions públiques un conjunt de "pols i plectre", integrat per alguns metges, advocats i, fins i tot, el jutge de primera instància.

Hem de significar que la gran majoria d'orfeons i corals d'aquella època, a més de la música religiosa i popular del seu repertori, en determinades èpoques de l'any oferien també serenates. Un bon exemple de dedicació també a altres gèneres és l'Orfeó La Regional.

Una especialitat de composició amb poca tradició a la ciutat i molta a la província ha estat la de les havaneres.

Sabem, però, que es començaren a cantar en la dècada dels quaranta amb el grup Los Gringos, amb Ortega Monasterio i els Perich, al seu propi local, la Fonda Perich.

Tot i la tradició dels *otxote* bascos i dels certàmens corals de Torrevella (Baix Segura, Alacant), a Catalunya gairebé no se'n sentien fora de les tavernes de la Costa Brava o de les cantades informals de colles empordaneses, fins que l'any 1948 Xavier Montsalvatge va publicar, juntament amb l'escriptor Néstor Luján i el pintor Josep Maria Prim, el llibre *Album de Habaneras*, una recopilació de les havaneres que cantaven els pescadors, especialment de Calella de Palafrugell. Fins i tot Josep Pla va col·laborar-hi portant tres pescadors al Mas Pla perquè ajudessin Montsalvatge, que les transcrivia a mà. Sobre aquesta trobada, Montsalvatge ens digué: "No hi havia els aparells d'ara. No em resultà fàcil, perquè mentre cantaven feien molt de cremat i fumaven molts caliquenyos i al moment de fer-ho de veritat, per recollir-ho, resultava que un cantava d'una manera i l'altre d'una altra. Un no deixava començar l'altre, o després volien cantar sarsueles. Em costà bastant."

A Palafrugell, i durant molts anys, foren uns esplèndids ambaixadors de l'havanera els membres de l'agrupació coral La Taponera.

Però l'autèntica havanera era la que cantaven els mateixos pescadors i mariners, i aquests autèntics cantors els trobem sobretot en poblacions litorals, a l'Escala, a Cadaqués i a les platges de Palafrugell, especialment. Aquest podria ser el cas de Pepet Gilet (Calella de Palafrugell, 1883-1963), que era el personatge més popular. Carles Sentís, persona que l'havia conegut profundament, ens diu que Pepet Gilet va ser el "prototip i típic cantant d'havanera. La seva autenticitat radicava en no voler semblar res del que no era, li donava l'aire de senyor que no tenien molts dels que ho volien aparentar".

Altres personatges destacats foren el trio format per l'Abelardo, en Ninyo i l'Hermós. Se solien reunir al bar Can Petxei de Tamariu, temple de l'havanera els anys 50. L'Abelardo tenia la veu baixa, vivia en una caseta de vinya entre Sant Sebastià i Tamariu, on convivia amb la seva gata, el sarró, la boina i el bastó, que constituïen les seves pertinences i

formaven part de la seva imatge. En Ninyo tenia la veu esquerdada, tenia sentit del ritme però desafinava. L'Hermós, a diferència dels altres, era barber, i havia cantat ja durant anys amb les colles de vells pescadors de Calella; el seu nom era Josep Puig. Es féu molt popular pels acompanyaments rítmics que aconseguia amb els dits de la mà. Aquest prodigiós i original joc de dits de l'Hermós no va deixar de crear una certa escola dins els cantaires.

Podríem seguir anomenant més personatges dins el món mariner de l'havanera, com ara Ricard Balil, Josep Esteba o, més recentment, Ramon Carreras (autor de l'havanera *El llop de mar*), o bars i tavernes com Can Batlle i el Bar Raquel, tots dos de Calella, etc.

Més tard, el 1966, el grup d'intel·lectuals palafrugellencs encapçalats per Alsius, Morató i Sirés varen començar a despertar un interès més gran, a partir d'una cantada informal d'aquell any a Calella amb motiu de la presentació del llibre *Calella de Palafrugell i les havaneres*. Precisament en aquesta cantada, es van transportar les havaneres de la intimitat tavernària a un escenari, i es va desencadenar una evolució que ha continuat imparable.

En la dècada dels setanta es trenca amb la suposada ortodòxia d'interpretar només composicions en castellà, se'n recuperen d'antigues en català i també se'n componen de noves. Ja a la dècada dels vuitanta, la popularització es dispara, les cantades es multipliquen arreu de Catalunya i els intèrprets passen dels primers sis grups empordanesos a les cent quaranta formacions que actualment interpreten regularment havaneres. Això fa que s'incorporin als respectius repertoris altres formes com balades, sardanes o valsets. Hi ha qui considera que aquest fenomen és exagerat. Jo crec el mateix que Mossèn Cinto Verdaguer: "Poble que canta, poble gran".

Hem començat dient que l'havanera no ha estat pas el plat fort musical a la ciutat de Girona; no obstant i això el grup Terra Endins ha fet i està fent una bona tasca de divulgació i interpretació de les havaneres. La seva cantada a les escales de la Catedral per les fires de Girona ja és una tradició entre els gironins.

11.2. SALES DE BALL, COBLES, ORQUESTRES DE BALL I AGRUPACIONS DE CAMBRA

A la darrereria del segle passat, Girona tenia un bon reguitzell de sales de ball; moltes vegades es tractava de societats que dins del seu programa d'activitats i objectius organitzaven, unes de manera habitual i d'altres de manera esporàdica, balls en determinades èpoques de l'any.

Una de les més antigues sales de ball és la del carrer de la Barca, núm. 3-4, de la qual tenim constància des del 1849. Ja el 1880, coneixem la Societat Dramàtica Moratín, al carrer de la Cort Reial, núm. 7, on precisament ara hi ha el Conservatori de Música.

Ja més endavant, tenim la societat Las Odaliscas, del 1882, que tingué més pervivència; el seu local social era a la Rambla de la Llibertat, 33. Hi actuava sovint la formació del moment a la ciutat, l'orquestra que dirigien els professors Pibernus i Vidal⁷. També tenia formada una orquestrina, des del 1887, l'avantatjada societat coral Joven Gerona, que interpretava també, a més, serenates i balls, dirigida per Baldomero Guardiola.

En aquesta mateixa època -parlem ara de l'any 1889-, funcionava la societat Nuevo Orfeón Gerundense, que també feia ball, així com el Saló Odeón, del qual parlarem tot seguit, *El Liceo*, amb seu a l'Hotel Centre, *El Olimpo*, *El Pasatiempo*, i altres.

Per contra, al Centre Moral Gerundense s'hi feia habitualment només teatre, així com al Círculo de San Narciso.

D'aquests salons que havien alternat el ball i el teatre tenim, com havíem dit, l'Odeón, local del qual Enric Mirambell ens en fa una bona posada en escena en un article recent⁸: "Situat a les escales de Sant Martí, fou quasi sempre local destinat a sala de ball, però accidentalment serví també com a teatre. Com a alternativa a l'estat ruïnós en què es trobava el primitiu Teatre Municipal i perquè la ciutat no restés totalment òrfena de representacions teatrals,

---

⁷Era l'orquestra de la majoria d'esdeveniments musicals de finals de segle, a la ciutat. La trobem tant en formació de grup clàssic com en formació de ball.

⁸*Diari de Girona*, 14-XII-1993.

s'habilità com a teatre. Amb les obres corresponents d'adaptació, el dia 29 d'octubre de 1857 s'iniciaren les representacions amb la posada en escena de *Jerónimo el albañil*, comèdia en vers d'Eugeni Rubí. Completava la programació *De potencia a potencia*. Dirigia la companyia Leandro Lugar.

El propietari de l'Odeón era Joan Artau, i durant el temps que serví com a sala de representacions escèniques, el local prengué el nom de Teatre de l'Odeón. El Teatre Municipal tornà a obrir el 29 d'octubre de 1860 amb un aspecte renovat del qual la ciutat se sentí orgullosa. No obstant i això, el Teatre de l'Odeón va anar fent algunes representacions tot alternant amb els balls. De mica en mica el Municipal absorbí les funcions teatrals. No ens consta quan va cessar el ball de l'Odeón, però hem de suposar que seria arran del canvi de segle, moment en què es transformà en una nau industrial.

El ball de l'Odeón era de caire bàsicament popular. La concurrència femenina la integraven gairebé únicament les minyones de servei. Les modistes i les noies de la menestralia freqüentaven altres locals com l'Orfeón Gerundense, el Liceo, l'Olimpo, tots de vida efímera. Les classes distingides freqüentaven el Casino, o bé organitzaven sessions de ball en cases particulars.

Una altra de les entitats amb gran tradició, sobretot pels balls que organitzava, era la Societat Liceo Gerundense⁹, fundada el 30-VIII-1873. Sobre això podem llegir, a la premsa de l'època: *"Muy animado estuvo el baile de anteayer dado por la Sociedad Liceo Gerundense. Las señoritas asistieron en gran número luciendo elegantes y vistosos trajes que contribuían a la esplendidez del magnífico salón y el quinteto que dirige el Sr. Pibernus, acertadísimo como siempre en los bailes, que fueron algunos muy aplaudidos mereciendo los honores de la repetición y en especial en la magnífica simfonía que ejecutó con extraordinaria brillantez."*¹⁰ Hi actuaven freqüentment també el pianista Josep M. Malagrida i la banda del Regiment d'Infanteria d'Àsia. D'aquesta època (1890), precisament, és de justícia recordar la cobla La Harmonia Gerundense.

Però eren sens dubte els balls de Carnaval els més esperats de l'època. El seu màxim esplendor i popularitat se centra en l'última dècada del segle passat. Ja des dels primers dies de l'any, les úniques notícies que apareixien a la premsa en l'apartat d'espectacles eren els balls de màscares. Els més concorreguts, els de les societats La Odalisca, els d'una societat fundada expressament per a aquestes diades, La Coalició Carnavalesca, la societat Talía, i d'altres.

---

⁹Vegeu l'acta de constitució al volum II, document núm. 29.

¹⁰*Diari de Girona*, 8-X-1889.

Entrant en l'anàlisi del que representava el ball i la valoració social que se'n feia, volem donar-ne una visió a través d'un curiós article de finals de segle¹¹, escrit per un cèlebre doctor alemany. Tot i subratllant-ne d'antuvi l'exageració evident del contingut, el volem donar a conèixer per la particular i sincera descripció que l'autor utilitza per demostrar que "en el món, pràcticament es deixarà de ballar en entrar en el nou segle". Diu així:

La decadencia de este arte es tan evidente, su marcha descendente, que todo hace, en efecto, presagiar un funesto y próximo fin. La lista de bailes que han desaparecido ocupa en el libro de BEME muchas páginas; en ellas se consigna, dedicándole un tierno recuerdo, al rigodón, venido en línea recta de Provenza, destilando amor y alegría. El pasapié, hijo de Bretaña, tan provocador al aturdimiento. La gallarda, de origen italiano, llevando su nombre con orgullo. El pasacalle, otro regalo de Italia, pero menos elevado y más lánguido. La gigue escocesa, de movimientos rápidos, que brilló en el s. XVII. La lenta y tierna gavota, que también convenía a los trajes pretenciosos y profusamente adornados de su época. El noble minuet, hermano de la gavota, tan a propósito para hacer la belleza de una mujer, hasta el punto que D. Juan de Austria fue expresamente a París con el fin de ver bailar un minuet a Margarita de Borgoña.

Siguen después de esta triste estadística de danzas desaparecidas, nuestra hermosa pavana, cual ninguna. La sarabanda, originaria también de España con su alegre repiqueteo de castañuelas, tan voluptuosa, que uno de sus más fervientes admiradores, Iveteux, de 80 años, sintiéndose morir, hizo ejecutar a una orquesta en su presencia un aire de sarabanda, a fin, decía, de que su alma se desprendiese más dulcemente de su cuerpo.

Si estos hermosos bailes, dice el autor, no obstante su indiscutible mérito artístico, han caído en el más absoluto olvido, ¿que extraño es que en plazo breve desaparezca también la monótona polka y la insípida mazurca?. El vals, onduloso, enervante, tal pudiera subsistir; pero tal como hoy se baila, con la vivacidad y desorden de movimientos que se emplean en su ejecución, no tardará en seguir a los demás.

El curiós articulista acaba l'article dient: "*Las siniestras profecías del sabio doctor tal vez no se realicen para bien de la humanidad danzante. Quien sabe si este antiquísimo y siempre apreciado arte, atacado al presente de dolencia pasajera, brillará en breve con aquel esplendor que ostentaba en las épocas galantes, siendo el más lucido adorno de las cortes de los reyes.*"

Ja entrant en el nou segle, se segueixen organitzant balls al Casino, a Las Odaliscas, al Centro Republicano, al Centro Moral, al Círculo Católico de Obreros, en tots

---

¹¹Diari de Girona, 16-X-1889.

especialment per les fires. Els balls més en voga eren valsos, *llancers* i rigodons. Estava especialment de moda el vals bastonat, que quan el ballaven semblava que patinaven; això sí, la música hi havia de caure bé i no tots els valsos que es tocaven, podien ballar-se bastonats. Es necessitava certa intuïció, habilitat i gràcia en deixar-se anar, com qui no ho volgués fer...

Altres balls eren el *xotis patiné*, que era una modificació en certa manera del ja passat de moda *pas à quatre*. Clifton Worsley, pseudònim del gironí Pere Astort¹², va triomfar com a compositor de valsos Boston als EUA.

No hi ha cap dubte que el Casino ha estat el saló més elegant i concorregut per la burgesia i l'alta societat gironina de tots els temps. Els seus llargs anys d'activitat cultural el fan també un dels indrets amb més història social de la ciutat. Els seus salons estil Lluís XV han estat escenari d'inoblidables vetllades distingides, no solament de l'aristocràcia local i provincial, sinó de joves vinguts de Barcelona i fins i tot de la ciutat de Tarragona, sobretot en els primers anys d'aquest segle. Precisament durant aquests primers anys es feien moltes sessions de ball a càrrec del pianista Miquel Oliva que interpretava els balls de moda de l'època, valsos, rigodons i *llancers*, sobretot.

Per descriure l'ambient i distinció de l'època, volem transcriure literalment algunes notes de societat del moment: "Los joves correctament vestits de frach y levita, veyentlos alternar per buscar ja lo ball compromés, ja la formació del vis del rigodón, ó del cuadro de lanceros, feyan un efecte altament simpatic y de bon tó, que lo cuadro era de un march tan encisador que tots se n'admiraven."

Una altra citació: "Anem a parlar d'un nou ball estrenat a lo Casino y que París envia: és una polka que té per nom *Trich-Trach*, del cèlebre compositor de valsos Vandeufelt. Aquesta polka és característica y es balla com lo *pas à quatre*, però naturalment, ab moviment molt més viu: lo cas està en que totes les parellas s'han de seguir l'una darrera l'altra, formant lo torn del saló y després mil capritxosas formas sabiament combinades: l'efecte es graciós i altament encantador. La distingida societat barcelonina l'adoptarà dintre poch temps y és molt fàcil que s'estreni aviat aquest nou ball, en los salons Círculo Lírico. El Quintet tocà també *Charmant*, d'en Worsley¹³ y es contaren 120 parellas quan es valsava lo *Boston*. Hi assistiren

¹²Pere ASTORT (Girona, ?-?, 1925). Més conegut pel seu pseudònim, Clifton Worsley. Compositor de més de 200 obres, la majoria d'elles balls de l'època. Triomfà als EUA. Autor també de l'opereta *El valz de los pájaros*, estrenada a Barcelona i a Madrid. La seva fotografia la podem trobar a *Scherzando* del setembre de 1908, amb un article de Josep Grahit sobre els èxits dels seus valsos Boston.

¹³Altres títols que hem descobert i recuperat de Worsley: *Serenata Amorosa*; *Gentillesse*; *Chanson poétique*; *Lucena*; *Wals*; *Rhythmes d'Or* (vals lent per a piano i sextet, edit. Ribas i Ferrer); *Langues vivantes*; *Polka des Polyglottes*; *Aquelarre*, polka; *High-life*, xotis boston; *La chula granadina*, tango guaracha; *Skating*-

joves de Barcelona i de Tarragona. De Girona veierem les senyoretes: Bataller, Cors, marquesa de Camps, De Vallgornera, Ribera, de Prat, Corominas, Torras Sampol, Mascort, Comas, Careaga, Simon, Llobet, Escoda, Ortiz, Tejón, Grahit, de Nouvilas, Monsalvatge, Foxà de Camps, Pala, Capellà, Laporta, Bonet, Alfaras i moltes altres."

Als anys 30 comencen al Casino unes sessions anomenades *Thé Danzante* o *te dansant*, que, en fer-se en època hivernal es deia que eren per suavitzar les onades de fred que intensament queien a Girona. L'orquestrina Girona n'era la protagonista, amb el seu director, el Sr. Galfí. Ja en la postguerra es distingiren els balls a la seva sala del segon pis i els balls de gala de les fires, amb posada de llarg de noies gironines de famílies acomodades.

Un indret més de la ciutat on s'ha practicat el ball era el Peninsular Grand Hotel, que és com s'anunciava per als ben concorreguts balls de fi d'any, generalment amb l'orquestrina New Jazz-Baby (any 1935). En aquesta mateixa època els diumenges a la tarda s'interpretaven ballables nord-americans en unes sessions que anomenaven *té dansant*.

Després de la guerra, l'any 1942, tenen èxit les revetlles que organitza el Casino als seus jardins, com a complement dels festivals de primavera, moltes amenitzades per l'orquestra Bolero, de la qual ja parlarem més endavant. També en aquesta època, el Casino organitzava tots els dijous a la tarda, als mateixos jardins, els *Jueves de moda*, i a la pista de Vista Alegre les revetlles també havien estat ben concorregudes, amb actuacions sovintejades de l'Orquestra Girona.

Però sens dubte, ja en aquesta època, l'indret que es féu més popular i multitudinari, i que arribà a unes cotes de qualitat d'orquestrins insuperables, fou la Piscina de Girona, on l'empresari, el Sr. Esteve, no va escatimar mai esforços i voluntat per oferir unes revetlles que encara es recorden avui en dia.

Volem endinsar-nos ara un xic en el món de les cobles i de les orquestres dedicades a la música de ball de Girona. Hem de destacar, en primer lloc L'Art Gironí que fou primer cobla i més tard també orquestra; va ser fundada l'any 1906 per Eduard Rosquellas, i pel

---

Rinc, xotis boston; *La corrida regia*, pasdoble torero; *El pobre Valbuena*, polca japonesa; *El pobre Valbuena*, havanera de pom-pon; *El pobre Valbuena*, música de passada, i els valsos-boston *Boudeuse*, *d'étoile en étoile* i *Fastinating*.

que en seria el seu primer director, fins al 1918¹⁴, Joaquim Vidal. Uns anys més tard, el 1919, es fundà també la cobla Els Gironins.

La composició de L'Art Gironí en la seva primera temporada fou la següent: flabiol, Josep M. Carbonell; primer i segon tibles, Pere Carbonell i N. Bustins; primera i segona tenores, Josep Baró Güell i Principi Romaguera; trompetes primera i segona, Jaume Saló i Josep Gibert; fiscorns primer i segon, Juli Armengol i Ferran Prunell; trombó, Joaquim Vidal (Vila), i contrabaix, Pau Orri.

Durant l'estiu de 1925 la cobla travessava un mal moment, ja que anunciaven que la deixaven músics puntals en la formació, com ara Josep Baró, Rafael Roig, Principi Romaguera i Jaume Saló. Davant d'aquest panorama es decideix ampliar el seu camp d'actuació amb música de ball, i el mes d'octubre, la nova cobla orquestra es presenta constituïda amb la següent formació: violins, P. Romaguera, N. Paulís i Joan Costa; flauta, Rafel Roig; clarinets, N. Costa i J. Baró, que farà les funcions de director de la cobla; cornetins, Salvi Company i J. Saló; fiscorn, V. Pericàs, i contrabaix, G. Miàs. La direcció general aniria a càrrec del violinista Agustí Cervera (exdirector de la Pep de Figueres). Però tot això seria per poc temps, ja que el maig de 1926 s'anuncia la nova direcció a càrrec del notable violinista Alfred Sagols¹⁵ i es dona una empenta al nou projecte. Bona prova d'això n'és, per exemple, que un mes més tard, pel juny, la cobla enregistra en disc, amb la companyia Gramófono, marca La Voz de su Amo, un recull de sardanes entre les quals n'hi ha dels compositors Juncà, Soler, Baró, Serrat, Paulís i Boix. En aquesta mateixa projecció de l'orquestra, es fa amb èxit una gira per diverses ciutats franceses, entre elles Narbona, Seta i París, però ja amb un nou director, el violinista Narcís Clà, que ho era des del mes de maig.

El febrer de 1926 és l'any de la fundació de dues noves cobles orquestres, la Figueres i la Girona. D'aquesta última en seria el primer director el violinista Jaume Baró, i tindria una llarga trajectòria, ara malauradament acabada. Durant un bon seguit de temporades fou el seu pianista Joan Fabra, i el violí solista i primer tible, Josep M. Boix.

Una nova formació sorgiria a la ciutat un mes més tard; es tracta de l'orquestra cobla La Popular Gironina, amb Joan Clà com a director, i el 1932 La Principal, anomenada també la Cobla d'en Xaxu, composta, entre altres per, Vicens (*Xaxu*), Clapés, F. Guasch,

---

¹⁴No podem confirmar amb absoluta seguretat aquesta data, perquè l'agost de 1907 la Revista *Scherzando* anuncia que Joaquim Vidal, el seu director, la deixarà.

¹⁵Alfred SAGOLS. Violinista, de Barcelona, dirigí L'Art Gironí per espai de poc temps, una o dues temporades. Sembla que un incident provocà aquesta situació, que hagué d'arbitrar, fins i tot, el Sindicat de Músics.

Ballada i Prats.

En finir la Guerra Civil, fou creada, a instàncies dels músics Ramon Perich i Eliseu Boix, una orquestrina dedicada exclusivament a ballables, el nom de la qual era Melody. Aquesta denominació es transformà aviat en Bolero (1942), per raó de les disposicions dictades pel govern franquista, que prohibien l'ús de noms de procedència estrangera. Ja amb aquest nom, l'agrupació aconseguí un lloc ben destacat en el camp dels ballables de l'època, gràcies a la dignitat i gust interpretatiu dels seus components. Una de les formacions més representatives de l'orquestra Bolero d'aquell temps fou la següent: Josep Viader (contrabaix), Ramon Perich (bateria), Josep M. Grabalosa (saxòfon i cantant), Enric Molí i Josep García (saxòfons), Eliseu Boix (piano); Enric Juncà i Manuel Saderra (trompetes) i Juli Armengol i Ferran Prunell (trombons).

Eugeni Molero ens diu, de Bolero: "Aquesta formació no exceHia únicament en els ballables, sinó també en els concerts i de manera molt especial en els oficis i la música religiosa en general, cosa que determinava que alguns seguidors seus, que no s'havien distingit fins aleshores per la seva religiositat, freqüentessin les funcions litúrgiques en les quals intervenia l'orquestra Bolero per tal de poder gaudir de les versions dels motius interpretats, la qualitat de les veus i el magnífic nivell dels acompanyaments instrumentals."¹⁶ La transformació en cobla orquestra tingué lloc l'any 1946 i en fou responsable, en bona part, Manuel Saderra, tal com proclamà la revista gironina *Usted*: "*No es posible pasar por alto la parte que corresponde en este señalado éxito al gran compositor y arreglador, maestro M. Saderra Puigferrer, quien supo, con gran pericia, obrar el milagro en la transformación.*"¹⁷

Però els problemes que la denominació de cobla Bolero creava davant els auditoris sardanistes aconsellaren un canvi de nom, i s'optà pel de La Principal de Girona¹⁸. Ben aviat els seus membres foren cridats pel governador, que els apuntà la conveniència de castellanitzar-lo, i passà a ésser la cobla orquestra La Principal de Gerona, per raó d'aquesta imposició. El nom fou inscrit en el registre de la propietat pels músics Ramon Perich i Eliseu Boix.

Ja en els anys 1950-60, són moda els balls del GEiEG, on actuen sovint totes les orquestres i orquestrines de la ciutat, de manera rotativa. I parlant d'aquest local i com a fet curiós, trobem que el gener de 1956 la secció d'handbol hi organitza la seva festa tot anunciant

---

¹⁶Molero, E. *Saderra, Josep i Manuel (músics de cobla i compositors)*. Edit. Pòrtic. Barcelona, 1983.

¹⁷Revista *Usted*. Girona, 1955.

¹⁸Calgué arribar a un acord amb el músic Antoni Barnés, que tenia una petita agrupació amb aquest mateix nom.

el següent reclam: "Només s'hi interpretaran boleros."

Des d'acabada la guerra fins a l'explosió de les discoteques, pubs i *boites*, els balls situats dins el nucli urbà estaven repartits entre els del GEiEG, al carrer Albareda; El Globo, al carrer Figuerola, que el febrer de 1940 va ser tancat temporalment, perquè segons la premsa s'hi atemptava contra la moral; el Coliseu, a la plaça de la Independència, i durant la segona meitat dels anys 50, la Residència Internacional al carrer dels Ciutadans, i en la temporada d'estiu, la Piscina.

Fent ara un gir absolut en l'estil de música de què parlàvem, donem a conèixer tots els grups camerístics formats a la ciutat durant els anys que engloba el nostre treball. Al llarg de la nostra recerca, ja hem dit que a la darrereria del s. XIX la música a la ciutat estava centrada en la que es feia en l'àmbit religiós i hi tenia un fort protagonisme la banda militar; d'aquí que aquest tipus d'agrupacions no hi sovintegessin pas. Entre les que hem trobat, tenim:

- Quintet Gerundense . . . . . del 1889¹⁹.
- Octimino Musical . . . . . del 1889²⁰.
- Sextet Artístic Gerundense . . . . . del 1900²¹.
- Quintet Artístic Gerundense . . . . . del 1905²².
- Quintet Català . . . . . del 1911.
- Quartet de l'Acadèmia Musical Gerundense . . . . . del 1911²³.

¹⁹Es pot tractar del mateix quintet de Pibernus i Vidal.

²⁰Pensem que es tracta del mateix quintet, esmentat anteriorment, però ampliat.

²¹Aquest sextet és anterior a l'any 1900. En aquest any es reformà, i quedà compost per: J. Vidal i J. Saló (violins); J.M. Jaumeandreu (viola); T. Sobrequés (violoncel); E. Oliva (contrabaix) i M. Oliva o F. Perich (piano).

²²El trobem anunciat en un concert al Casino de la Dependència Mercantil el juny de 1908, que el considera com el primer grup de cambra de Girona i província. No ens consta la formació del quintet, però sabem que pel febrer de 1908 hi entrà de contrabaix el concertista Enric Oliva.

²³Essencialment formaven aquest quartet J. Saló i J.M. Jaumeandreu (violins), Carbonell (viola) i Sobrequés (violoncel), però era habitual veure altres formacions dins l'acadèmia, com sextets, trios, etc., amb

- Trio Gerió . . . . . del 1914.
- Quintet Empòrium . . . . . del 1917.
- Trio Canigó . . . . . del 1920.
- Quintet Girona . . . . . del 1923.
- Quintet Orpheo . . . . . del 1926.
- Trio Ràdio Girona . . . . . del 1930.
- Quartet Albéniz . . . . . del 1930.
- Trio Civil . . . . . del 1932.
- Quintet Vienès . . . . . del 1945.

Com ja hem dit en el capítol corresponent, del Quintet Vienès en naixeria l'Orquestra de Cambra de Girona, patrocinada per la Diputació, i d'aquesta s'arriba a les diverses agrupacions existents en l'actualitat.

11.3. TEATRES I CINEMES AMB MÚSICA EN DIRECTE

En tota ciutat relativament gran, trobaríem diversos teatres amb la seva petita o gran història, i fins i tot amb repercussió a les seves comarques. Veurem que la ciutat de Girona no n'és una excepció. Però, òbviament, també ens adonaríem que a pertot hi ha un teatre de referència, amb més tradició i domini que els altres. Sens dubte, en el cas de la nostra ciutat, és el Teatre Principal o Municipal. Tots els gironins sabem que quan diem: "Ens trobarem al davant del Teatre" o "Anirem al Teatre", tothom pensa en el Teatre Municipal. No ens estendrem a parlar de la seva dilatada i interessant història; per això ja tenim a l'abast el magnífic treball, ja citat en capítols anteriors *Història del Teatre Municipal de Girona (1769-1985)*. Tan sols apuntarem els esdeveniments més destacats, sobretot musicals, de l'època que estudiem.

---

els mateixos professors o no. Per exemple, el trio format per J. Saló (violí), T. Sobrequés (violoncel) i F. Casellas (piano).

El nostre teatre fou bastit el 1860 per substituir una antiga construcció, anomenada Teatre o Casa de Comèdies, i més popularment anomenada el Pallol. El nou coliseu prengué llavors el nom de Teatro de la Reina, i s'inaugurà el dia de Sant Narcís de 1860, amb la reposició de l'òpera *La Traviata*. El 1868 passa a ser Teatre Principal fins als primers anys del s. XX, en què rep el qualificatiu de Municipal.

Només amb l'ànim de fer justícia a tots els teatres de la ciutat, volem recordar la construcció, l'any 1879/1880, d'un teatre infantil al barri de Pedret.

Concretament el 1889, el Teatre Principal tenia una plantilla de músics propis; ho sabem perquè la premsa es fa ressò de certes diferències entre l'empresa del teatre i els músics. Resoltes aquestes diferències, i a punt de començar -ens diu la nota- "les funcions de sarsuela que han d'actuar durant la temporada de fires", els mateixos músics s'han de desplaçar a Barcelona a contractar una companyia d'òpera, que portaria a escena *La Favorita* i *Lucrecia Borgia*, de Donizetti. L'orquestra seria dirigida pel director habitual del Teatre, el mestre Joaquim Vehils, director que els anys 1892 i 1893 trobem dirigint una companyia d'òpera italiana al Teatre Principal de Tarragona.

El 1900 funcionava també el Circo Álvarez a la plaça de la Independència, on fins ara hi ha hagut l'Albéniz, i ja entrat el nou segle, el 1903, és el Círculo Artístico el que organitza les òperes i el teatre a la ciutat; es critica sense escrúpols la mala temporada al Teatre i s'esmenta que l'orquestra és massa nombrosa per al que són les sarsueles que es posen en escena. En aquest sentit, tenim constància que l'any 1913 l'Ajuntament estigué a punt de cedir a Joaquim Vidal (director de la cobla L'Art Gironí), l'administració i l'organització del Teatre Principal²⁴. Malgrat la notícia apareguda als mitjans de comunicació, no ens consta que l'eficient violinista se'n fes mai càrrec. En aquells moments l'orquestra era formada per 24 professors i hi havia problemes constants sobre la programació i la política que calia seguir en el teatre.

La programació musical dels teatres gironins en la temporada 1928-29 va ser la següent:

Teatre Albéniz.

Quintet Empòrium: Casellas, Jaumeandreu, Puntonet, Sobrequés i Mitjà.

---

²⁴Joaquim VIDAL ja havia estat empresari del Teatre l'any 1899, en la mateixa època en què ho havia estat, per primera vegada, el professor Sobrequés.

Saló Gran Via	Quintet Gaumont: Comalada, pianista; Saló i Bohigas, violins; Serra, violoncel, i Oliva, contrabaix.
Teatre Principal	Orquestra Jazz Oriental: Dabau i Suhí, pianistes; Bataller, violí; Escura, trompeta; Roca, trombó, i Solà, contrabaix.
Ateneu Social Democràtic	Quintet Girona: Boix, pianista; Mollera i Figueras, violins; Fatchí, trombó, i Orri, contrabaix.
Centre d'Unió Republicana	Orquestra Gerona. Tota la formació.
Coliseu Imperial	No està encara consignada l'orquestra, sembla que es concedirà al mestre Civil l'organització d'un grup.

Fent referència ara a la vinculació dels músics i la música als cinemes, cal tenir en compte dues vessants ben diferenciades. L'una, quan no existia el cinema sonor i els músics es dedicaven a amenitzar amb una música el més adaptada possible al tema i argument de la pel·lícula en qüestió, i l'altra, quan s'esdevingué l'avanç del cinema sonor. En aquest cas els músics solien amenitzar els entreactes amb obres del gènere clàssic i també de caràcter de música lleugera.

A Girona, les primeres projeccions de cine havien tingut lloc durant els primers anys del segle. Hem pogut esbrinar que les primeres imatges es varen veure a la casa del número 15 del carrer Ciutadans i a la número 25 de l'Argenteria, que ocasionaren la consegüent curiositat el llavors novíssim espectacle, malgrat les deficiències tècniques de les primeres màquines que feien molt borroses i mogudes les projeccions.

Els anys del 1903 al 1907, ens visitaren, en època de fires, diversos cinematògrafs ambulants, construïts amb fusta, desmuntables, que se situaven a l'angle que formava la muralla que separava la plaça de la Independència de l'avinguda Ramon Folch, on ara hi ha Correus. Entre altres cines, esmentem els denominats Polach, Fantoques, Moderno, Lons'or, Ideal, Edison, Cinematoausiograph, etc.

Del 1905 al 1909 va quedar fix El Paralelo, que ja és una mica més en el record de tothom; també era de fusta, i cridava molt l'atenció la música de l'orgue col·locat a la seva entrada. Estava situat al lloc on ara hi ha el Teatre Albéniz, i n'era propietari el Sr. Martín del Olmo, que va fer construir just al costat el Coliseo Imperial, inaugurat el dia 9 d'octubre de 1909.

També al Teatre Principal s'hi varen fer funcions cinematogràfiques en diverses temporades; tenim constància de les de l'any 1907, que a més, eren amenitzades per un trio, tots els dijous, dissabtes i diumenges. Cal dir que aquest mateix any, en la temporada de Pasqua, s'hi havien projectat pel·lícules durant els entreactes de les funcions de sarsuela.

El Cine Gran Via va ser inaugurat un any abans, el 28 d'octubre de 1908, i la seva creació es deu a la iniciativa de l'industrial gironí Pere Bonet i Nadal, propietari d'un establiment de venda i reparació de mobles a la plaça de la Independència, núm. 9. Bonet volgué donar vida a un local fix que suplís les barraques ambulants del cinematògraf i de l'espectacle en general que arribaven especialment per les fires de la ciutat.

Però el primer cine construït expressament i d'obra va ser el Saló Gerió, edificat al lloc que durant molts anys va ocupar l'administració de cotxes de Banyoles, a la mateixa plaça de la Independència, just al costat del Bar Boira, i va funcionar entre els anys 1906 i 1909. En aquesta mateixa època va funcionar també, i per poc temps, el cine Sport a la casa número 18 de la plaça Sant Francesc.

Destruït per un incendi el Teatre Novedades la nit del diumenge 14 d'octubre de 1906, on actuava habitualment la banda militar, a tocar de la plaça del Marquès de Camps, al mateix solar s'hi improvisà un cine d'estiu a l'aire lliure, on es feren un bon seguit de funcions nocturnes. El cafè teatre funcionà des de l'any 1900.

En tot el primer quart de segle, varen funcionar diversos cines en societats culturals o recreatives de caràcter familiar. Va contribuir al foment de l'art de la pantalla una agrupació d'aficionats dels dos sexes, cap a l'any 1922, que arribà fins i tot a rodar algunes cintes.

La creixent afició va fer insuficients el Gran Via i el Coliseu, i el dia 15 d'abril de 1923 s'inaugurà el Cine Albéniz, amb un concert a càrrec de l'Orfeó Català. El cine s'alternava amb atraccions de varietats i amb artistes de reconeguda fama. Un incendi el dia 27 de març de 1926 va causar grans desperfectes en el local, però no es van haver de lamentar danys personals perquè es va iniciar després d'acabada una funció benèfica. El local va ser

restaurat en pocs dies. Els seus propietaris inicials foren Eduard Turon, Miquel Ferrer i Martí Regàs, i a partir del 1924, els senyors Regàs i Turon. Des del 1929, el negoci l'administrà la societat CINAES, la mateixa que explotava el Coliseu i alguns altres cines de la província; mentrestant, l'any 1930, arribava a Girona el cine sonor. Ja a principis dels 40, l'únic propietari de l'Albéniz sembla que era Martí Regàs.

Quan repassem els programes dels anys vint i trenta, ens adonem que bona part del pols recreatiu i festiu d'aleshores passava per aquests salons, que s'omplien de gom a gom a cada sessió, quan encara no tenien la competència televisiva, que arrancaria amb força als primers anys seixanta. Hi havia no només cinema, sinó teatre, sarsuela, circ, revista i tota mena d'espectacles relacionats amb la cançó i el ball popular; fins i tot, en determinades ocasions, òpera.

Referint-nos a l'Albéniz²⁵, direm que ja des del primer moment el públic gironí elogià aquell excel·lent saló de cinema i teatre, amb capacitat per a 1.500 persones, les obres del qual van anar a càrrec de l'arquitecte barceloní Enric Catà i Catà. El local, un dels millors aleshores de tot Catalunya, fou batejat en memòria del gran músic i compositor de Camprodon Isaac Albéniz, i es va trencar així el costum, al nostre entendre desencertat, de no dedicar aquests centres a personatges distingits del món de la música i de l'espectacle en general.

I la idea d'aquest bateig? Doncs no podia sortir d'altre lloc que de la revista *Scherzando*, i de la mà del senyor Sobrequés, com tantes i tantes iniciatives... En el número del mes de desembre, apareixia el següent editorial: *"De algún tiempo a esta parte veníamos propagando que al dar nombre al Teatro que se está construyendo en esta ciudad, se hiciese en el sentido que resultase un homenaje lleno de cordialidad para un valor nuestro. Así nosotros publicamos diferentes trabajos encaminados a este fin y dimos el nombre que para nosotros es un símbolo: "Albéniz", el ilustre autor de "Iberia". Ahora nos cabe el gozo de decir que los propietarios del nuevo Teatro han adoptado, con un gesto digno de toda loa, el citado nombre."*

Encara pel que fa al nom del local, al cap dels anys es respectà en tot moment la denominació, mentre que el Gran Via es convertia en la Sala Durruti i el Coliseu Imperial, en la Sala Bakunin, després de la confiscació portada a terme pel Comitè Econòmic d'Espectacles Públics de la CNT-AIT.

---

²⁵Els gironins que recorden els anys 20 evoquen encara amb nostàlgia aquells primers anys de l'Albéniz, amb les actuacions del trio Canigó, i els anys 30, les del senyor Sampere (pare de Mary Sampere) i de l'orquestra Planagumà, la qual interpretava de forma escenificada, un insòlit i divertit casament, amb cerimònia inclosa, entre els instruments. El saxo era el nuvi, el violí la núvia, el contrabaix la sogra..., tots els components tenien el seu lloc dins el casori musical. Sobre el Teatre Albéniz, vegeu *Adéu a 74 anys del teatre Albéniz*. Romero, Xavier. (*Diari de Girona*, 15-VI-1997).

Era norma llavors, en els salons d'una certa categoria, que tinguessin en plantilla petits grups musicals, això sí, formats per experimentats professors, que tenien cura de l'acompanyament tant del cinema mut, primer, com de tota mena d'espectacles que s'hi programaven.

Durant força anys, després de la inauguració, la faceta musical de l'Albéniz anà a càrrec del Quintet Empòrium, compost per F. Casellas (piano), F. Puntonet i J. Jaumeandreu (violins), P. Mitjà (contrabaix) i T. Sobrequés (violoncel). A tall només d'il·lustració, direm que l'any 1931, per tres jornades d'actuació, cobraven una nòmina de 208 pessetes en total, distribuïdes així: 40 pessetes per a cada músic, més 8 pessetes per al professor Sobrequés per la tasca d'arxiu.

Recordem també que un dels motius que impulsà el mestre Civil a venir a Girona, l'any 1924, fou precisament actuar com a pianista al Saló Gran Via i fer-se càrrec de la direcció del quartet, del qual formaven part, a més, els professors Saló i Vidal, violins; Serra (pare), violoncel, i Roig, contrabaix. Uns anys abans hi havia actuat el trio format per Comalada, piano; Carbonell, violí, i Serra (pare), violoncel, que, amb alguns augments, s'havien anomenat Quintet Gaumont. També hi havia actuat el Quintet Empòrium, que després passaria a l'Albéniz.

I fent encara un altre retrocés en el temps, uns dels primers músics a actuar-hi havien estat el mestre Meléndez i el pianista Sr. Pla.

Abans d'acabar aquest recorregut per la petita història dels nostres cines, esmentarem un cine típic de barri, el Familiar, emplaçat en un terreny que és ara al carrer Emili Grahit, cantonada amb el carrer de la Rutlla, just al costat de la casa de la família Gubau. I, finalment, la inauguració, l'any 1941, del Cine Modern, sala que fou durant molts anys seu social i dels concerts del Foment de Cultura de l'empresa Grober i de la seva coral, l'orfeó Cants de Pàtria, avui convertit en multicine.

11.4. MÚSICA MODERNA I JAZZ

És evident que l'etiqueta de "música moderna" cal entendre-la sempre referida a aquella música que en un moment concret s'avança a la que es fa habitualment, sense que això signifiqui que és més "bona" ni més "dolenta"; simplement és diferent, i amb característiques melòdiques, harmòniques i, sobretot, rítmiques de context avantguardista.

Podem apuntar tres moviments importants, per aquest ordre:

En primer lloc, el produït els anys 30 amb la incorporació a les orquestres del jazz (bateria), fet provinent de les formacions jazzístiques americanes. A Girona, això comportà una transformació important de les orquestres. Entre els grups musicals que es formaren de nou i els que s'adaptaren a la nova estructura, arribaren a un nombre ben considerable, amb noms ben suggestius i de fàcil identificació. N'anotem alguns, de les diferents poblacions de les nostres comarques: Broadways Jazz, de Girona; Jazz Daró, de Vilajuïga; The Merrys Jazz, de Begur; Odeón Jazz, de Caldes de Malavella; Jazz Bofill, d'Olot; Merry's Jazz Orquestre, de Portbou; Black Blues, d'Anglès; The California Jazz, de Calella; New York, de Tortellà, i seguiríem amb noms com: Dazzling Jazz; Young Jazz; Oriental Jazz; Rítmic Jazz; Folies Jazz, etc.

Un altre moviment fou, sobretot de l'any 1965 al 70, l'aparició molt de sobte de la música mecànica, o anomenada també de discoteca. Això féu canviar molt el tarannà i la instrumentació dels grups musicals, sobretot per la incorporació d'un nou instrument, la guitarra elèctrica, i la substitució del contrabaix pel baix elèctric. Es posà de moda la música anomenada rock o pop, amb múltiples variants.

Finalment, i pocs anys després, sobretot des de l'any 1975, al nostre país naixia un derivat del rock, el pop rock, un nou estil potser amb una concepció més dura de la música de rock, i amb els textos en català, la majoria de les vegades. A Girona en fou pioner, l'any 1975, el grup Atila amb el seu treball titulat *The beginning of the end (El principi de la fi)*²⁶, que contenia 18 temes, dels quals dos eren nostres, una obra que els col·leccionistes saben apreciar.

Ja més endavant, grups com Umpah-pah i Sopa de Cabra han marcat també unes formes de fer i han tingut una popularitat destacable.

En l'apartat de música tecno, cal esmentar les primeres experiències en música electrònica de finals dels anys 80, a càrrec dels que foren els seus pioners: Mateu Comas i Coll, de Banyoles, mort d'accident de cotxe el 16-XI-1996, als 29 anys d'edat, Jordi Brunsoms i Lluís Bonaventura, que crearen el projecte musical FAX 3. Mateu Comas de formació autodidacta, va crear la majoria de la seva producció al seu estudi de Banyoles, al costat dels seus companys Brunsoms i Bonaventura. Després de cinc maquetes d'una orientació més propera al pop electrònic, FAX 3 va fer el salt al format de CD amb *Kosmik Machine* (1994), un elapé bastant més proper al concepte de música electrònica i avançada. El treball, de 10 cançons, el va editar

---

²⁶Referència del disc: LP New Promotion BN-LP 446, 1975.

el segell barceloní CDR, i va suposar un canvi en la formació del grup, que quedà format per Mateu (seqüenciador, editor del so, *sampling* i veu), Alberto Díaz (percussió) i Martí Brunet (gravació). *Transduktors* (1995), un maxi-CD amb 4 temes, va ser el segon i últim treball del col·lectiu, ja que a partir del següent disc de FAX3, *Émfasis* (1995), el grup es va quedar reduït al projecte personal de Comas, totalment autofinançat i amb la col·laboració econòmica de la discoteca de Girona La Sala del Cel. L'últim treball del músic banyolí va ser el maxi-CD *Teknomatik*, publicat el 1996.

En referència ara a la música de jazz, els primers intents a la ciutat es feren molt tímidament i arribaren molt més tard que en altres indrets de la geografia catalana. Es pot dir que tot primer es començaren a sentir músics que individualment feien les seves incursions en el món de la improvisació en els solos dels números orquestrals dins de la seva formació habitual, generalment números d'orquestra importats ja dels EUA. Aquest fou el primer pas per sentir aquesta rica varietat de música popular nord-americana a casa nostra. Entre aquests, cal destacar Josep Saurina, Agapit Torrent i Lluís Caballeria amb el saxo, Agustí Prunell amb la trompeta, Martí Font amb el trombó, etc. Tots aquests instrumentistes, cal dir-ho, s'havien mogut per circuits internacionals, o com a mínim havien treballat tots per a clubs o sales de ball de Barcelona.

Ja en els nostres dies, alguns músics, de manera intermitent, alternen les seves activitats pedagògiques o de música de ball amb algun o altre petit grup de jazz. Entre altres, Jordi Brull (bateria), Jordi Rigau (saxo) i Joan Sadurní (piano), de Girona, i Lluís Escudra (piano), de Figueres. Com a nuclis més o menys establerts, tenim el constituït pel recentment desaparegut Jimmy Rena, que en el seu local La Guitarra, de Calella de Palafrugell, havia format, ja des dels anys 70, un cert ambient jazzístic. Com ja hem dit en un dels apartats del capítol anterior, l'associació Amics del Jazz, també ha anat fent la seva tasca, sobretot durant la dècada dels vuitanta, si bé sempre amb precarietat, com a conseqüència de l'escàs caliu jazzístic de Girona.

Efectivament, Girona no ha estat pionera en aquest camp de la música. Als Països Catalans, el jazz fou introduït d'una manera definitiva pel Hot Club de Barcelona cap al 1936, bé que ja era ben conegut per actuacions d'artistes estrangers. Entre les ciutats amb certa tradició, cal apuntar Barcelona, Terrassa -sobretot des del 1959- i Granollers. Com a festivals de jazz, esmentem els del Vendrell (1975), Cardedeu, Sitges (1976 i 1977) i Figueres (1980). També ha arribat el jazz amb certa força a Lleida, Reus i Palma de Mallorca. Locals com La Cova del Drac i Zeleste, a Barcelona, i el Jazz Cava, a Terrassa, es cuiden de mantenir viva la flama del món jazzístic català.

Pel que fa a intèrprets, cal destacar Tete Montoliu (piano), desaparegut recentment, l'únic jazzman català reconegut internacionalment. A més d'alguns altres

professionals, com ara Manel Camp, en aquests darrers anys s'ha incrementat notablement arreu de Catalunya el nombre de conjunts de jazz, com ara el Modern Jazz, de Terrassa, La Locomotora Negra i l'orquestra del Taller de Músics de Barcelona, etc.

A Girona, l'ambient jazzístic creat a redós de l'Escola de Música Moderna i Jazz ha donat també els seus primers fruits. S'han creat un clima i un estil musical que no eren presents a la ciutat, amb la formació de diversos grups constituïts pels mateixos alumnes i professors del centre, els quals fan habitualment demostracions del seu art al Centre Cívic de Sant Narcís.

En aquests últims anys, com diem, s'han format també algunes orquestres a l'estil de les de música de jazz. La Big Band de Girona, dirigida tot primer per Lluís Caballeria (pare), i més tard per Jaume Cristau i Josep M. Surrall, ara desgraciadament ja desapareguda. La Selva Jazz Big Band, a la comarca de la Selva, concretament a Santa Coloma de Farners, va fer les seves actuacions des del 1990, vinculada a l'Escola de Música Moderna i Jazz de Girona; s'ha especialitzat en la música orquestral de l'era *del swing*, alhora que interpreta coneguts estàndards jazzístics, i actua sota la direcció de Ramon Alsina. Recentment, a Girona, la Impuls Band, dirigida per Joan Figueras, ha tingut molt bones crítiques en la seva presentació, fet que l'ha motivat per a la gravació del seu primer disc.

S'ha d'aplaudir també el cicle de concerts organitzats per Caixa de Girona als seus immillorables jardins de Cap Roig de Calella de Palafrugell, recitals que es fan ininterrompudament des de l'any 1990, en època estiuenca.

11.5. ARTICULISTES I CRÍTICS MUSICALS

En les diferents etapes del nostre treball, han tingut un paper importantíssim els mitjans de comunicació, i més concretament, com és natural per l'època estudiada, la premsa escrita i els seus articulistes.

En el marc de la nostra ciutat, la quantitat i qualitat d'aquest mitjà és evident. D'altra banda els escriptors, historiadors i crítics d'aquest segle que estem a les portes d'acabar bé mereixen que els dediquem unes reflexions, car la majoria de les vegades han estat premiats i reconeguts més enllà de la geografia catalana. Només ens volem referir als personatges que han destacat, sigui professionalment o com a simples aficionats al llenguatge escrit o a la música, als que han aportat opinions i crítiques, o simplement s'han limitat a plasmar i reflectir un

esdeveniment musical concret, però això sí, si han aportat quelcom al fet musical. Tots sabem, que sense disposar avui d'aquesta font escrita, deixariem de tenir un dels millors cabals d'informació.

La nostra única pretensió serà, doncs, fer una relació dels articulistes o crítics musicals que, al nostre entendre, més han contribuït amb els seus comentaris a promoure, donar a conèixer i aixecar el llistó de la música a casa nostra.

En l'àmbit religiós, per exemple, tenim una gran aportació escrita sobre la història musical, mercès al nivell intel·lectual demostrat per un grup de músics sacerdots molt apreciats: Maur Sablayrolles, Mn. Miquel Rué, Mn. Josep Trias i Mn. Gabriel Garcia, els quals feren grans aportacions, sobretot en el terreny del cant gregorià, amb articles a la revista *Scherzando* i en altres publicacions durant les tres primeres dècades d'aquest segle. També Mn. Camil Geis²⁷, més en el terreny de la poesia, i Mn. Perramón²⁸, amb articles de tot tipus dins el camp religiós, completen aquest panorama.

Cal destacar també l'empordanès Francesc Bosch i Armet²⁹, de la Jonquera, col·laborador de *Lo Geronès*, fidel a tot el que era cultura, i especialment a la música, la qual rarament faltava en cap dels seus treballs periodístics. Gràcies a ell, molts joves artistes es donaren a conèixer, sobretot els de l'Empordà, la seva terra. Així, tenim dues figures de la Jonquera: Joan Pons i Junoy, mort als 24 anys, amant de tot el que era art i naturalesa, i Felip Comas, un dels primers violins dels famosos concerts Colonne de París, dels quals fou fundador Edouard Colonne. Comas morí als 26 anys, de pulmonia, el 1904. Un any més tard, Bosch i Armet ens presenta el pianista Ricard Deulofeu, també empordanès, que es trasllada a París a perfeccionar-se.

---

²⁷Mn. Camil GEIS I PARRAGUERAS (El Pont Major, 7-II-1902-Sabadell. 1986). Va ser ordenat de sacerdot l'any 1925, el mateix any en què fou nomenat mestre de capella de Sant Feliu de Guíxols, parròquia on fundà una schola gregoriana. El 1927 passà a la Cellera de Ter i el 1929, i en virtut d'unes oposicions i obtingué el començament d'organista de la parròquia de Sant Feliu de Sabadell. Aquí compongué i escenificà la rondalla *El sabater de Vallmoll*. Mn. Geis es considerà sempre "un gironí de Sabadell". Fou filòleg, poeta i un gran escriptor en prosa i un músic excel·lent i bon compositor. La seva bibliografia musical és molt extensa: motets religiosos, misses, caramelles, obra pianística, obra per a orgue i instruments, etc. Algun historiador gironí l'ha qualificat com "el millor poeta gironí de l'avantguerra".

²⁸A la revista *Scherzando*, d'octubre de 1931, amb el títol "L'orquestra dins l'església". Són interessants també, des del punt de vista històric, dos articles publicats a la mateixa revista, el novembre de 1926 i el juny de 1928, respectivament. El primer és la recopilació d'uns apunts biogràfics sobre Mn. Miquel Rué, com a conseqüència del seu òbit recent, i l'altre, un de recopilatori sobre la història dels organistes de la Catedral de Girona.

²⁹Fill de l'escriptor Carles Bosch de la Trinxeria, de Prats de Molló, i d'una Armet de la Jonquera, rics propietaris rurals.

De Laureà Fontanals, també col·laborador de *Lo Geronès*, recordem aquells articles profunds i ben documentats sobre "La música moderna" (I-II-III), de l'any 1908.

De Salvador Raurich són de destacar els articles titulats "Psicología del wagnerismo", publicats en 4 capítols a la revista *Scherzando*, el 1917, any en què es féu càrrec de la crítica musical del diari barceloní *Las Noticias*. Utilitzava freqüentment el pseudònim de *Salvatore*.

També el Dr. Bonaventura Carreras publicà periòdicament a *Scherzando*. Fins i tot quan fixà la seva residència a Madrid (octubre de 1917) es comprometé a seguir la col·laboració.

De la mateixa època tenim també Joan B. Espadaler, de Vic, crític i compositor. Entre altres càrrecs, era director de l'escola municipal de música d'aquella població. Va escriure uns articles de caire més popular, tocant sempre temes com ara "La sardana", "La música que es fa a les festes majors" (1912), etc. Era col·laborador habitual de *Scherzando*. Fill de Sant Quirze de Besora, morí jove, el febrer de 1917. El maig de 1914 vingué a fer una conferència amb el títol: *De nacionalisme musical*. És autor també d'algunes sardanes.

En aquesta mateixa línia podríem esmentar a Cassià Casademont i Busquets (Banyoles, 1875-Barcelona, 1963), del qual com a exemple, citem l'article "De la música popular", de l'any 1917.

Dins del camp dels no-professionals del periodisme, sinó músics que utilitzaren la ploma per explicar o convèncer de les seves inquietuds en qualsevol dels terrenys de la música, pedagògics, laborals, sindicals, reivindicatius, etc., tenim Tomàs Sobrequés, que escrigué molt sobre els plans d'estudi a la Normal o per esdeveniments concrets de la vida musical gironina. Utilitzava el pseudònim de *Fidelio*.

En aquest mateix punt volem esmentar el professor Manuel Borgunyó, que tot i no ser gironí, publicà diversos articles a *Scherzando*, amb dedicació exclusiva als temes pedagògics. Volem destacar dos escrits transcendents en aquesta revista, els mesos de maig i agost de 1932, titulats, respectivament: "Els músics i l'educació musical, tots estem d'acord" i "L'educació dels infants. Deixem-ho estar."

Interessants són els articles d'opinió i crítica de Josep M. Dalmau i Casademont, sobretot en la seva època com a regidor de cultura i com a alcalde, amb aportacions destacables sobre projectes culturals a la ciutat i crítiques de concerts. Escrivia freqüentment a *L'Autonomista* i a *Scherzando*, entre altres publicacions. Utilitzava el pseudònim *Eusebius*³⁰.

Important i extensíssima és l'obra escrita que ha deixat el mestre Francesc Civil, ja que en aquest camp, com en els altres a què es dedicà, tocà totes les tecles. Publicà articles sobre ensenyament i crítica, treballs d'investigació, etc., en tots els diaris i revistes de l'època, sobretot al *Diari de Girona* i a la *Revista de Girona*. El treball escrit deixat pel mestre Civil és el compendi de la història musical a Girona i comarques, i sense cap dubte, el més complet i rigorós fins ara.

I tornant a la sardana, especial menció mereix Josep Grahit i Grau (Girona, 1883-Barcelona, 1960), fervent i documentat propagador de la nostra dansa. A part de la seva obra periodística amb temes literaris i històrics, escrigué nombrosos articles sobre música. La seva contribució a la sardana es pot comprovar en les seves obres *De la sardana* (1907) i *Recull sardanístic* (1916). Era col·laborador habitual de *Scherzando*.

Un escriptor dedicat a temes musicals, dels més carismàtics de totes les èpoques a Girona, ha estat Josep Massanas i Bussot (Palafrugell, 1888-Girona, 1962), home de gust depurat. Per analitzar la seva obra periodística, només cal llegir els titulars d'alguns dels seus articles. Són prou entenedors per comprendre'n el contingut: "Els irreverents de la música" (1925) (aquest article causà polèmica fins i tot a França, i el seu contingut versa sobre les jazz-bands, que en aquells moments començaven a fer furor a tot Europa); "Els enemics de la música", en què compara l'esport del futbol a la música. "Davallant acceleradament" (*Scherzando*, setembre de 1931), sobre la decadència de la música. Finalment "Pornografia sonora", (també a *Scherzando*, setembre de 1934).

En aquesta línia de crític dur, fou un dels primers, ja els anys 1925-1928, que marcà de prop Josep Pla, definint-lo com un "home antiespiritual, amb quina desconsoladora pobresa imaginativa observa la psicologia catalana". Tot això, per haver qualificat de "sensual" el poble català pel mer fet d'ésser un poble entusiàsticament filharmònic.

Massanas fou crític musical per espai de quasi de cinquanta anys, i participà activament en la vida musical i cultural de la ciutat. Va ser president de les seccions artístiques del GEiEG, vicepresident del Círculo Artístico, etc.

---

³⁰Vegeu a *Scherzando*, del gener de 1927, un article sobre el "Projecte de la futura Escola de Belles Arts". També està publicat a *El Autonomista*.

En el capítol corresponent a la revista *Scherzando*, ja hem especificat un bon estol d'escriptors que de manera habitual han escrit sobre música, sobretot en la primera meitat de segle. En serien exemples Emili Figueras, funcionari d'Hisenda, fidel cronista de molts esdeveniments musicals de la ciutat; el violoncel·lista Sants Sagrera, amb els seus articles sobre "El violoncel: la seva genealogia", etc.

Pel que fa als nostres dies, cal dir que hi ha uns quants escriptors que, si bé no són professionals del periodisme, sí que són uns bons seguidors o coneixedors de l'art musical, i, quan exerceixen, deixen palesa la seva professionalitat i la seva cultura general i demostren haver-se documentat. Aquests són, entre altres: Joaquim Gironella, Emili Casademont i Comas, Joan Basté (EPD) i Eduardo del Rincón -aquest últim resident a Torroella de Montgrí-. En l'àmbit de la música de jazz, volem esmentar a Vicenç Ménsua, de Girona i Ramon Garriga i Ribas, de Vidreres, els quals freqüentment ens delecten amb interessants i ben documentats articles d'aquesta especialitat.

Dins aquest apartat no podia faltar tampoc un esment a les traduccions que Carles Rahola féu d'innombrables articles d'autors de tots els països, com per exemple de la clavecinista Wanda Landowska (1914)³¹ i d'Auguste Mangeot, director de l'Escola Normal de Paris, els anys 30. Recordem d'aquest últim un títol que pel seu contingut ens va colpir: "SOS! La música humana és amenaçada per la música mecànica?"

---

³¹Vegeu a la revista *Cultura*, d'octubre de 1914, núm. 2, l'article "La música orquestral". Està publicat també a *Scherzando*, el juliol de 1917.